

STRASAK-rapporten

Anmeldt kriminalitet og politiets straffesaksbehandling

Første og andre tertial 2018

02.10.18

INNHold

INNLEDNING	3
1. OPPSUMMERING OG VURDERING AV UTVIKLINGEN	4
1.1. Antall anmeldelser	4
1.2. Straffesaksbehandlingen	5
1.3. Inndragning	7
1.4. Gjerningspersoner	7
1.5. Oppsummering	7
2. NÆRMERE OM KRIMINALITETSUTVIKLINGEN	8
2.1. Antall anmeldelser	8
2.2. Geografiske forskjeller	12
3. POLITIETS STRAFFESAKSBEHANDLING	14
3.1. Antall påtaleavgjorte saker	14
3.2. Oppklaringsprosent	16
3.3. Saksbehandlingstid	17
3.3.1. Alle saker	17
3.3.2. Saker med krav til særskilt saksbehandlingstid	19
3.4. Tilrettelagt avhør	21
4. SAKER UNDER ARBEID OG RESTANSER	22
4.1. Saker under arbeid	22
4.2. Restanser – ikke påtaleavgjorte saker over 3 måneder	22
4.3. Påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker	24
5. MISTENKT/SIKTET/DOMFELT	25
6. FORNÆRMEDE	29
7. UTVALGTE OMRÅDER	32
7.1. Vinningslovbrudd	33
7.1.1. Vinningslovbrudd, generelt	33
7.1.2. Grovt tyveri fra bolig	36
7.1.3. Tyveri/grovt tyveri fra person på offentlig sted	37
7.1.4. Ran	38
7.2. Narkotikalovbrudd	40
7.2.1. Narkotikalovbrudd	41
7.2.2. Dopinglovbrudd	44
7.3. Voldslovbrudd	46
7.3.1. Voldslovbrudd generelt	46
7.3.2. Drap	48
7.3.3. Voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist	48
7.3.4. Mishandling i nære relasjoner	49
7.3.5. Trusler	50
7.3.6. Grupper med særskilt vern	51
7.3.7. Menneskehandel	52
7.4. Seksuallovbrudd	54
7.4.1. Seksuallovbrudd generelt	54
7.4.2. Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år	56
7.4.3. Seksuell omgang med barn 14-16 år	58
7.4.4. Seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år	59
7.4.5. Voldtekt	60
7.4.6. Andre seksuallovbrudd	61
8. BARNE- OG UNGDOMSKRIMINALITET	62
8.1. Positive påtaleavgjørelser	62
8.2. Alternative straffereaksjoner	64
9. INNDRAGNING	66
VEDLEGG 1 DATAGRUNNLAG	68
VEDLEGG 2 LOVBRUDDSKATEGORIER	70

Innledning

I denne rapporten presenteres en oversikt over anmeldte lovbrudd og hovedresultatene for politiets straffesaksbehandling i første og andre tertial 2018 (heretter benevnt per andre tertial), og utviklingen i samme periode de fem siste årene.

I rapporten vises utviklingen i antall anmeldelser og politiets straffesaksbehandling, herunder antall påtaleavgjørelser, saksbehandlingstid, oppklaringsprosent mv., fordelt på 10 ulike kriminalitetstyper. I tillegg er det sett på utvalgte prioriterte områder angitt i overordnede styringsdokumenter og områder som det er særlig viktig å følge med på.

Rapporten omfatter også en redegjørelse over antall fornærmede og mistenkte/siktede/domfelte. I tillegg ses det på antall positive påtaleavgjørelser og alternative straffereaksjoner knyttet opp mot straffbare forhold begått av barn og unge.

Datagrunnlaget er hentet fra politiets straffesaksregister (STRASAK). Hvis annet ikke er oppgitt er tallmaterialet hentet ut per 1. september det enkelte år. En nærmere beskrivelse av datagrunnlaget er gitt i vedlegg 1. Her er også datagrunnlaget for mistenkte/siktede/domfelte og fornærmede.

Fra og med 2018 er denne rapporten med kommentarer til antall anmeldte lovbrudd og politiets straffesaksbehandling utarbeidet av Politidirektoratet og Riksadvokatembetet i fellesskap.

1. Oppsummering og vurdering av utviklingen

1.1. Antall anmeldelser

Fortsatt nedgang i antall registrerte lovbrudd

Per andre tertial 2018 er det anmeldt 210 550 lovbrudd¹. Dette er en reduksjon på 0,6 prosent sammenlignet med samme periode i 2017. Det kan konstateres, hvert år i femårsperioden rapporten omhandler, en nedgang i antall anmeldte lovbrudd. Sammenlignet med 2014 er reduksjonen på hele 16,0 prosent. Utviklingen videreføres i 2018, men ikke så markant som tidligere.

Det er særlig antall anmeldelser knyttet til kriminalitetstypen vinning som er redusert i femårsperioden. Reduksjonen har vært på hele 37,0 prosent når vi ser på tall per andre tertial 2014 og 2018, mens det er en reduksjon på 1,5 prosent sammenlignet med samme periode i 2017. En vesentlig årsak til denne nedgangen er at alminnelige bedragerier er flyttet fra kriminalitetstypen vinning til økonomi oktober 2015. Hadde disse lovbruddene fortsatt vært tilordnet vinning ville endringen siden 2014 vært på 25,1 prosent. Kriminalitetstypen vinning utgjør nå 32 prosent av den registrerte kriminaliteten. Også registrerte narkotikalovbrudd har hatt en betydelig reduksjon sammenlignet med 2014, med en nedgang på 30,7 prosent. Fra 2017 til i år ses en reduksjon på 6,6 prosent.

Fortsatt økning i antall volds- og seksuallovbrudd

Det ses en fortsatt økning i antall volds- og seksuallovbrudd. Utviklingen antas i noen grad å skyldes økt avdekking av mørketall og er således en ønsket utvikling. Samtidig er dette urovekkende idet det synliggjør omfanget av et alvorlig samfunnsproblem, og krever stor ressursinnsats fra politiets side. Seksuallovbruddene har per andre tertial 2018 økt med 94,5 prosent sammenlignet med 2014 og 17,5 prosent sammenlignet med i fjor. De utgjør nå 3 prosent av den registrerte kriminaliteten, mot 1 prosent i 2014.

Antall voldslovbrudd har per andre tertial 2018 hatt en økning på 24,5 prosent sammenlignet med samme periode 2014. Noe av økningen tilskrives at enkelte lovbrudd knyttet til trusler har blitt flyttet fra kriminalitetstypen annen til vold fra oktober 2015. Tas disse med har økningen siste femårsperiode vært på 20,5 prosent. For siste år har antall anmeldelser økt med 1,8 prosent, uavhengig av om denne statistikkgruppen tas med. Kriminalitetstypen vold utgjør nå 10 prosent av den registrerte kriminaliteten.

For en grundigere gjennomgang av utviklingen innen de ulike kriminalitetstypene vises det til kapittel 7.

---

¹ Hvis annet ikke fremgår omfatter statistikken alle anmeldelser registrert i Norge. Det innebærer at også lovbrudd begått i utlandet, men anmeldt i Norge, innbefattes.

Tabell 1.1 Hovedtall, per 2. tertial 2014-2018

Kriminalitetstype	Anmeldelser				Påtaleavgjorte saker				
	Per 2.tertial 2018	Prosent endring 2017-18	Prosent endring 2014-18	Andel	Per 2.tertial 2018	Prosent endring 2017-18	Prosent endring 2014-18	Andel	Oppklaringsprosent
Vinning	66 580	-1,5 %	-37,0 %	31,6 %	66 930	0,1 %	-37,3 %	32,2 %	23 %
Trafikk	36 080	-1,9 %	-10,5 %	17,1 %	35 265	-2,0 %	-9,9 %	16,9 %	85 %
Annen	25 086	-1,1 %	-22,4 %	11,9 %	24 468	-0,1 %	-23,3 %	11,8 %	74 %
Narkotika	22 865	-6,6 %	-30,7 %	10,9 %	23 399	-5,9 %	-29,9 %	11,2 %	81 %
Vold	21 754	1,8 %	24,5 %	10,3 %	21 017	6,4 %	19,2 %	10,1 %	58 %
Økonomi	19 049	8,5 %	297,2 %	9,0 %	18 159	9,8 %	278,4 %	8,7 %	30 %
Skadeverk	11 239	-2,9 %	-5,6 %	5,3 %	11 232	-0,4 %	-6,5 %	5,4 %	22 %
Seksuallovbrudd	6 056	17,5 %	94,5 %	2,9 %	5 895	21,8 %	77,0 %	2,8 %	68 %
Miljø	1 270	-12,2 %	-10,8 %	0,6 %	1 182	-17,9 %	-11,8 %	0,6 %	61 %
Arbeidsmiljø	571	7,7 %	1,4 %	0,3 %	554	3,7 %	-4,0 %	0,3 %	64 %
Totalsum	210 550	-0,6 %	-16,0 %	100 %	208 101	0,7 %	-17,0 %	100 %	52 %

Kilde: JUS065, JUS309

1.2. Straffesaksbehandlingen

Flere påtaleavgjorte saker enn per andre tertial 2017

Det er påtaleavgjort 208 101 saker² per andre tertial 2018, noe som gir en økning på 0,7 prosent sammenlignet med samme periode i fjor. Sammenlignet med 2014 ses imidlertid en reduksjon i antall påtaleavgjørelser på 17,0 prosent, noe som må ses i sammenheng med at antall anmeldelser i perioden har blitt kraftig redusert. Antall påtaleavgjorte saker i perioden er færre enn antall registrerte anmeldelser. Dette er uheldig og vil kunne bidra til økte restanser.

Oppklaringsprosenten går noe ned

101 324 av de 208 101 sakene som er påtaleavgjorte per andre tertial 2018 regnes som oppklart³. Dette gir en gjennomsnittlig oppklaringsprosent på 52 prosent⁴, og er noe lavere enn per andre tertial i fjor, da oppklaringsprosenten var på 53 prosent. I perioden 2014 til 2018 har oppklaringsprosenten ligget mellom 51 og 54 prosent.

Vinningssakene har en oppklaringsprosent på kun 23 prosent. Vinningssaker utgjør en stor andel av de påtaleavgjorte sakene (32 prosent) og resultatene her vil påvirke den gjennomsnittlige oppklaringsprosenten. Det samme gjelder trafikk- og narkotikasaker som også utgjør en stor andel av de påtaleavgjorte sakene. Dette er saker som erfaringsmessig har høy oppklaringsprosent. Per andre tertial 2018 er oppklaringsprosenten for trafikksakene 85 prosent, mens den i narkotikasakene er 81 prosent.

² Hvis annet ikke er fremgår omfatter statistikken påtaleavgjørelser for alle saker registrert i Norge. Det innebærer at også lovbrudd begått i utlandet, men anmeldt i Norge, innbefattes.

³ Det er ikke bare saker som får en positiv påtaleavgjørelse (siktelse med forslag til stælsdom, tiltale, forelegg, overføring til konfliktråd eller påtaleunntatelse) som regnes som oppklarte, men også en del avgjørelser som innebærer at den strafferettslige forfølgning henlegges. I tillegg er det flere avgjørelseskoder i Strasak som holdes utenfor ved beregning av oppklaringsprosenten. Eksempler er henleggelse begrunnet i at det ikke er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold, henleggelse fordi anmeldelsen vurderes å være åpenbart grunnløs og henleggelse fordi det anmeldte forhold er vurdert ikke å være straffbart (ikke rammes av noen straffebestemmelse).

⁴ 14 714 saker er trukket ut før oppklaringsprosent ble beregnet.

Oppklaringsprosenten for volds- og seksuallovbrudd går opp

For voldssakene er oppklaringsprosenten per andre tertial 58 prosent, mot 55 prosent i samme periode i fjor.

Oppklaringsprosenten for seksuallovbruddene er per andre tertial 68 prosent. Dette er en økning på 4,5 prosentpoeng sammenlignet med samme periode i fjor, hvor den var 64 prosent.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid øker

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden fra anmeldelse og frem til påtaleavgjørelse for oppklarte saker er per andre tertial 97 dager. Det er en økning på 6,5 dager målt mot samme periode i fjor. Som for oppklaringsprosenten påvirkes den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden av saksporteføljens sammensetning da tilgjengeligheten av informasjon og tidsbruken for å innhente nødvendig bevis vil variere mellom sakstypene. Restansesituasjonen er en annen faktor som påvirker saksbehandlingstiden.

Per andre tertial 2018 er den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for oppklarte voldssaker 126 dager, mens den er 207 dager for seksuallovbrudd. Vinningssakene har en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 93 dager. Også trafikksakene har en relativt kort gjennomsnittlig saksbehandlingstid med 66 dager.

Økningen i den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden er uheldig og fordrer oppmerksomhet og oppfølging.

Saksbehandlingstiden for voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist øker

Saksbehandlingstiden for voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist, hvor oppklarte saker har en særskilt frist på 90 dager, viser en bekymringsfull økning. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for oppklarte forhold/saker uten anmeldt er 139 dager per andre tertial 2018, mens den i samme periode i fjor var 121 dager. At det registreres en økning i saksbehandlingstid er bekymringsfullt ikke minst fordi det over tid, og gjentatt, er påpekt at sakene skal gis nødvendig prioritet.

Saksbehandlingstiden i voldtektssaker øker

Per andre tertial 2018 er saksbehandlingstiden for de oppklarte voldtektssakene 207 dager, mens den i samme periode i fjor var 188 dager. Dette er saker som ofte er utfordrende bevismessig og som ofte krever omfattende etterforskning. At det ses en økning i saksbehandlingstiden er likevel uheldig da dette er saker som skal gis en rask og effektiv behandling både av hensyn til fornærmede og bevisene i sakene.

Saksbehandlingstiden i forhold hvor gjerningspersonen er under 18 år øker

Saksbehandlingstiden for oppklarte forhold hvor gjerningspersonen er under 18 år økte fra 39 dager per andre tertial 2017 til 52 dager per andre tertial 2018. Noe av økning kan skyldes at man har registrert en økning i antall saker med gjerningspersoner under 18 år.

Økt antall saker eldre enn tre måneder

Saker som ikke er påtaleavgjort innen 3 måneder etter anmeldelsestidspunkt anses som restanser. Antall restanser over 3 måneder er per 1. september 2018 på 44 347 saker. Det registreres her en økning på 5 564 saker fra samme periode i fjor. Sett hen til at antall

anmeldelser reduseres burde man forventet en nedgang i antall restanser, men økningen i antall ressurskrevende voldssaker og seksuallovbrudd kan forklare at man ikke har fått et slikt resultat.

1.3. Inndragning

Nedgang i samlet inndragningsbeløp

Et kriminalpolitisk mål er at straffbare handlinger ikke skal lønne seg og det har gjennom sentrale styringsdokumenter gjentatte ganger blitt stilt krav om at inndragning av utbytte bør økes. Både i form av flere saker og større inndragningsbeløp. Det registreres at det per andre tertial 2018 er en betydelig nedgang i samlet inndragningsbeløp sammenlignet med samme periode i foregående år. Erfaringsmessig kan enkeltsaker gi store utslag på statistikken. Riksadvokaten understreker likevel at "pengesporet" aktivt må følges ved etterforskning av profittmotivert kriminalitet, og at utbytte søkes avdekket slik at dette kan fratas gjerningspersonen gjennom inndragning.

1.4. Gjerningspersoner

17 prosent av de mistenkte gjerningspersonene står for 50 prosent av de påtaleavgjorte sakene

Hele 80 prosent av gjerningspersonene som har vært mistenkt/siktet/ domfelt er menn, og 17 prosent av de mistenkte/siktede/ domfelte står for 50 prosent av de påtaleavgjorte forholdene.

2 937 personer under 18 år er registrert med minst en positiv påtaleavgjørelse i første eller andre tertial 2018. Av disse er 58 prosent førstegangskriminelle. 25 prosent er registrert med en tidligere påtaleavgjørelse, mens 17 prosent har tre eller flere påtaleavgjørelser.

Det er grunn til å merke seg antall yngre gjerningspersoner og følge utvikling her særlig nøye fremover.

1.5. Oppsummering

Politidistriktene har i 2017 og 2018 implementert nærpolitireformen og dermed gjennomført en svært omfattende omorganisering. Dette antas å ha påvirket resultatene på straffesaksområdet som også ved de øvrige av politiets innsatsområder. Blant annet har mange medarbeidere blitt flyttet til nye organisatoriske enheter og fått endret saksansvar. Det har i perioder ført til vakante saksportefølger og usikkerhet omkring oppgaveløsninger. En følge av dette er at det blir krevende å sikre en effektiv og ønsket oppfølging av straffesakene. Dette er et forhold som må hensynstas ved vurderingen av politiets resultater innen straffesaksområdet. Videre rapporterer distriktene at tiltak i form av økt krav til obligatorisk opplæring tar en viss kapasitet, men dette er tiltak man er positive til fordi de på sikt vil bidra til at sakene behandles raskere og med bedre kvalitet.

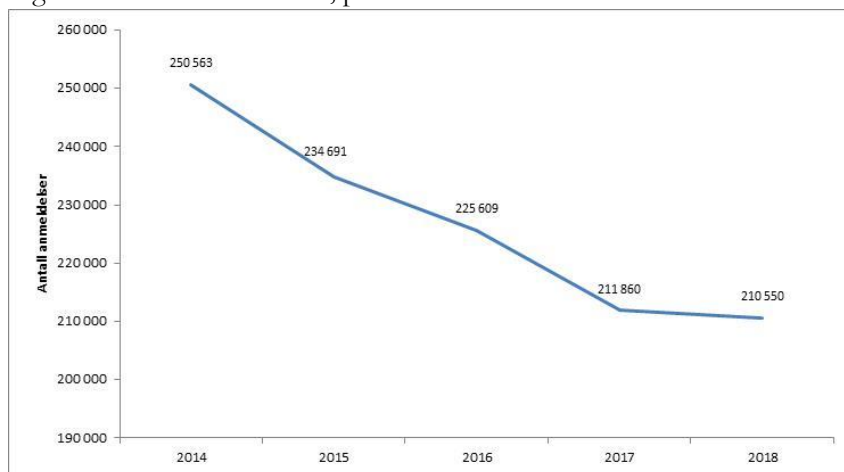
Økningen i krevende volds- og seksuallovbrudd, samt omorganisering i distriktene, er forhold som er med å forklare utviklingen i antall restanser og saksbehandlingstid. Den negative utvikling som ses for saksbehandlingstiden og restanser er allikevel bekymringsfull. Gode analyser og god styring av personell og øvrige ressurser vil være viktig for å kontrollere og snu utviklingen, og fordrer politimesternes fulle oppmerksomhet.

2. Nærmere om kriminalitetsutviklingen

2.1. Antall anmeldelser

Per andre tertial 2018 ble det anmeldt 210 550 lovbrudd. Dette er en nedgang på 0,6 prosent sammenlignet med samme periode i 2017, og 16,0 prosent i forhold til samme periode i 2014. Det har vært en nedgang i antall anmeldte lovbrudd hvert år i hele femårsperioden. Nedgangen som registreres per andre tertial er mindre markant enn hva som er registrert tidligere, og det er spørsmål om en viss utflating kan forventes.

Figur 2.1 Antall anmeldelser, per 2. tertial 2014-2018

Kilde: JUS065

Anmeldelsesstatistikken som presenteres i denne rapporten, og som avspeiles i blant annet figur 2.1, er basert på straffbare forhold som enten blir anmeldt til politiet eller som politiet selv anmelder. Det er således den registrerte kriminaliteten som her blir presentert. Ulike årsaker fører til endringer i den registrerte kriminaliteten. Noe kan skyldes adekvate og effektive tiltak av forebyggende karakter innen et kriminalitetsområde, mens endrede forsikringsvilkår, økte bøtesatser/straffer, økt oppdagelsesrisiko eller økte levekår er andre forhold som kan påvirke kriminalitetsutviklingen. Innen enkelte saksområder, som eksempelvis trafikk og narkotika, vil antall anmeldelser i stor grad avhenge av politiets egen innsats og prioritering..

Samtidig kan fornærmedes eller samfunnets ønske om å anmelde et forhold endres og slik påvirke utviklingen av den registrerte kriminaliteten for en eller flere kriminalitetstyper. Blant annet viser Politiets innbyggerundersøkelse 2017 at mens 75 prosent av de som hadde blitt utsatt for biltyveri eller innbrudd fra bil valgte å anmelde forholdet, var det kun 11 prosent av de som hadde blitt utsatt for trafikkfarlige hendelser som gjorde det samme. Tilsvarende valgte kun 11 prosent av de som hadde vært utsatt for sexovergrep på nettet og 17 prosent av de som hadde vært utsatt for trakassering på nettet å anmelde forholdet. Årsaker til at det ikke inngis anmeldelse oppgis i innbyggerundersøkelsen blant annet å være at forholdet anses mindre alvorlig, at fornærmede har manglende tillit til politiets kapasitet og/eller kompetanse eller at problemet ble løst/ordnet av vedkommende selv.

Dagens kriminalitetsbilde tilsier at politiet på en rekke saksområder i stadig større grad selv må søke å avdekke og etterforske straffbare forhold fordi det ikke anmeldes av publikum. Dette gjør seg særlig gjeldende i alvorlige narkotikasaker, ved arbeidsmarkeds kriminalitet og

annen alvorlig organisert kriminalitet, men også kriminalitet som kan ramme særlige sårbare grupper som eksempelvis hatkriminalitet.

Utviklingen innen ulike kriminalitetstyper

Reduksjonen i antall anmeldelser i perioden 2014-2018 skyldes først og fremst en nedgang i anmeldte *vinningslovbrudd*, jf. figur 2.2 og tabell 2.1. Som det fremgår av nevnte tabell er vinningslovbruddene redusert med 37,0 prosent sammenlignet med tall per andre tertial 2014. Hvis alminnelige bedragerier som er flyttet fra kriminalitetstype vinning til kriminalitetstype økonomi inkluderes i vinningstallene, er reduksjonen for denne kriminalitetstypen 25,1 prosent sammenliknet med 2014. Antall registrerte vinningssaker per andre tertial 2018 er redusert med 1,5 prosent, eller 1 027 saker, sammenlignet med samme periode i 2017, men inkluderes de alminnelige bedrageriene har det vært en økning på 0,4 prosent. For ran, grovt tyveri fra bolig og tyveri fra person på offentlig sted ser vi at antall anmeldelser fortsatt går ned. At det er en markant nedgang i denne type lovbrudd de siste fem årene er svært positivt da dette er kriminalitet som kan skape stor utrygghet for de utsatte.

Det antas å være flere årsaker til nedgangen i vinningskriminalitet, blant annet politiets innsats, mindre bruk av kontanter, reduserte muligheter for misbruk av bankkort og nye tyverisikringstiltak. Samtidig er det stadig flere som påpeker at deler av kriminaliteten har forflyttet seg til den digitale arenaen (og/eller andre kriminalitetstyper), hvor anmeldelsestilbøyeligheten er lav. Oslo politidistrikt uttaler i sin rapport "Trender i kriminaliteten 2018-2021" at den samlede utviklingen er ukjent⁵. Utviklingen innen kriminalitetstypen vinningskriminalitet er nærmere omtalt i kapittel 7.1.

Tallene viser også en betydelig nedgang innen kriminalitetstypene *narkotika* og *trafikk* ved andre tertial 2018 sammenlignet med tilsvarende periode i 2014. Trafikklovbrudd er i perioden redusert med 10,5 prosent (4 230 saker), mens narkotikalovbrudd er redusert med 30,7 prosent (10 107 saker). Sammenlignes antall anmeldelser per andre tertial 2018 med samme periode i fjor registreres en nedgang for narkotikasakene på 6,6 prosent (1 108 saker) og for trafikksakene 1,9 prosent (702 saker). Antall anmeldelser i disse kriminalitetstypene styres, som nevnt tidligere, av politiets innsats og prioriteringer, og nedgangen i narkotikasakene avspeiler i stor grad at politiet de senere årene har hatt mindre oppmerksomhet mot å avdekke og straffeforfølge saker som alene gjelder misbruk av narkotika. Utviklingen for kriminalitetstypen narkotika er nærmere omtalt i kapittel 7.2.

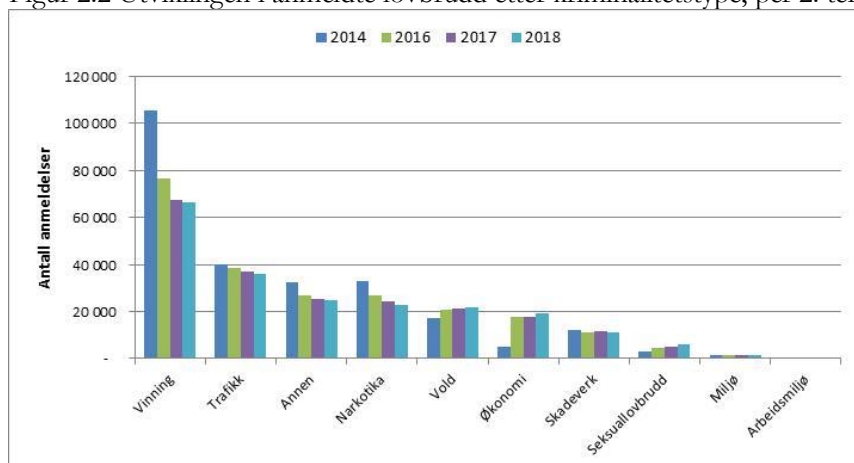
I perioden 2014-2018 har det vært en markant økning i antall *seksuallovbrudd*, spesielt seksuelle overgrep mot barn. Sammenlignet med tall per andre tertial 2014 ses en økning innen denne kriminalitetstypen på hele 94,5 prosent eller 2 942 saker, mens det fra 2017 til i år ses en økning på 17,5 prosent (904 saker). Den teknologiske utviklingen har i stor grad muliggjort nettrelaterte overgrep, og det ses nå en betydelig økning i antall internettrelaterte saker hvor fornærmede er under 16 år. Videre er dette en kriminalitetstype hvor det tradisjonelt har vært store mørketall og man har gjennom økt oppmerksomhet ønsket å avdekke og straffeforfølge flere forhold. Grove seksuallovbrudd som voldtekt har per andre tertial 2018 hatt en økning 44,9 prosent (355 saker) sammenlignet med samme periode i 2014 mens økningen er på 9,1 prosent (96 saker) dersom man sammenligner med andre tertial i fjor. Antall anmeldelser for seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år er i samme periode økt med 95,2 prosent fra 2014 og med 46,0 prosent fra i fjor til i år. Utviklingen innen kriminalitetstypen seksuallovbrudd er nærmere omtalt i kapittel 7.4.

⁵ Oslo politidistrikt (2018) "Trender i kriminaliteten 2018-2021"

Antall saker innen kriminalitetstypen vold har hatt en økning på hele 24,5 prosent per andre tertial 2014 og frem til samme periode i 2018. Fra i fjor til i år ses en økning på 1,8 prosent (383 saker). Det er blant annet saker knyttet til trusler og mishandling i nære relasjoner som har økt i femårsperioden. Trusler har økt med 17,6 prosent (inkludert trusler knyttet til kriminalitetstypen annen), mens mishandling i nære relasjoner har økt med 20,3 prosent. Hva gjelder siste gruppe er det en reduksjon på 1,5 prosent sammenlignet med i fjor. Antall voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist har per andre tertial 2014 til i år blitt redusert med 15,9 prosent og fra i fjor til i år redusert med 3,3 prosent. Som det fremgår har de ulike lovbruddskategoriene innen kriminalitetstypen vold hatt ulik utvikling. Utviklingen er nærmere omtalt i kapittel 7.3.

Sammenlignes antall registrerte *økonomisaker* per andre tertial 2018 med samme periode i 2017 ses en økning på 8,5 prosent (1 490 saker). Sammenlignet med samme periode i 2014 ses en økning på hele 297,2 prosent (14 253 saker). Noe av årsaken til den betydelige økningen fra 2014 er at alminnelige bedragerier nå er tilordnet økonomilovbrudd. I forbindelse med ikrafttreden av Straffeloven 2005 ble, som nevnt foran, enkelte statistikkgrupper tilordnet nye kriminalitetstyper. Av de 19 049 anmeldelsene for økonomilovbrudd som ble registrert per andre tertial 2018 er 12 540 bedragerianmeldelser som tidligere ville vært tilordnet kriminalitetstypen vinning. Hvis bedragerisakene fjernes fra datamaterialet har antall anmeldelser for økonomilovbrudd økt med 35,7 prosent siden 2014, og 1,7 prosent sammenlignet med 2017. Bedragerier som tidligere lå under vinning står for 93 prosent av de 1 490 anmeldelsene som kriminalitetstypen økonomi økte med fra første og andre tertial 2017 til første og andre tertial 2018. Det bemerkes at såkalte identitetskrenkelser etter Straffeloven 2005, jf. § 202, nå er tilordnet økonomilovbrudd. De straffbare forholdene som omfattes av denne bestemmelsen var tidligere delt mellom to ulike straffebud og statistikkmessig tilordnet kriminalitetstypen annen. Den reelle økningen i antallet anmeldelser innen kriminalitetstypen økonomi antas derfor å være betydelig mindre enn 35,7 prosent, uten at det er mulig å angi presist hvor stor økningen er.

Figur 2.2 Utviklingen i anmeldte lovbrudd etter kriminalitetstype, per 2. tertial 2014-2018

Kilde: JUS065

Tabell 2.1 Antall anmeldte lovbrudd etter kriminalitetstype, per 2. tertial 2014-2018

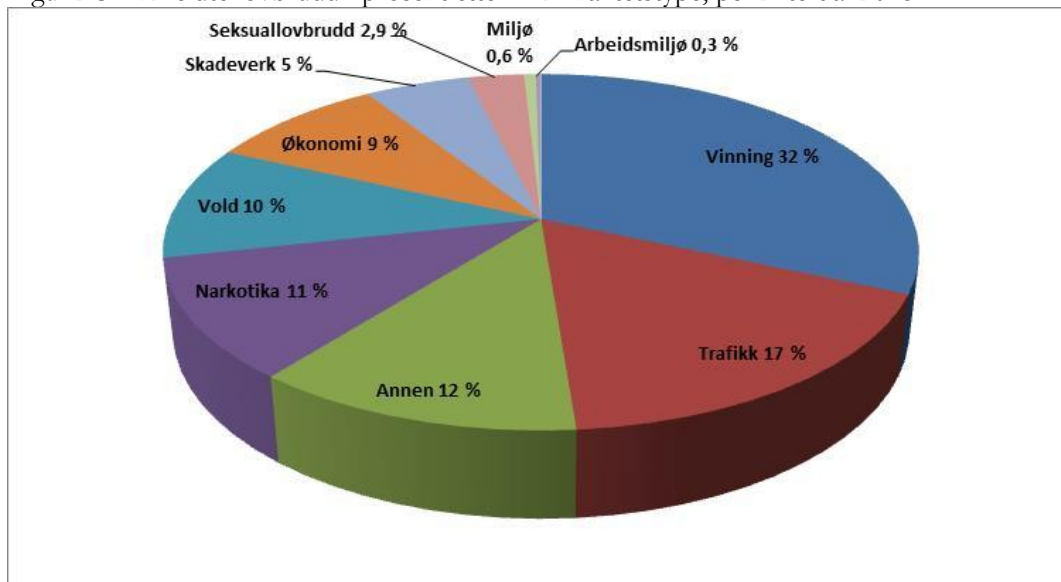
	2018	Prosent endring 2017-18	Prosent endring 2014-18	Andel av anmeldelsene
Vinning	66 580	-1,5 %	-37,0 %	31,6 %
Trafikk	36 080	-1,9 %	-10,5 %	17,1 %
Annen	25 086	-1,1 %	-22,4 %	11,9 %
Narkotika	22 865	-6,6 %	-30,7 %	10,9 %
Vold	21 754	1,8 %	24,5 %	10,3 %
Økonomi	19 049	8,5 %	297,2 %	9,0 %
Skadeverk	11 239	-2,9 %	-5,6 %	5,3 %
Seksuallovbrudd	6 056	17,5 %	94,5 %	2,9 %
Miljø	1 270	-12,2 %	-10,8 %	0,6 %
Arbeidsmiljø	571	7,7 %	1,4 %	0,3 %
Totalsum	210 550	-0,6 %	-16,0 %	100,0 %

Kilde: JUS065

Forholdsmessig fordeling av kriminalitetstyper

Det er store ulikheter i de enkelte kriminalitetstypenes andel av den registrerte kriminaliteten. Som det fremgår av figur 2.3 utgjør vinningslovbruddene 32 prosent av anmeldelsene per andre tertial 2018. Trafikklovbrudd utgjør 17 prosent, mens kriminalitetstypen annen⁶ og narkotikalovbrudd har henholdsvis 12 og 11 prosent av anmeldelsene. De høyt prioriterte kriminalitetstypene vold- og seksuallovbrudd utgjør forholdsmessig sett en mindre andel av anmeldelsene med 10 og 3 prosent, men dette er ressurskrevende saker og endringer i antall anmeldelser innen disse kriminalitetstypene vil i stor grad kunne utløse økt ressursbehov.

Figur 2.3 Anmeldte lovbrudd i prosent etter kriminalitetstype, per 2. tertial 2018

Kilde: JUS068

Sammenligner man kriminalitetsbildet per andre tertial 2018 med samme periode i 2014 er andelen vinningssaker betydelig redusert, samtidig som økonomisaker utgjør en større andel. Som nevnt må dette i stor grad tilskrives endringer i statistikkgrunnlaget, men også en reell nedgang i antall vinningssaker. Det er videre grunn til å merke seg at voldssakene

⁶ I kriminalitetstypen annen inngår blant annet særlovgivning, hensynsløs atferd, unnlatt å etterkomme pålegg (politiloven § 5), ordensforstyrrelser, brudd på kontaktforbud og ulovlig bevæpning på offentlig sted.

nå utgjør 10 prosent av den registrerte kriminaliteten mot 7 prosent i samme periode i 2014⁷. Likeledes ser man at seksuallovbruddenes andel har økt fra 1 prosent til 3 prosent. Volds- og seksuallovbruddene har til sammen gått fra en andel på 8 til 13 prosent. Da dette er særlig prioriterte saker, og som nevnt foran ofte er ressurskrevende å behandle, er dette en utvikling som må hensynstas ved politidistriktenes styring, ressursfordeling og kompetanseutviklingsplaner.

2.2. Geografiske forskjeller

Politidistriktene er svært forskjellige, både når det gjelder demografi, geografi og befolkningsgrunnlag. Dette fører til at distriktenes andel av den registrerte kriminaliteten varierer fra 2 til 23 prosent samtidig som det er store ulikheter i sammensetningen av de enkelte distriktenes saksportefølge, jf. tabell 2.2 og 2.3. I tabellene nedenfor er ikke anmeldelser av lovbrudd begått i utlandet inkludert. Dette medfører at tallene i kapittel 2.2 ikke er direkte sammenlignbare med tall presentert tidligere i dette kapitlet. Ved vinningslovbrudd, hvor en stor andel av lovbruddene begås i utlandet og anmeldes i Norge, gir dette seg utslag. Vinningslovbrudd står for 32 prosent av alle anmeldelsene registrert i Norge, men bare 30 prosent av alle anmeldelsene av lovbrudd begått i Norge.

Som det fremgår ble 23 prosent av det totale antall anmeldelser for lovbrudd begått i Norge som helhet registrert i Oslo politidistrikt per andre tertial 2018, mens kun 2 prosent ble registrert i Finnmark. 31 prosent av alle vinningslovbruddene ble registrert i Oslo, mens kun 3 prosent av alle miljølovbrudd ble registrert der. Oslo har også en stor andel av det totale antall voldssaker, 23 prosent. Av alle seksuallovbruddssakene i landet er per andre tertial 2018 23 prosent registrert i Øst politidistrikt. Den relativt store andelen seksuallovbrudd i distriktet skyldes at distriktet i den senere tid har avdekket flere store nettsaker med mange fornærmede lokalisert over hele landet.

Ser man på sammensetningen av distriktenes saksportefølge viser tabell 2.3 at vinningslovbruddene utgjorde 41 prosent av alle anmeldelsene i Oslo politidistrikt, mens de til sammenligning kun utgjorde 16 prosent av alle anmeldelsene i Nordland politidistrikt. For landet som helhet utgjør vinningslovbruddene begått i Norge 30 prosent av alle anmeldelsene. Innlandet merker seg ut med en større andel trafikksaker enn de øvrige distriktene.

Tabell 2.2 Distriktenes andel av det totale antall anmeldelser i landet som helhet og de ulike kriminalitetstypene, per 2. tertial 2018

Distrikt	TOTALT	Vinning	Trafikk	Narkotika	Annen	Vold	Økonomi	Skadeverk	Seksuallovbrudd	Miljø	Arbeidsmiljø
Oslo	23 %	31 %	12 %	23 %	18 %	23 %	27 %	27 %	13 %	3 %	12 %
Øst	14 %	13 %	15 %	14 %	14 %	14 %	14 %	11 %	23 %	9 %	12 %
Innlandet	6 %	5 %	11 %	6 %	6 %	5 %	8 %	4 %	6 %	6 %	5 %
Sør-Øst	13 %	12 %	14 %	12 %	14 %	13 %	12 %	12 %	11 %	7 %	15 %
Agder	6 %	5 %	6 %	7 %	6 %	7 %	5 %	6 %	4 %	10 %	5 %
Sør-Vest	10 %	10 %	8 %	10 %	12 %	9 %	8 %	11 %	8 %	8 %	12 %
Vest	10 %	10 %	10 %	10 %	9 %	9 %	8 %	9 %	10 %	11 %	11 %
Møre og Romsdal	4 %	2 %	4 %	4 %	4 %	4 %	4 %	4 %	6 %	8 %	4 %
Trøndelag	7 %	7 %	9 %	6 %	8 %	7 %	8 %	8 %	7 %	9 %	11 %
Nordland	4 %	2 %	5 %	4 %	5 %	5 %	3 %	4 %	5 %	8 %	7 %
Troms	3 %	2 %	4 %	3 %	4 %	3 %	2 %	2 %	4 %	8 %	3 %
Finnmark	2 %	1 %	2 %	2 %	1 %	2 %	1 %	2 %	2 %	13 %	2 %
Alle distrikt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: JUS063

⁷ Det er en statistikkgruppe knyttet til trusler som før oktober 2015 var tilordnet kriminalitetstypen annen som nå er tilordnet vold. Denne statistikkgruppen har hatt marginal innvirkning på andelen og hvis den inkluderes vil andelen fortsatt være 7 og 10 prosent.

Tabell 2.3 Den forholdsmessige fordelingen av kriminalitetstypene i hvert politidistrikt, per 2. tertial 2018

Distrikt	TOTALT	Vinning	Trafikk	Narkotika	Annen	Vold	Økonomi	Skadeverk	Seksual- lovbrudd	Miljø	Arbeids- miljø
Oslo	100 %	41 %	9 %	12 %	9 %	10 %	10 %	7 %	2 %	0 %	0 %
Øst	100 %	28 %	19 %	13 %	11 %	11 %	8 %	4 %	5 %	0 %	0 %
Innlandet	100 %	22 %	29 %	11 %	10 %	9 %	11 %	4 %	3 %	1 %	0 %
Sør-Øst	100 %	29 %	20 %	12 %	12 %	11 %	8 %	5 %	3 %	0 %	0 %
Agder	100 %	28 %	18 %	14 %	11 %	12 %	7 %	6 %	2 %	1 %	0 %
Sør-Vest	100 %	31 %	15 %	13 %	14 %	10 %	7 %	7 %	3 %	0 %	0 %
Vest	100 %	31 %	19 %	12 %	11 %	10 %	8 %	5 %	3 %	1 %	0 %
Møre og Romsdal	100 %	20 %	21 %	13 %	12 %	12 %	9 %	5 %	5 %	1 %	0 %
Trøndelag	100 %	29 %	21 %	10 %	12 %	10 %	9 %	6 %	3 %	1 %	0 %
Nordland	100 %	16 %	23 %	14 %	15 %	14 %	7 %	6 %	4 %	1 %	1 %
Troms	100 %	21 %	22 %	14 %	15 %	12 %	7 %	4 %	4 %	1 %	0 %
Finnmark	100 %	17 %	24 %	13 %	9 %	14 %	7 %	6 %	5 %	5 %	0 %
Alle distrikt	100 %	30 %	18 %	12 %	11 %	11 %	9 %	6 %	3 %	1 %	0 %

Kilde: JUS063

3. Politiets straffesaksbehandling

Straffesaksbehandlingen i politiet og påtalemyndigheten omfatter etterforskning, å treffe påtaleavgjørelser, gjennomføre irettføring og gi ordre om iverksetting av straff mv. De overordnede målene⁸ er:

- Høy kvalitet
- Høy oppklaring
- Kort saksbehandlingstid
- Adekvat reaksjon

Kravet om høy kvalitet er ufravikelig og gjelder alle sider av straffesaksbehandlingen. Statistikkgrunnlagene sier i liten grad noen om kvaliteten på straffesaksbehandlingen og de gitte reaksjoner på lovbrudd, men gir viktig informasjon om produksjon og effektivitet i straffesaksarbeidet. Det er ikke i denne rapporten sett nærmere på fordeling av de positive påtaleavgjørelsene eller frifinnelser etter domstolsbehandling av saker. Dette vil bli nærmere kommentert i årsrapporten.

3.1. Antall påtaleavgjorte saker

Per andre tertial 2018 er det totalt påtaleavgjort 208 101 saker. Dette er en økning på 0,7 prosent (1 486 saker) sammenlignet med samme periode i fjor da det ble påtaleavgjort 206 615 saker, men betydelig lavere enn i samme periode i 2014 da det ble påtaleavgjort 250 802 saker. Per andre tertial 2014 til samme periode i 2018 er det en nedgang på 17,0 prosent. Nedgangen fra 2014 må ses i sammenheng med at antall anmeldelser i samme periode har gått betydelig ned (16,0 prosent).

Antall påtaleavgjørelser per andre tertial 2018 er noe lavere enn antall registrerte saker/anmeldelser. Det vil naturlig nok ikke være samsvar mellom registrerte saker/anmeldelser og påtaleavgjorte saker i en gitt periode da påkrevet saksbehandlingstid vil føre til at en rekke saker blir påtaleavgjort i et senere tertial eller år enn der hvor anmeldelsen ble angitt. Dersom antall registrerte anmeldelser over tid er høyere enn antall avgjorte saker vil dette nødvendigvis føre til en økning i antall saker under arbeid/restanser og over tid føre til en økt saksbehandlingstid. Det er derfor bekymringsfullt at antall påtaleavgjørelser ligger lavere enn antall nye saker inn og situasjonen fordrer oppmerksomhet og tiltak i politidistriktene.

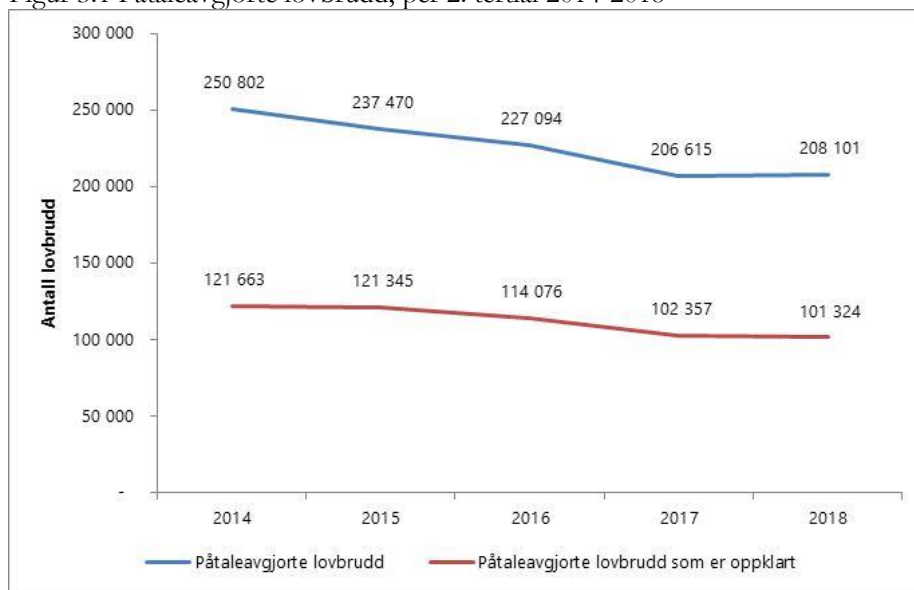
Av de påtaleavgjorte sakene per andre tertial 2018 anses 101 324 som oppklart, jf. fotnote 3. Dette er en nedgang i antall oppklarte saker på 1,0 prosent sammenlignet med samme periode i 2017, og 16,7 prosent i forhold til samme periode i 2014.

En nærmere oversikt over utviklingen er gitt i figur 3.1.

---

⁸ Riksadvokatens rundskriv Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen.

Figur 3.1 Påtaleavgjorte lovbrudd, per 2. tertial 2014-2018

Kilde: JUS309

Andelen påtaleavgjorte saker innen de ulike kriminalitetstypene sammenfaller i det vesentlige med den andelsmessige fordelingen av de registrerte anmeldelser. Som vist i tabell 3.1 er vinningslovbrudd og trafikkløvbrydd de kriminalitetstypene med flest påtaleavgjorte lovbrudd. Vinningslovbrudd utgjør 32 prosent av de påtaleavgjorte sakene per andre tertial 2018, mens trafikkløvbryddene utgjør 17 prosent. Antall påtaleavgjorte vinningslovbrudd per andre tertial 2018 er redusert med 37,3 prosent sammenlignet med samme periode i 2014, mens trafikkløvbryddene er redusert med 9,9 prosent. Sammenligner man med samme periode i fjor er antall påtaleavgjorte vinningslovbrudd tilnærmet uendret (økt med 0,1 prosent), mens påtaleavgjorte trafikkløvbrydd er redusert med 2,0 prosent.

I tråd med nedgangen i antall anmeldte narkotikaløvbrydd ses også en reduksjon i antall påtaleavgjorte saker innen denne kriminalitetstypen. Nedgangen her er på 29,9 prosent per andre tertial 2014 til 2018, mens nedgangen er 5,9 prosent sammenlignet med samme periode i 2017

Antall påtaleavgjorte voldssaker har steget med 6,4 prosent per andre tertial 2018 sammenlignet med samme periode i fjor og med hele 19,2 prosent sammenlignet med samme periode i 2014, og utgjør nå 10 prosent av det totale antall påtaleavgjorte saker.

Antall påtaleavgjorte seksuallovbrudd har per andre tertial 2018 økt med 21,8 prosent sammenlignet med samme periode i 2017 og med 77,0 prosent sammenlignet med samme periode i 2014. Seksuallovbruddene utgjør nå 3 prosent av de påtaleavgjorte sakene per andre tertial 2018, mot 1 prosent per andre tertial 2014. Både volds- og seksuallovbruddene kan som nevnt være krevende å etterforske. De forutsetter ofte særlig fagkompetanse og sakene kan være omfattende og ressurskrevende. Økningen som er registrert utfordrer derfor politiet både hva gjelder kapasitet og kompetanse.

Tabell 3.1 Påtaleavgjorte lovbrudd fordelt på kriminalitetstype, per 2. tertial 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Prosent endring 2017-18	Prosent endring 2014-18	Andel av påtaleavgjorte lovbrudd 2018
Vinning	106 717	94 691	78 917	66 883	66 930	0,1 %	-37,3 %	32 %
Trafikk	39 124	39 097	38 502	35 975	35 265	-2,0 %	-9,9 %	17 %
Annen	31 921	32 472	27 146	24 502	24 468	-0,1 %	-23,3 %	12 %
Narkotika	33 358	31 941	28 511	24 875	23 399	-5,9 %	-29,9 %	11 %
Vold	17 629	17 704	20 320	19 753	21 017	6,4 %	19,2 %	10 %
Økonomi	4 799	5 225	16 490	16 539	18 159	9,8 %	278,4 %	9 %
Skadeverk	12 007	11 373	11 104	11 276	11 232	-0,4 %	-6,5 %	5 %
Seksuallovbrudd	3 330	3 087	3 993	4 838	5 895	21,8 %	77,0 %	3 %
Miljø	1 340	1 345	1 588	1 440	1 182	-17,9 %	-11,8 %	1 %
Arbeidsmiljø	577	535	523	534	554	3,7 %	-4,0 %	0 %
Totalt	250 802	237 470	227 094	206 615	208 101	0,7 %	-17,0 %	100 %

Kilde: JUS309

3.2. Oppklaringsprosent

Det er et sentralt mål for politiets etterforskning at den skal føre til oppklaring av sakene og at saksporteføljen gjennomgående skal ha en høy oppklaringsprosent. Bevisene, og dermed muligheten for oppklaring, vil variere fra sak til sak og mellom de ulike sakstypene. Samtidig vil politidistriktenes initielle behandling, kompetanse og videre ressursinnsats i straffesaksarbeidet være av avgjørende betydning for politiets mulighet til å oppklare sakene. Det er forutsatt at prioriterte saker skal søkes oppklart så langt råd er.

Per andre tertial 2018 er 52 prosent av alle påtaleavgjorte lovbrudd oppklart. Dette er en nedgang fra andre tertial i 2017 da oppklaringsprosenten var 53 prosent. Nedgangen utgjør 0,6 prosentpoeng. Både per andre tertial i 2015 og 2016 lå oppklaringsprosenten på 54 prosent, mens den i samme periode i 2014 var nede på 51 prosent.

Tabell 3.2 viser oppklaringsprosenten fordelt på de ulike kriminalitetstypene. Som det fremgår er oppklaringsprosenten for vinning fortsatt lav (23 prosent). Siden vinningslovbrudd utgjør en stor andel av de påtaleavgjorte sakene vil resultatene for denne kriminalitetstypen i betydelig grad påvirke den gjennomsnittlige oppklaringsprosenten. Det samme gjelder for trafikk- og narkotikasakene. Sistnevnte sakstyper hadde per andre tertial 2018 en oppklaringsprosent på henholdsvis 85 og 81 prosent, og er sakstyper som erfaringsmessig har høy oppklaringsprosent da de ofte avdekkes gjennom politiets egne kontroller, og i stor grad anses som oppklarte på anmeldelsestidspunktet.

Oppklaringsprosenten for voldslovbrudd er per andre tertial 2018 på 58 prosent, noe som er en positiv oppgang på 2,8 prosentpoeng sammenlignet med samme periode både i 2017 og 2014.

Også seksuallovbrudd har en relativt høy oppklaringsprosent per andre tertial 2018 (68 prosent), noe som er en økning på 4,5 prosentpoeng sammenlignet med samme periode i fjor og 7,3 prosentpoeng sammenlignet med 2014. At man registrerer en relativt høy oppklaringsprosent i volds sakene og seksuallovbruddene er positivt da dette er prioriterte saker hvor det skal tilstrebes en høy oppklaring.

Når det gjelder økonomilovbruddene viser oppklaringsprosenten per andre tertial 2018 en nedgang på 1,2 prosentpoeng sammenlignet med samme periode i fjor. Sammenlignet med tidligere perioder ses en betydelig nedgang, noe som i vesentlig grad kommer av at

alminnelige bedragerier, som tidligere var tilordnet vinningslovbrudd, nå er tilordnet økonomilovbrudd. Alminnelige bedragerier er saker som erfaringsmessig har en lav oppklaringsprosent og antas dermed å ha medvirket til en nedgang for økonomilovbruddene.

Tabell 3.2 Oppklaringsprosent etter kriminalitetstype, per 2. tertial 2014-2018

Kriminalitetstype	2014	2015	2016	2017	2018	Prosentpoeng endring 2017-18	Prosentpoeng endring 2014-18
Trafikk	83 %	85 %	85 %	85 %	85 %	-0,1	2,3
Narkotika	84 %	84 %	84 %	82 %	81 %	-0,7	-3,1
Annen	77 %	78 %	75 %	75 %	74 %	-1,2	-3,1
Seksuallovbrudd	61 %	61 %	65 %	64 %	68 %	4,5	7,3
Arbeidsmiljø	70 %	65 %	63 %	74 %	64 %	-10,3	-5,7
Miljø	62 %	52 %	62 %	61 %	61 %	-0,3	-0,9
Vold	55 %	57 %	56 %	55 %	58 %	2,8	2,8
Økonomi	72 %	72 %	30 %	31 %	30 %	-1,2	-42,8
Vinning	22 %	24 %	25 %	24 %	23 %	-1,1	0,7
Skadeverk	20 %	21 %	22 %	21 %	22 %	0,3	1,3
Totalsum	51 %	54 %	54 %	53 %	52 %	-0,6	1,0

Kilde: JUS309

Ser man på oppklaringsprosenten for de enkelte distriktene registreres forholdsvis store ulikheter, noe som delvis kan tilskrives variasjoner i kriminalitetsbildet og sammensetningen av saksporteføljen i de enkelte distriktene. Resultatene vil også avhenge av ressursinnsats innen straffesaksområdet. Oslo har per andre tertial en oppklaringsprosent på 39,8 prosent. Dette er lavere enn gjennomsnittet for landet som helhet, og kan i noen grad skyldes at distriktet har en forholdsvis stor andel vinningsaker som har en lav oppklaringsprosent. Siden en betydelig andel av kriminalitet i landet som helhet registreres i Oslo påvirker distriktets resultater i stor grad de gjennomsnittlige landsresultatene. Nordland og Troms utmerker seg begge med en høy oppklaringsprosent på henholdsvis 64,5 prosent og 67,9 prosent.

3.3. Saksbehandlingstid

3.3.1. Alle saker

Politiets saksbehandlingstid beregnes fra anmeldelsen registreres i politiets saksbehandlingssystem (kalt BL) med en samtidig registrering i det sentrale straffesaksregister (STRASAK), til det foreligger påtaleavgjørelse i saken. Saksbehandlingstiden er en indikator for effektiviteten ved politidistriktenes straffesaksbehandling.

I denne rapporten tas det utgangspunkt i saksbehandlingstiden for oppklarte saker, det vil si saker som har fått en positiv påtaleavgjørelse, eller som er avgjort med en henleggelseskode som teller som oppklart. Det presiseres at det for mange av de oppklarte sakene vil påløpe ytterligere saksbehandlingstid før sakene er endelig eller rettskraftig avgjort. Så fremt saken ikke henlegges, men gis en positiv påtaleavgjørelse, vil det for en stor andel av sakene gå noe tid før sakene er rettskraftige og endelig avsluttet. Eksempelvis vil den som blir ilagt et forelegg måtte vedta dette og returnere forelegget til politiet før saken er rettskraftig avgjort. For saker som skal behandles i Konfliktrådet, vil megling eller ungdomsoppfølging måtte gjennomføres og i saker hvor det er tatt ut tiltale og saken skal behandles for domstolene må det forventes en rettskraftig dom. De mer alvorlige sakene

oversendes til høyere påtalemyndighet for endelig påtalebehandling og eventuell irretteføring. Tidspunktet for når saken er endelig eller rettskraftig avgjort vil derfor variere ut fra hvilken påtaleavgjørelse som fattes og kapasitet i øvrige deler av straffesakskjeden. Ved anke til høyere rettsinstans vil saksbehandlingstiden etter påtaleavgjørelse kunne bli forholdsvis lang.

Tabell 3.3 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte lovbrudd etter kriminalitetstype, per 2. tertial 2014-2018

Kriminalitetstype	2014	2015	2016	2017	2018	Differanse ant. dager 2017-18	Differanse ant. dager 2014-18
Trafikk	79	76	67	63	66	2,8	-13,6
Annen	78	77	82	82	86	4,0	8,1
Vinning	106	94	98	88	93	5,1	-13,2
Narkotika	102	105	98	90	93	3,1	-8,5
Skadeverk	109	110	97	96	117	20,2	7,1
Miljø	126	127	110	119	121	1,3	-5,1
Vold	125	119	109	115	126	11,1	0,6
Økonomi	204	180	165	208	193	-14,4	-10,6
Seksuallovbrudd	156	161	151	165	207	41,8	51,1
Arbeidsmiljø	249	234	231	360	294	-66,4	44,7
Totalsum	98	94	92	91	97	6,5	-0,8

Kilde: JUS309

Per andre tertial 2018 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte saker 97 dager. Dette er en økning i forhold til samme periode i fjor på 6,5 dager. Som det fremgår av tabell 3.3 har det fra andre tertial 2014 til 2017 skjedd en positiv nedgang i saksbehandlingstiden, mens det nå registreres en forholdsvis stor økning som gir grunn til bekymring, og påkaller politimesterens oppmerksomhet.

Som vist i tabell 3.3 er det store forskjeller i saksbehandlingstiden mellom de ulike kriminalitetstypene. I likhet med oppklaringsprosenten påvirkes den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden av saksporføljes sammensetning da tilgjengelig informasjon og tidsbruken for å innhente og bearbeide/analysere nødvendige bevis vil variere mellom sakstypene. Med unntak av kriminalitetstypene arbeidsmiljø og økonomi har gjennomsnittlig saksbehandlingstid, per andre tertial, økt for alle kriminalitetstypene sammenlignet med i fjor. Økningen er størst for seksuallovbruddene, som har økt fra 165 til 207 dager, dvs. 41,8 dager. Høy saksbehandlingstid avspeiler at seksuallovbrudd ofte kan være krevende å etterforske og økningen kan skyldes avdekking av flere nettovergrepssaker som er komplekse på grunn av omfang og omfattende gjennomgang av databaseslag, mange tilrettelagte avhør med videre.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for voldssaker har økt med 11,1 dager, fra 115 til 126 dager. Vold generelt, og herunder mishandling i nære relasjoner, innebærer et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem og er derfor et høyt prioritert saksområde som skal gis forrang ved knapphet på ressurser. Det har over tid blitt fremhevet at saksbehandlingstiden i disse sakene skal være kort, og det er således uheldig at man nå registrerer en økning i den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden.

Ser man på saksbehandlingstiden i de enkelte politidistriktene finner man også her store variasjoner. Som for oppklaringsprosenten skyldes dette ulikheter i sammensetning av det enkelte distrikts saksporfølje, restanser og tilgjengelige ressurser til straffesaksarbeidet jf. kapittel 3.2.

Som det fremgår utvikler saksbehandlingstiden seg negativt etter flere av de parametre som benyttes. Også her fordres det oppmerksomhet fra politimestrene og ledergruppen i distriktene.

3.3.2. Saker med krav til særskilt saksbehandlingstid

Det er fastsatt en særskilt saksbehandlingsfrist på 90 dager for visse voldssaker (grov kroppskrenkelse og ulike typer av kroppsskader), mens det er satt en frist på 130 dager i voldtektssaker (straffeloven §§ 291-294). Det er videre en lovbestemt frist på 42 dager der mistenkte er under 18 år, jf. straffeprosesslovens § 249, 2 ledd. Det er en forutsetning at fristene skal overholdes, men riksadvokaten har fremhevet at saker ikke skal henlegges for å overholde fristene dersom det er utsikt til at en fortsatt etterforskning eller påtalemessig behandling kan lede til oppklaring.

Voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist

På bakgrunn av politiske føringer besluttet riksadvokaten i 2001, gjennom mål- og prioriteringsrundskrivet for samme år, at noen utvalgte voldssaker skal ha en særskilt saksbehandlingsfrist for de oppklarte sakene på 90 dager fra anmeldelse til påtalevedtak i politiet, med mindre hensynet til etterforskningen eller andre særlige grunner gjør dette nødvendig. Hvilke statistikkgrupper som er inkludert i lovbruddskategorien voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist er gitt i vedlegg 2.

I datagrunnlaget inngår både saker uten oppgitt gjerningsperson og alle forhold med mistenkt/siktet/domfelt⁹. På grunn av dette vil tallene avvike fra omtalen av voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist i kapittel 7.3.3. Saksbehandlingstiden til et forhold er tiden det går fra saken er registrert/anmeldt til det fattes en påtaleavgjørelse.

Det er påtaleavgjort 2 107 voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist per andre tertial 2018, noe som er tilnærmet samme antall saker/forhold som i samme periode i fjor (+ 0,6 prosent). Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle forhold er 126 dager, mens den for oppklarte saker er 139 dager. Dette er en forholdvis kraftig økning fra samme periode i fjor hvor saksbehandling for alle forholdene var 107 dager og 121 dager for oppklarte forhold. Den tendens til økning i saksbehandlingstiden som er registrert siden 2016 er således forsterket, og det konstateres nå en betydelig fristoverskridelse. Kun 43 prosent av sakene per andre tertial 2018 er innenfor den fastsatte fristen, mens 62 prosent av sakene var innenfor fristen i samme periode i 2014.

Tabell 3.4 Påtaleavgjorte voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist, per 2. tertial 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall forhold/saker uten anmeldt, i alt	2 444	2 257	2 309	2 094	2 107	0,6 %	-13,8 %
Saksbehandlingstid, alle forhold	89	86	94	107	126	19,2	37,4
Saksbehandlingstid, oppklarte forhold	99	94	103	121	139	17,9	40,1
Andel innenfor frist (oppklarte forhold)	62 %	60 %	57 %	49 %	43 %	-5,6	-18,6

Kilde: JUS605 og PSV Monitor (andeler)

* For antall forhold er det prosentvis endring, for saksbehandlingstid er det endring i antall dager og for andel er det endring i prosentpoeng.

⁹ En nærmere redegjørelse for sak og forhold er gitt i vedlegg 1.

Saker med gjerningsperson under 18 år

Frist for saksbehandling i saker hvor gjerningspersonen er under 18 år er fastsatt i straffeprosesslovens § 249, 2. ledd. Som hovedregel skal etterforskning gjennomføres og påtalebeslutning fattes innen seks uker etter at vedkommende ble ansett som mistenkt i saken.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle påtaleavgjorte forhold i denne gruppen var per andre tertial 2018 på 57 dager, mens den var på 52 dager for de oppklarte forholdene, jf. tabell 3.5. Resultatene er således over den fastsatte fristen på 42 dager. Sammenlignet med 2017 er den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden økt med 13,8 dager for alle forhold og 12,7 dager for de oppklarte forholdene. Sammenligner man med 2014 er økningen på henholdsvis 18,8 og 17,4 dager. Økningen i antall forhold per andre tertial 2017 til 2018 er på 12,7 prosent og på 18,7 prosent sammenlignet med 2014. Selv om utviklingen i antall saker i noen grad kan forklare økningen i saksbehandlingstiden er den urovekkende. Fristen er lovpålagt og en rask avgjørelse i saker med unge gjerningspersoner er viktig for at en eventuell straff skal få den tilsiktede, preventive effekt.

Tabell 3.5 Påtaleavgjorte forhold hvor mistenkte er under 18 år, per 2. tertial 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall forhold med frist, i alt	9 147	8 141	8 450	9 634	10 858	12,7 %	18,7 %
Saksbehandlingstid, alle forhold	38	37	43	43	57	13,8	18,8
Saksbehandlingstid, oppklarte forhold	35	33	41	39	52	12,7	17,4

Kilde: JUS613

* For antall forhold er det prosentvis endring, for saksbehandlingstid er det endring i antall dager og for andel er det endring i prosentpoeng.

Voldtektssaker

Politidirektoratet har i samråd med riksadvokaten valgt å fastsette en saksbehandlingsfrist på 130 dager for oppklarte voldtektssaker. Dette er alvorlig integritetskrenkende lovbrudd som det kan være svært belastende for fornærmede å vente på en avgjørelse av.

Statistikkgruppene som er inkludert er angitt i lovbruddskategorien voldtekt som fremgår i vedlegg 2.

Det er per andre tertial 2018 påtaleavgjort 1 076 voldtektssaker, en nedgang på 0,9 prosent i forhold til samme periode i 2017. Gjennomsnittlige saksbehandlingstid for alle saker var på 203 dager, mens den var 207 dager for oppklarte saker. Saksbehandlingstiden er økt med 3,8 dager for alle forhold og 18,5 dager for de oppklarte sakene sammenlignet tall per andre tertial 2017. Sammenligner man med 2014 ses en økning på 17,1 dager for alle forhold og 44,5 dager for de oppklarte forholdene.

En forholdvis lang saksbehandlingstid i denne sakstypen har sammenheng med at sakene kan ha et komplekst bevisbilde og at det ofte er behov for innhenting av sakkyndige vurderinger. Den økningen som nå ses for disse prioriterte sakene er utvilsomt bekymringsfull.

Tabell 3.6 Påtaleavgjorte voldtektssaker¹⁰, per 2. tertial 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall saker, i alt	825	844	910	1 066	1 076	0,9 %	30,4 %
Antall oppklarte saker	384	387	446	513	534	4,1 %	39,1 %
Saksbehandlingstid, alle saker	186	196	171	199	203	3,8	17,1
Saksbehandlingstid, oppklarte saker	162	168	163	188	207	18,5	44,5

Kilde: JUS309

* For antall forhold er det prosentvis endring, for saksbehandlingstid er det endring i antall dager og for andel er det endring i prosentpoeng.

3.4. Tilrettelagt avhør

Politidistriktene rapporterer månedlig manuelt om slike avhør gjennomført i forutgående måned. Statistikken som genereres er basert på en kombinasjon av uttrekk fra politiets register og distriktenes rapportering.

Avhør av barn, unge og andre særlig sårbare fornærmede og vitner skal som hovedregel tas på barnehus og gjennomføres i tråd med straffeprosessloven § 239. Avhengig av ulike kriterier skal avhøret som hovedregel gjennomføres innen 1-3 uker.

Per andre tertial 2018 ble det gjennomført 3 532 førstegangsavhør og 260 supplerende avhør, en nedgang på henholdsvis 8,1 prosent for førstegangsavhør og 7,5 prosent for supplerende avhør sammenliknet med samme periode i 2017. 48 prosent av førstegangsavhørene per andre tertial 2018 er gjennomført innen frist, mot 52 prosent i samme periode i 2017. Ekskluderes avhør hvor forhold utenfor politiets kontroll har ført til fristbrudd, ble 54 prosent av avhørene gjennomført innenfor frist. Tilsvarende tall for samme periode i 2017 var 58 prosent. Per andre tertial 2018 ble 75 prosent av alle førstegangsavhør gjennomført innen 30 dager, mot 79 prosent i samme periode i 2017.

36 prosent av avhørene som er gjennomført per andre tertial 2018 er knyttet til seksuallovbrudd, 60 prosent til voldslovbrudd og 4 prosent til andre typer straffbare forhold. 81 prosent av de avhørte er oppgitt å være fornærmet i saken, mens de resterende 19 prosent oppgis å være vitner.

For avhørene som ikke ble gjennomført innenfor frist, er den innrapporterte hovedårsaken kapasitets- eller ressursmangel i 58 prosent av tilfellene. Det har skjedd en betydelig endring med hensyn til hvor kapasitets- eller ressursutfordringene rapporteres å være sammenlignet med tidligere år. Mens 33 prosent av fristbruddene per andre tertial 2017 oppgis å skyldes kapasitets- eller ressursmangel ved barnehusene, tilskrives kun 18 prosent av tilfellene barnehusene per andre tertial 2018. Fristbrudd per andre tertial 2018 knyttet hovedsakelig til kapasitets- eller ressursmangel hos avhører/avhørsleder.

¹⁰ Kodene som inngår her er angitt i vedlegg under lovbruddskategorien voldtekt. Det er ytterligere en kode som inngår i beregningsgrunnlaget i PSV (Politiets styringsverktøy), men som det ikke er hensiktsmessig å la inngå i statistikkgrunnlaget.

4. Saker under arbeid og restanser

4.1. Saker under arbeid

Statistikken over saker under arbeid viser antall anmeldelser som ikke er rettskraftige i politidistriktene, og omfatter både saker som er under etterforskning og dermed ikke påtaleavgjort samt påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker. Dette gir viktig informasjon om den samlede arbeidsmengden i distriktet og sakenes alderssammensetning.

Frem til det treffes en påtaleavgjørelse i sakene har politiet og påtalemyndigheten i stor grad selv kontroll over sakenes fremdrift da dette i vesentlig grad vil avhenge av politiets egen saksbehandlingskapasitet og prioritering. Når det er fattet en positiv påtaleavgjørelse i saken vil den videre fremdrift variere ut fra hvilken påtaleavgjørelse som fattes og kapasitet i øvrige deler av straffesakskjeden, jf. side 18 flg.

Ved utgangen av andre tertial 2018 hadde politidistriktene totalt 159 792 saker under arbeid som ikke var rettskraftig. Av disse var 78 931 ikke påtaleavgjort. Antall ikke påtaleavgjorte saker ved utgangen av andre tertial 2018 er 5,8 prosent høyere enn ved samme tidspunkt i 2017, men 10,2 prosent lavere enn i 2014. Totalt er det en økning av saker som ikke er rettskraftige (summen av påtaleavgjorte og ikke påtaleavgjorte saker) på 4,4 prosent i forhold til 2017, men en nedgang på 6,8 prosent i forhold til 2014. En nærmere oversikt over antall saker under arbeid og antall påtaleavgjorte og ikke påtaleavgjorte saker er gitt i tabell 4.1. At det registreres en økning i antall saker under arbeid er ikke i samsvar med at antall anmeldelser over tid har gått ned, og det er uheldig at økningen registreres i gruppen eldre saker, dvs. mellom 3-12 måneder og over 12 måneder. Av de ikke påtaleavgjorte sakene er 46 937 hos etterforsker, 30 728 hos påtale og 1 266 til koordinering.

Tabell 4.1 Saker under arbeid/ikke rettskraftige per 1. september 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018
Ikke påtaleavgjort	87 931	78 720	72 491	74 607	78 931
0-3 mnd	40 787	39 031	34 881	35 824	34 584
3-12 mnd	37 748	31 356	29 525	30 966	35 182
> 12 mnd	9 396	8 333	8 085	7 817	9 165
Påtaleavgjort	83 467	87 529	81 654	78 462	80 861
0-3 mnd	12 415	12 825	12 383	11 200	10 953
3-12 mnd	33 338	34 269	32 563	30 477	30 739
> 12 mnd	37 714	40 435	36 708	36 785	39 169
TOTALT	171 398	166 249	154 145	153 069	159 792

Kilde: JUS089

4.2. Restanser – ikke påtaleavgjorte saker over 3 måneder

Restanser er definert som ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 3 måneder. Ved utgangen av andre tertial 2018 hadde politiet 44 347 saker eldre enn 3 måneder som ikke var påtaleavgjort. Som figur 4.1 viser, har det vært en økning både i saker som er 3-12 måneder gamle og saker eldre enn 12 måneder sammenliknet med samme tidspunkt i 2017. Økningen har vært på henholdsvis 13,6 og 17,2 prosent.

Sammenligner man med 2014 ses imidlertid en nedgang på henholdsvis 6,8 og 2,5 prosent for saker som er 3-12 måneder gamle og saker eldre enn 12 måneder.. Det har etter 2015

vært en positiv nedgang i antall restanser eldre enn 12 måneder og at det nå registreres en økning er urovekkende.

Av sakene som er eldre enn 12 måneder og som ikke er påtaleavgjort, er fordeling på de ulike kriminalitetstypene gitt i tabell 4.2. Tallene i denne tabellen viser kun politidistriktenes restanser, og er derfor ikke direkte sammenlignbare med tabell 4.1.

Tabell 4.2 Ikke påtaleavgjorte saker hos politidistrikt eldre enn 12 måneder

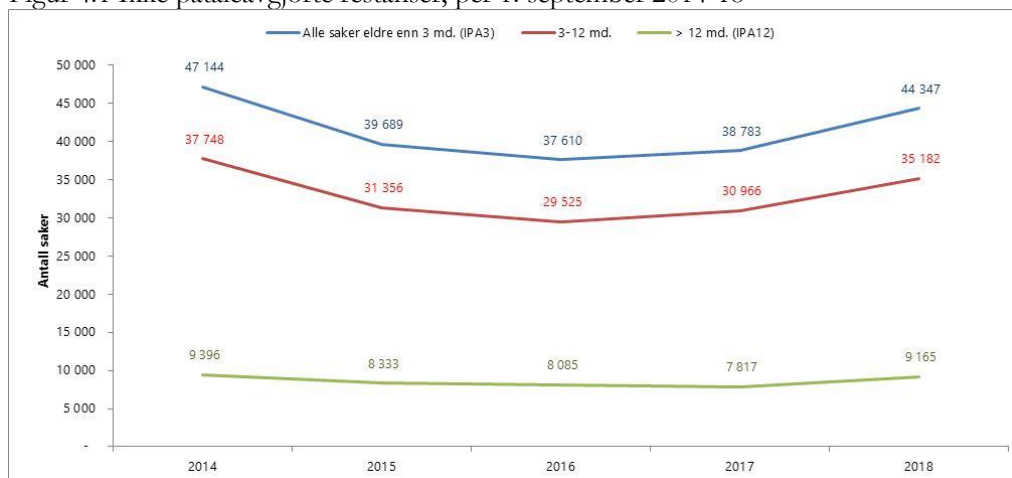
Kriminalitetstype	Antall saker	Andel
Økonomi	1 589	19 %
Vold	1 330	16 %
Annen	1 096	13 %
Vinning	1 069	13 %
Narkotika	1 018	12 %
Seksuallovbrudd	929	11 %
Trafikk	645	8 %
Undersøkelsessaker	283	3 %
Skadeverk	183	2 %
Miljø	162	2 %
Arbeidsmiljø	135	2 %
Totalsum	8 439	100 %

Kilde: PAL STRASAK per 1. september 2018

19 prosent av de ikke påtaleavgjorte sakene eldre enn 12 måneder (IPA12) er økonomilovbrudd. Som omtalt tidligere har økonomisakene erfaringsmessig lang saksbehandlingstid da de ofte er kompliserte og krevende å etterforske. Videre viser tabellen at det er en forholdsvis stor andel voldslovbrudd, kriminalitetstypen annen og vinningslovbrudd som er eldre enn 12 måneder. Det må påregnes at dette fremover vil øke den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for disse kriminalitetstypene. Selv om seksuallovbrudd fortsatt har mange restanser over 12 måneder, og dette er saker som det er krevende å etterforske, er dette den eneste kriminalitetstypen hvor antall restanser faktisk er redusert (med 159 saker) siden 1. mai 2018.

Selv om utviklingen i noen grad kan forklares, er den uheldig og bør søkes snudd. Det forutsettes derfor at distriktene gjennom sin virksomhets- og ressursstyring sikrer straffesaksbehandlingene gode rammevilkår og følger opp resultatene.

Figur 4.1 Ikke påtaleavgjorte restanser, per 1. september 2014-18

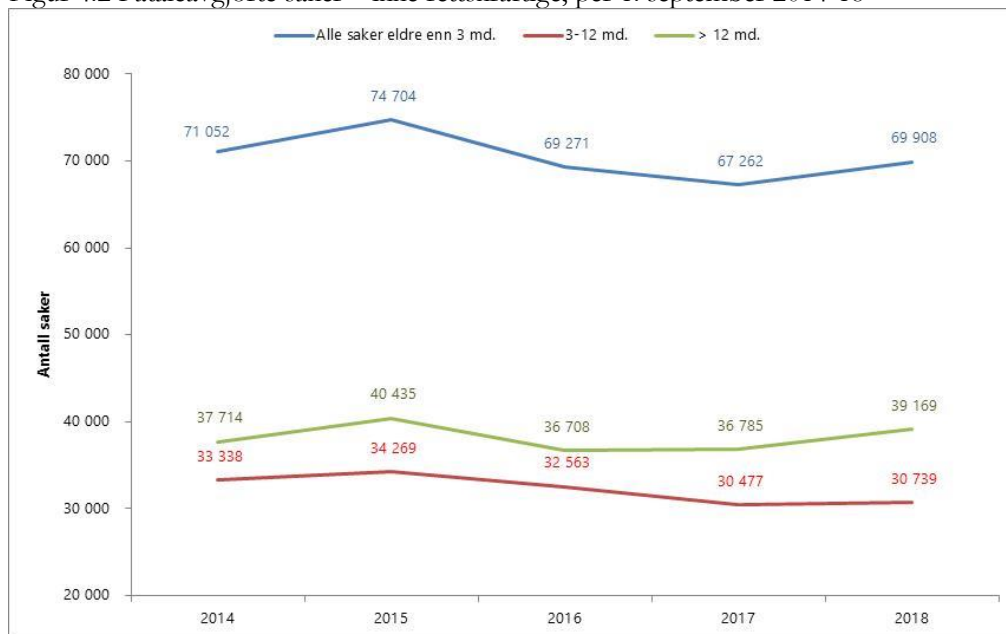
Kilde: JUS089

4.3. Påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker

Samlet sett har antall saker eldre enn 3 måneder som er påtaleavgjort, men ikke rettskraftige, økt med 3,9 prosent i forhold til samme periode for et år siden, men er redusert med 1,6 prosent i forhold til 2014. Nærmere om utviklingen vises i figur 4.2.

I forhold til 1. september 2017 er det en økning på 0,9 prosent av saker som er mellom 3 og 12 måneder gamle, mens antall saker eldre enn 12 måneder har økt med 6,5 prosent.

Figur 4.2 Påtaleavgjorte saker – ikke rettskraftige, per 1. september 2014-18

Kilde: JUS089

Antall påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker, vil i stor grad avhenge av hvor mange positive påtaleavgjørelser som er truffet da det alltid vil måtte påregnes at det går noe tid før sakene blir rettskraftige, for eksempel fordi mange må undergis en rettslig behandling. Selv om aktører utenfor politiet i en viss grad er avgjørende for den endelige slutføringen av mange saker, eksempelvis kapasiteten ved domstolene, er det viktig at politiet bidrar til fremdrift av sakene helt frem til rettskraft og eventuell ilagt straff kan iverksettes. Dette forutsetter en aktiv og systematisk oppfølging av sakene for å forhindre "liggetid" ved å sikre en effektiv oppfølging av ikke vedtatte forelegg, hurtige berammelser og effektiv saksforberedelse gjennom rettmessig innkalling av tiltalte og vitner slik at berammede rettsmøter kan gjennomføres som planlagt mv. Det er grunn til å merke seg at det kan gjenstå mye ressurs- og tidkrevende arbeid i mange av sakene etter at det er truffet positive påtaleavgjørelser, ikke minst der det er utferdiget tiltale og sakene skal irettesføres. Dette er forhold som det er viktig å ta hensyn til i politidistriktenes virksomhetsstyring og lokale ressursfordeling.

5. Mistenkt/siktet/domfelt

I dette kapitlet vil vi se nærmere på antall mistenkte/siktede/domfelte i forhold som er påtaleavgjort per andre tertial 2018. Det påpekes at påtaleavgjørelsen for den mistenkte eller siktede per 3. september 2018, når dataene ble hentet ut av PAL STRASAK, også kan innebære at saken har blitt henlagt. Tallene sier likevel noe om hvem politiet har rettet sin etterforskning mot. En nærmere beskrivelse av hvordan data er hentet ut er gitt i vedlegg 1.

Per andre tertial 2018 er det registrert 148 022 påtaleavgjorte forhold hvor det er en mistenkt/siktet/domfelt. Av disse er det registrert fødselsnummer på mistenkt/siktet/domfelt i 134 886 forhold, mens det er 13 136 forhold hvor det ikke er registrert fødselsnummer.

80 prosent av de som er registrert som mistenkt/siktet/domfelt (og har registrert fødselsnummer) er menn. Det er i gjennomsnitt registrert 1,9 forhold per fødselsnummer. Det er en del personer som står registrert som mistenkt/siktet/domfelt for svært mange forhold. Blant annet står 17 prosent av de som er registrert for 50 prosent av de avgjorte forholdene. En oversikt over andel forhold sett opp mot andel unike personer er gitt i figur 5.1. Som tabell 5.1 viser har blant annet 23 prosent av de som er registrert med fødselsnummer forhold knyttet til trafikk, 16 prosent forhold knyttet til narkotika og 16 prosent forhold knyttet til vold.

Tabell 5.1 Antall forhold og unike fødselsnummer for mistenkt/siktet/domfelt fordelt på kriminalitetstype, per 2. tertial 2018

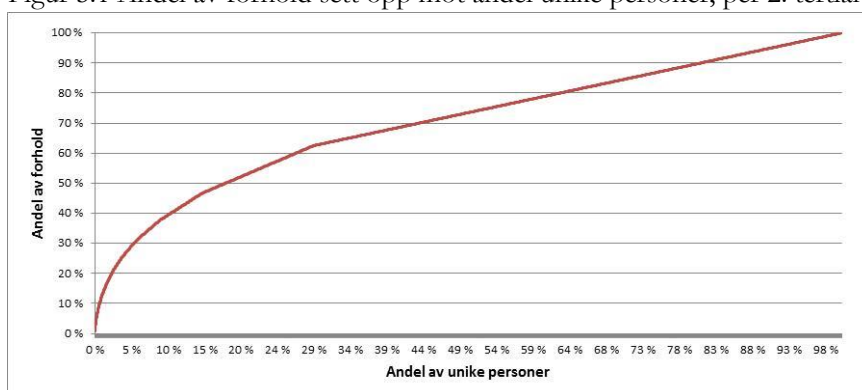
Kriminalitetstype	Antall forhold med fnr	Andel	Antall forhold uten fnr	Andel	Totalt antall forhold med registrert mistenkt/siktet/domfelt	Andel	Antall unike personer*	Andel*
Vinning	19 083	14 %	3 168	24 %	22 251	15 %	10 593	15 %
Vold	21 083	16 %	726	6 %	21 809	15 %	14 702	21 %
Økonomi	7 904	6 %	839	6 %	8 743	6 %	4 580	6 %
Skadeverk	4 244	3 %	146	1 %	4 390	3 %	3 262	5 %
Annen	21 695	16 %	2 575	20 %	24 270	16 %	16 296	23 %
Trafikk	30 935	23 %	3 556	27 %	34 491	23 %	23 011	32 %
Undersøkelsessaker	1 291	1 %	178	1 %	1 469	1 %	1 275	2 %
Seksuallovbrudd	5 427	4 %	102	1 %	5 529	4 %	2 957	4 %
Narkotika	22 095	16 %	1 383	11 %	23 478	16 %	13 368	19 %
Arbeidsmiljø	236	0 %	239	2 %	475	0 %	177	0 %
Miljø	893	1 %	224	2 %	1 117	1 %	835	1 %
Totalsum	134 886	100 %	13 136	100 %	148 022	100 %	71 542	100 %

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

* Hvis man summerer antall unike fødselsnummer og andelene blir de høyere enn totalsummen grunnet fødselsnummer som er med i flere kriminalitetstyper¹¹.

¹¹ Eksempelvis kan en unik person ha begått både et vinningslovbrudd og et økonomilovbrudd. Vedkommende er da både registrert som en av de 10 593 unike personene i kriminalitetstypen vinning og som en av de 4 580 unike personene i kriminalitetstypen økonomi. Andelen unike personer viser andel unike personer som har begått en type kriminalitet. I totalsummen blir ovennevnte person kun talt en gang, men siden vedkommende inngår i flere kriminalitetstyper vil summen av alle andelene blir høyere enn 100 prosent.

Figur 5.1 Andel av forhold sett opp mot andel unike personer, per 2. tertial 2018

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

Ser man på unike fødselsnummer, er det som nevnt en stor overvekt av menn som er mistenkt/siktet/domfelt for kriminaliteten. Det er imidlertid store forskjeller mellom de ulike kriminalitetstypene. Som vist i tabell 5.2 er blant annet andelen menn som er mistenkt/siktet/domfelt for seksuallovbrudd 96 prosent, mens andelen menn som er siktet/mistenkt/domfelt for vinningslovbrudd er 71 prosent.

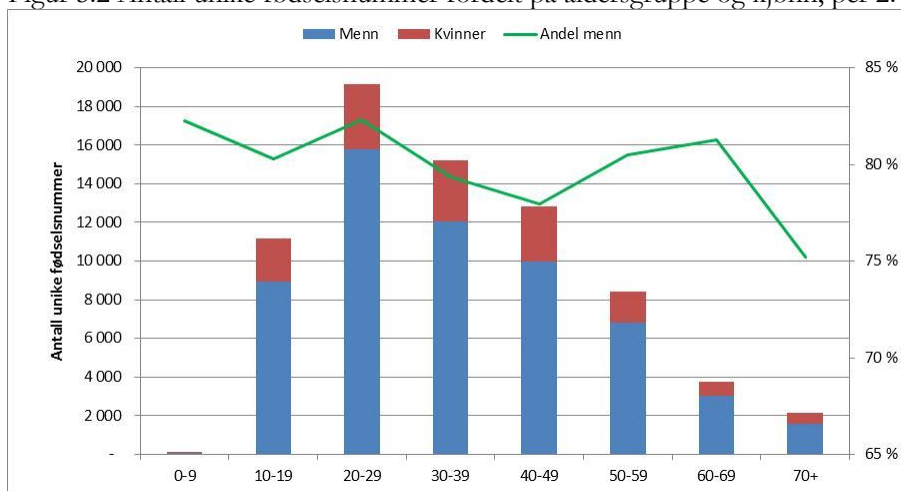
Tabell 5.2 Andel unike fødselsnummer fordelt på kjønn og kriminalitetstype, per 2. tertial 2018

Kriminalitetstype	Unike fødselsnr.		Andel	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Vinning	7 545	3 048	71 %	29 %
Vold	12 008	2 694	82 %	18 %
Økonomi	3 485	1 095	76 %	24 %
Skadeverk	2 753	509	84 %	16 %
Annen	13 118	3 178	80 %	20 %
Trafikk	19 296	3 715	84 %	16 %
Undersøkelsessaker	1 001	274	79 %	21 %
Seksuallovbrudd	2 833	124	96 %	4 %
Narkotika	11 276	2 092	84 %	16 %
Arbeidsmiljø	152	25	86 %	14 %
Miljø	782	53	94 %	6 %
Alle krim.typer (ikke sum)	57 271	14 271	80 %	20 %

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

Ser man på alderssammensetningen til de mistenkte/siktede/domfelte, er de fleste i alderen 20-29 år. Gjennomsnittsalderen per andre tertial 2018 er 34 år. Innen de ulike aldersgruppene ligger andelen menn på mellom 75 og 82 prosent. En nærmere oversikt er gitt i figur 5.2.

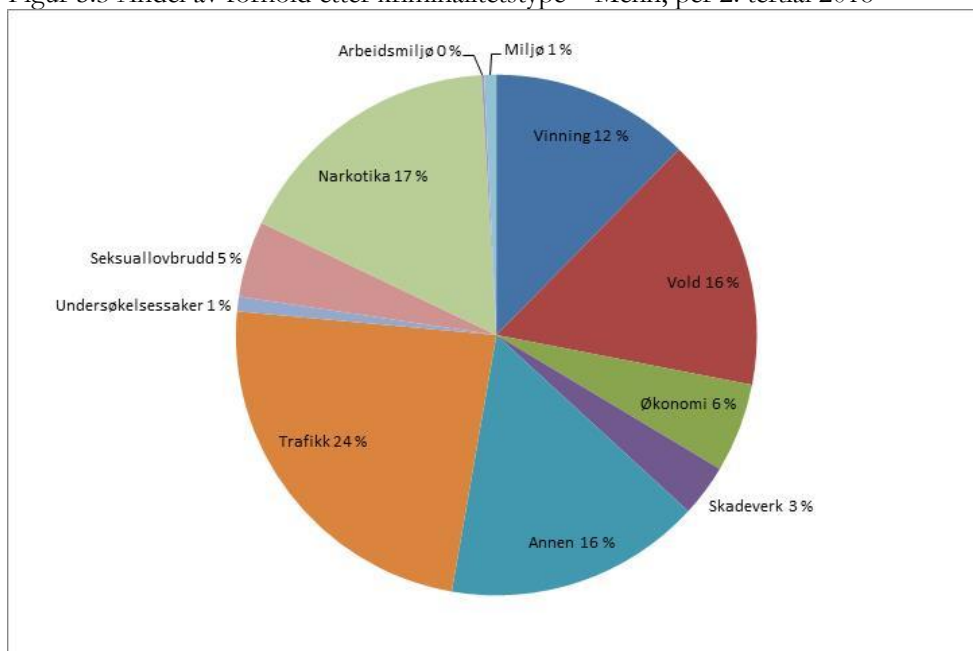
Figur 5.2 Antall unike fødselsnummer fordelt på aldersgruppe og kjønn, per 2. tertial 2018

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

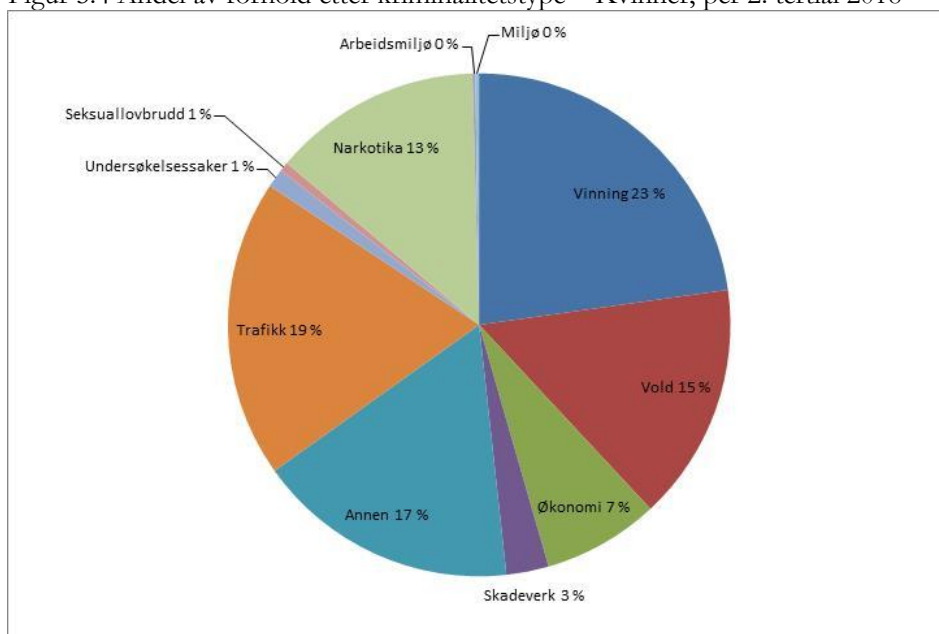
Ser man på typen lovbrudd som er påtaleavgjort per andre tertial 2018, er 24 prosent av forholdene hvor menn er gjerningsperson knyttet til trafikkforhold, mens for kvinner utgjør trafikkforhold 19 prosent. Andelen narkotikaforhold er 17 prosent blant menn og 13 prosent blant kvinner, mens andelen voldssaker er 16 prosent blant menn og 15 prosent blant kvinner.

Figur 5.3 Andel av forhold etter kriminalitetstype – Menn, per 2. tertial 2018

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

Figur 5.4 Andel av forhold etter kriminalitetstype – Kvinner, per 2. tertial 2018

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

For 99,5 prosent av forholdene hvor gjerningspersonen er registrert med fødselsnummer er gjerningsstedet i Norge. Inkluderes forhold hvor fødselsnummer mangler er andel 99,4 prosent.

Omtale av antall mistenkt/siktet/domfelt innenfor utvalgte områder er gitt i kapittel 7.

6. Fornærmede

Det foreliggende tallmaterialet for fornærmede antas ikke å inneha samme kvalitet som for personer som er mistenkt/siktet/domfelt. Dette kommer blant annet av at det i mange tilfeller er uklart hvem som er fornærmet, og/eller at det ikke er mulig å identifisere offeret, mens mistenkt/siktet/domfelt som regel er identifisert med fødselsnummer. Flere lovbruddskategorier har heller ikke noen særskilt fornærmet, som for eksempel narkotikalovbrudd. En nærmere beskrivelse av hvordan data er hentet ut er gitt i vedlegg 1.

Datagrunnlaget er basert på anmeldelser *registrert i første eller andre tertial 2018*. Datautvalget er derfor forskjellig fra omtalen knyttet til mistenkt/siktet/domfelt, hvor det er sett på *påtaleavgjørelser i første og andre tertial 2018*. Årsaken til dette er det kan ta tid å finne mistenkt/siktet/domfelt for enkelte lovbrudd, mens den som registreres som fornærmet i stor grad er kjent på anmeldelsestidspunktet.

I saker registrert per andre tertial 2018 er det 141 213 forhold hvor det er oppført en fornærmet. Av disse er det 110 680 forhold hvor det er oppgitt en fornærmet med fødselsnummer. Tabell 6.1 viser antall forhold fordelt på kriminalitetstype hvor fødselsnummer er oppgitt¹². Som det fremgår av tabellen er blant annet 46 prosent av de fornærmede knyttet til vinningsaker, 14 prosent til vold og 3 prosent til seksuallovbrudd.

Menn utgjør 57 prosent av de fornærmede (med registrert fødselsnummer). I seksuallovbruddssakene er imidlertid 83 prosent av de fornærmede kvinner og kun 17 prosent menn, jf. tabell 6.2.

Tabell 6.1 Antall forhold og unike fødselsnummer for fornærmede fordelt på kriminalitetstype, per 2. tertial 2018

Kriminalitetstype	Antall forhold med fnr	Andel	Antall forhold uten fnr	Andel	Totalt antall forhold med registrert fornærmet	Andel	Antall unike personer*	Andel*
Vinning	48 501	44 %	16 329	53 %	64 830	46 %	46 250	47 %
Vold	19 131	17 %	1 240	4 %	20 371	14 %	17 495	18 %
Økonomi	14 349	13 %	3 495	11 %	17 844	13 %	13 125	13 %
Skadeverk	6 627	6 %	3 986	13 %	10 613	8 %	6 419	6 %
Annen	8 453	8 %	1 999	7 %	10 452	7 %	7 170	7 %
Trafikk	4 329	4 %	1 808	6 %	6 137	4 %	4 246	4 %
Undersøkelsessaker	4 411	4 %	526	2 %	4 937	3 %	4 343	4 %
Seksuallovbrudd	4 367	4 %	147	0 %	4 514	3 %	3 890	4 %
Narkotika	78	0 %	570	2 %	648	0 %	78	0 %
Arbeidsmiljø	360	0 %	90	0 %	450	0 %	352	0 %
Miljø	74	0 %	343	1 %	417	0 %	72	0 %
Totalsum	110 680	100 %	30 533	100 %	141 213	100 %	98 925	100 %

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

* Hvis man summerer antall unike fødselsnummer og tilhørende andeler blir de høyere enn totalsummen grunnet fødselsnummer som er med i flere kriminalitetstyper (se fotnote til tabell 5.1).

¹² I tabellen er det oppgitt fornærmede også i narkotikasaker. Det er ikke undersøkt hva som er bakgrunnen for dette, men det antas at dette kan skyldes at narkotikasaken inngår i et sakskompleks hvor det er registrert en fornærmet.

Tabell 6.2 Andel unike fødselsnummer for fornærmede fordelt på kjønn og kriminalitetstype, per 2. tertial 2018

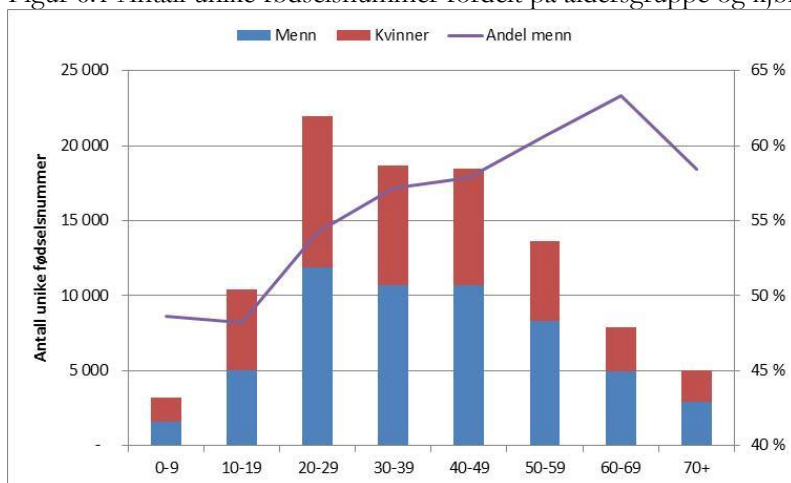
Kriminalitetstype	Unike fødselsnr.		Andel	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Vinning	27 457	18 793	59 %	41 %
Vold	9 767	7 728	56 %	44 %
Økonomi	7 281	5 844	55 %	45 %
Skadeverk	4 103	2 316	64 %	36 %
Annen	3 196	3 974	45 %	55 %
Trafikk	2 632	1 614	62 %	38 %
Undersøkelsessaker	2 692	1 651	62 %	38 %
Seksuallovbrudd	670	3 220	17 %	83 %
Narkotika	40	38	51 %	49 %
Arbeidsmiljø	321	31	91 %	9 %
Miljø	50	22	69 %	31 %
Totalsum	55 910	43 015	57 %	43 %

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

* Hvis man summerer antall unike fødselsnummer blir de høyere enn totalsummen grunnet fødselsnummer som er med i flere kriminalitetstyper (se fotnote til tabell 5.1).

Det er store forskjeller i alderen på de fornærmede. Aldersgruppen 20 til 49 år utgjør 60 prosent av de fornærmede. Fornærmedes gjennomsnittsalder var per andre tertial 2018 38 år. Som vist i tabell 6.2 er det per andre tertial 55 910 menn (57 prosent) som er registrert som fornærmet i minst et forhold. Figur 6.1 viser at det er forholdsvis store aldersmessige forskjeller på hvem som er fornærmet. Mens jenter/kvinner er i en liten overvekt i aldersgruppene under 20 år, er menn representert med over 60 prosent av de unike fødselsnumrene i aldersgruppene 50-59 og 60-69 år.

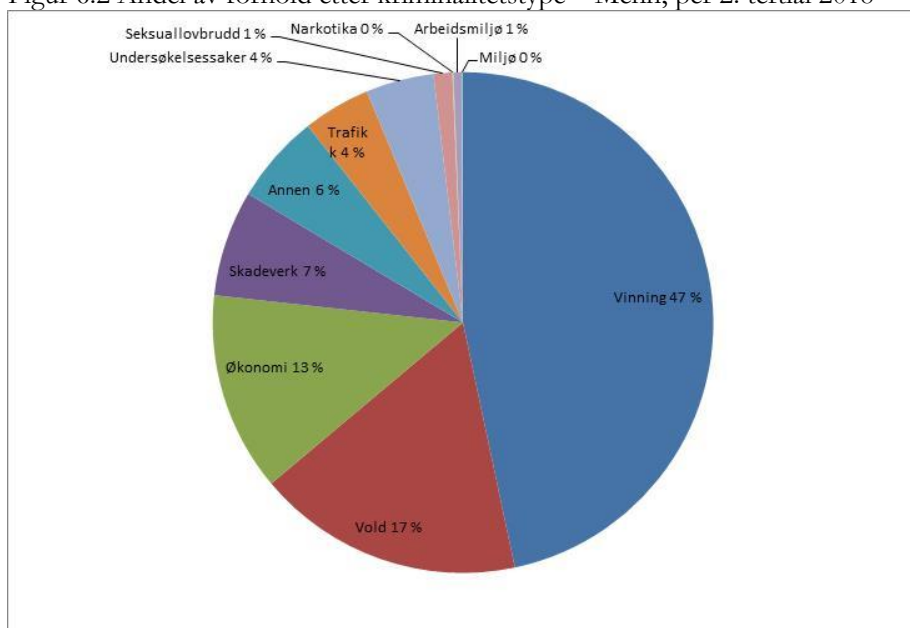
Figur 6.1 Antall unike fødselsnummer fordelt på aldersgruppe og kjønn, per 2. tertial 2018

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

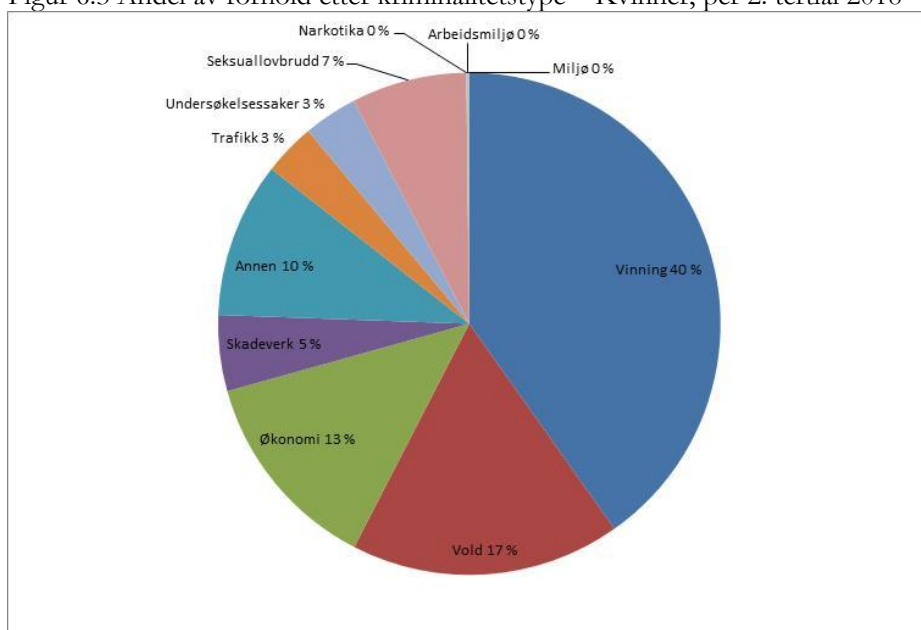
Ser man på kjønnene hver for seg, er hovedtrekkene relativt like. Det er likevel enkelte forskjeller. Kvinner har en relativ større andel av totalt antall forhold registrert som fornærmet i saker knyttet til seksuallovbrudd enn menn. Samtidig har de en lavere andel i saker som gjelder vinningslovbrudd. I tillegg har kvinner en større andel av totalt antall forhold i saker i kriminalitetstypen annen. Dette er i all hovedsak knyttet opp mot statistikkgruppene Hensynsløs atferd og Brudd på kontaktforbud.

Figur 6.2 Andel av forhold etter kriminalitetstype – Menn, per 2. tertial 2018

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

Figur 6.3 Andel av forhold etter kriminalitetstype – Kvinner, per 2. tertial 2018

Kilde: PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018

94 prosent av forholdene som er anmeldt i Norge og har registrert en fornærmet med fødselsnummer, har gjerningssted i Norge. Resterende er fordelt på 133 land, hvor Spania, Sverige og Storbritannia har flest saker. Av sakene begått utenfor Norge er 72 prosent knyttet opp mot vinning og 23 knyttet opp mot økonomi.

Omtale av antall fornærmede innenfor utvalgte områder i gitt i kapittel 7.

7. Utvalgte områder

I dette kapitlet gis det en nærmere omtale av utvalgte områder blant annet basert på prioriterte områder gitt i sentrale styringsdokumenter. Det ses nærmere både på utviklingen i antall anmeldelser, politiets saksbehandling i form av antall påtaleavgjørelser og saksbehandlingstid, samt forhold knyttet til fornærmede og gjerningspersoner. Hvilke lovbrudd som er definert inn i de ulike lovbruddskategoriene er angitt i vedlegg 2 til denne rapporten.

Endret kodepraksis

I forbindelse med ikrafttredelsen av Straffeloven 2005 1. oktober 2015 ble det gjort endringer som førte til at flere lovbrudd ble tilordnet en annen kriminalitetstype enn hva som var tilfelle tidligere. Spesielt gjøres det oppmerksom på følgende:

- Alminnelige bedragerier er overført fra kriminalitetstypen som omfatter vinningskriminalitet til kriminalitetstypen som omfatter økonomisk kriminalitet. Dette inkluderer også lovbrudd som i Straffeloven 1902 ble omtalt som naskeri, og som nå omtales som mindre bedrageri.
- Enkelte lovbrudd knyttet til trusler er overført fra kriminalitetstypen annen til voldslovbrudd.
- Identitetskrenkelser etter straffeloven § 202 er overført fra kriminalitetstypen annen til økonomilovbrudd.

Hvilke konsekvenser dette har fått på de enkelte kriminalitetsområdene vil bli omtalt nedenfor.

7.1. Vinningslovbrudd

7.1.1. Vinningslovbrudd, generelt

Vinningslovbruddene er den desidert største kriminalitetstypen og utgjør 32 prosent av alle anmeldelsene per andre tertial 2018. Andelen er imidlertid redusert med 10 prosentpoeng siden 2014. Hvis alminnelige bedragerier fortsatt hadde vært tilordnet vinningslovbrudd, ville andelen vært på 37,6 prosent per andre tertial 2018, en reduksjon på 4,6 prosentpoeng i forhold til samme periode i 2014. Tabell 7.1 og 7.2 gir en samlet oversikt over enkelte hovedtall for vinningslovbruddene.

Tabell 7.1 Hovedtall for vinningslovbrudd, per 2. tertial 2014-18**

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	105 688	93 670	76 818	67 607	66 580	-1,5 %	-37,0 %
Antall påtaleavgjorte saker	106 717	94 691	78 917	66 883	66 930	0,1 %	-37,3 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	21 919	20 970	18 191	14 869	14 079	-5,3 %	-35,8 %
Oppklaringsprosent	22 %	24 %	25 %	24 %	23 %	-1,1	0,7
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	106	94	98	88	93	5,1	-13,2

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

** Alminnelige bedragerier var fram til oktober 2015 tilordnet kriminalitetstypen vinning og er nå tilordnet økonomi. Datagrunnlaget er dermed endret. Nærmere omtale er gitt under.

Tabell 7.2 Hovedtall for vinningslovbrudd, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av totalt antall
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	66 580	32 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	66 930	32 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	10 593
	Forhold m fnr.	19 083
	Forhold u fnr.	3 168
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	46 250
	Forhold m fnr.	48 501
	Forhold u fnr.	16 329
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	1 069	13 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018, PSV

Det har vært en nedgang i kriminalitetstypen vinning i hele perioden. Per andre tertial 2014 var det anmeldt 105 688 vinningslovbrudd, mot 66 580 anmeldelser i samme periode i 2018, en nedgang på 37,0 prosent. Det siste året har imidlertid nedgangen i antall anmeldte saker vært på kun 1,5 prosent. Per andre tertial 2017 og 2018 ble det registrert henholdsvis 11 159 og 12 540 anmeldelser av bedragerier som før 1. oktober 2015 ville vært tilordnet vinningslovbrudd. Dersom disse fortsatt hadde vært tilordnet denne kriminalitetstypen ville det vært en økning i antall vinningslovbrudd på 0,4 prosent per andre tertial 2017 til 2018 og en nedgang på 25,1 prosent per andre tertial 2014 til 2018.

De siste fem årene, med unntak av 2017, har det per andre tertial blitt påtaleavgjort flere vinningssaker enn det som har blitt anmeldt. Oppklaringsprosenten har vært tilnærmet uendret, mens saksbehandlingstiden fortsatt er lavere enn for to år siden, men har gått opp siden i fjor. Bedragerisakene, som nå er tilordnet kriminalitetstypen økonomi, forklarer noe av nedgangen i saksbehandlingstiden. Hadde disse sakene fortsatt vært tilordnet vinning ville gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte saker vært på 90,4 dager per andre tertial 2017 og 98,6 dager i 2018.

Nedgangen i vinningslovbrudd har også vært en trend som vi har sett i andre europeiske land vi vanligvis sammenlikner oss med. Det er usikkert hva som er årsaken til den generelle nedgangen. Noe kan ha sammenheng med digitalisering av økonomiske verdier, betalingsmåter og sikringstiltak¹³, og bedring av levekårene i Øst-Europa. Politiet har videre hatt en betydelig satsing for å redusere vinningslovbruddene, særlig den organiserte vinningskriminaliteten. Det vises blant annet til politiinnsats som bygger på erfaringer fra prosjekt Grenseløs (innsats mot såkalte mobile vinningskriminelle). Videre har domstolene de senere årene skjerpet straffene for kriminalitet som omfattes av såkalt mobil vinningskriminalitet¹⁴.

Andre mulige årsaker til nedgangen i vinningslovbrudd er at de kriminelle nå begår lovbrudd på den digitale arena. Dette er lovbrudd som ofte tilordnes andre kriminalitetstyper enn vinningslovbrudd. For eksempel vil bestilling av varer i en annens navn kunne bli ansett som bedrageri, og dermed bli tilordnet økonomilovbrudd. Det fremkommer av Politiets innbyggerundersøkelse 2017¹⁵ og Næringslivets sikkerhetsråds (NSR) Kriminalitets- og sikkerhetsundersøkelse¹⁶ at lovbrudd begått på den digitale arenaen i mindre grad blir anmeldt både av innbyggerne og næringslivet blant annet på grunn av manglende tillit til politiets kapasitet og/eller kompetanse. Det er således usikkert hvorvidt det er en reell nedgang i vinningslovbrudd.

Vinningslovbrudd regnes vanligvis for å være en kriminalitetstype med høy grad av anmeldelsestilbøyelighet. Dette kan delvis sees i sammenheng med forsikrings- og støtteordninger der anmeldelse er en betingelse for utbetaling av erstatning. På den andre siden antas det å være mørketall knyttet til forhold hvor den stjalne gjenstanden har lav verdi og/eller der forsikringsandelen er høy.

I følge Politiets innbyggerundersøkelsen 2017¹⁷ er biltyveri og tyveri fra bil de lovbruddene som oftest blir anmeldt (75 prosent av tilfellene)¹⁸. Dernest kommer anmeldelse av ran og innbrudd eller tyveri fra bolig, som blir anmeldt i henholdsvis 70 og 65 prosent av tilfellene.

Per andre tertial 2018 ble det påtaleavgjort 19 083 forhold innenfor vinning hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 10 593 unike personer (71 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 34 år. I figur 7.2 vises aldersfordelingen på personene (med oppgitt fødselsnummer) som enten er mistenkt, siktet eller domfelt i saker knyttet til vinningslovbrudd og for all øvrig kriminalitet. Mens mistenkte/siktede/domfelte for øvrig kriminalitet øker fram til aldersgruppen 20-29 år, er flest vinningsforhold registrert i aldersgruppen 30-39. Det påpekes at det for vinningslovbruddene er 3 168 forhold med en mistenkt/siktet/domfelt hvor fødselsnummer mangler (14 prosent av alle forhold).

---

¹³ Oslo politidistrikt (2018) "Trender i kriminaliteten 2018-2021"

¹⁴ Se eksempelvis Høyesteretts dommer Rt. 2012 s. 1458 og Rt. 2013 s. 579

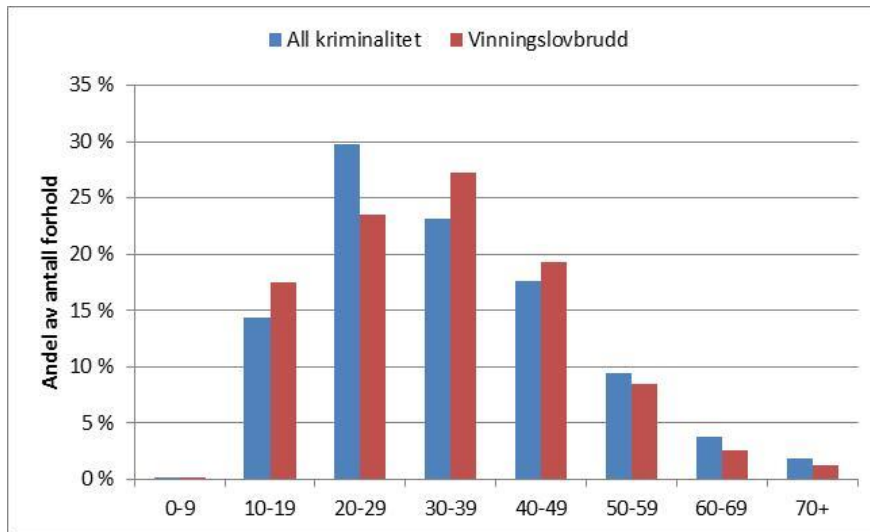
¹⁵ Ipsos (2017) "Politiets innbyggerundersøkelse 2017"

¹⁶ NSR (2017) "Kriminalitets- og sikkerhetsundersøkelsen i Norge 2017"

¹⁷ Ipsos (2017) "Politiets innbyggerundersøkelse 2017"

¹⁸ Ipsos (2017) "Politiets innbyggerundersøkelse 2017"

Figur 7.1 Fordeling (antall forhold) på aldersgrupper over mistenkte/siktet/domfelt, per 2. tertial 2018

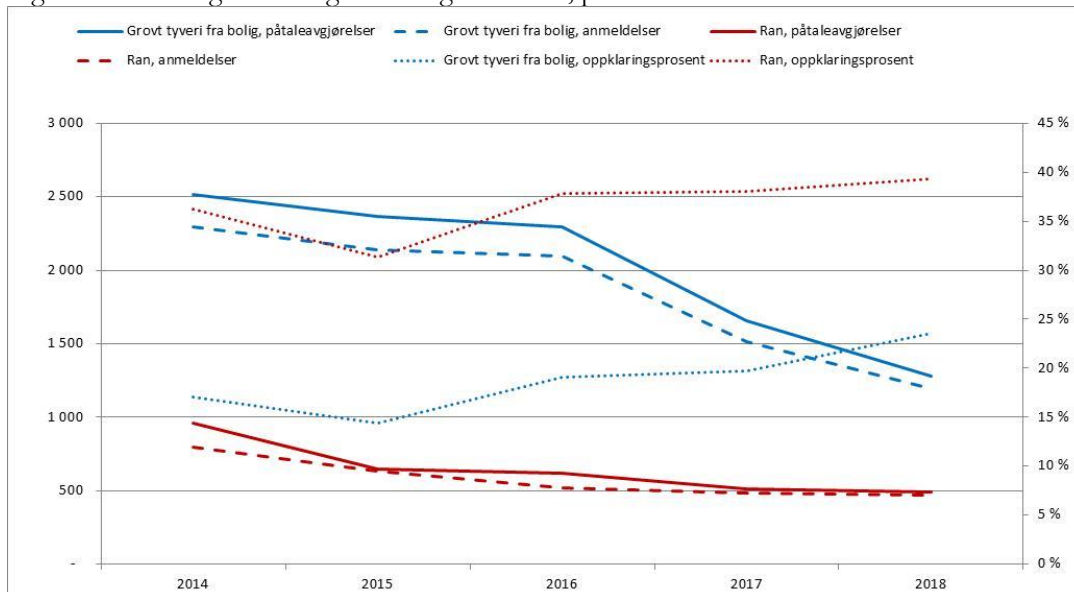

Kilde: PAL STRASAK, uttrekk 3. september 2018

Det er per andre tertial 2018 registrert 48 501 forhold med en fornærmet i en vinnings sak, og hvor fødselsnummer er oppgitt. For disse forholdene er det registrert 46 250 unike personer (59 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 40 år. Flest fornærmede (antall forhold) forekommer imidlertid i aldersgruppen 20-29 år (25 prosent av alle innenfor vinning). Ser vi på antall forhold knyttet til fornærmede er gjerningslandet i 10 prosent av forholdene oppgitt å være begått utenfor Norge. Per andre tertial 2018 er det hele 126 land, foruten Norge, som oppgis som gjerningsland. Av disse er flest forhold knyttet til Spania, Sverige og Danmark.

Figur 7.2 gir en oversikt over utviklingen for to lovbruddskategorier innenfor vinningslovbrudd som blir omtalt senere i kapitlet.

Figur 7.2 Utviklingen i utvalgte vinningslovbrudd, per 2. tertial 2014-18

Kilde: JUS065, JUS309

7.1.2. Grovt tyveri fra bolig

Antall anmeldelser per andre tertial 2018 for grove tyverier fra bolig har hatt en nedgang på nærmere 48 prosent de siste fem årene. Nedgangen i antall grove tyverier fra bolig er mer markant enn hva man registrerer for vinningssakene generelt. Dette er en positiv utvikling da innbrudd i bolig krenker privatlivets fred og kan skape stor utrygghet for de utsatte. I samme periode har oppklaringsprosent økt fra 17 prosent til 24 prosent. Per andre tertial 2018 er det opprettet 1 196 anmeldelser, en nedgang på 21,0 prosent i forhold til samme periode i 2017.

Tabell 7.3 Grovt tyveri fra bolig, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	2 294	2 141	2 093	1 513	1 196	-21,0 %	-47,9 %
Antall påtaleavgjorte saker	2 518	2 366	2 295	1 659	1 276	-23,1 %	-49,3 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	417	333	418	321	298	-7,2 %	-28,5 %
Oppklaringsprosent	17 %	14 %	19 %	20 %	24 %	3,9	6,6
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	138	140	126	143	153	10,0	14,8

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.4 Grovt tyveri fra bolig, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av vinningslovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	1 196	2 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	1 276	2 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	282 3 %
	Forhold m fnr.	346 2 %
	Forhold u fnr.	494 16 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	1 283 3 %
	Forhold m fnr.	1 302 3 %
	Forhold u fnr.	73 0 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	34	3 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018, PSV

Per andre tertial 2018 ble det påtaleavgjort 346 forhold innenfor grovt tyveri fra bolig hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 282 unike personer (83 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 34 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 1 302 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 1 283 unike personer med en gjennomsnittsalder på 47 år. 58 prosent er menn. Det er som regel kun den som anmelder forholdet som blir oppført som fornærmet.

Politidistriktene har tidligere rapportert om flere årsaker til at antall anmeldelser kan variere:

- Flere politidistrikt har erfart såkalte "raid". Det vil si at en eller flere gjerningspersoner utfører flere tyverier i løpet av en begrenset tidsperiode. Gjerningspersonene kan enten være norske gjengangere med grove tyverier fra bolig som modus eller tilreisende vinningskriminelle. Generelt erfarer distriktene at gjengangeres tyverier i større grad bærer preg av lite planlegging og tilfeldigheter, mens de tilreisende kan utvise mer profesjonalitet og være svært godt organiserte. Noen politidistrikt erfarer også at lokalkjente legger til rette for tyveriene.

- Flere politidistrikt har rapportert om likheter i modus, altså handlingsmåte, som kan tyde på mulige forbindelser mellom flere av de rapporterte lovbruddene. Det er sannsynlig at bedrede rutiner for åstedsundersøkelser og rapporteringer reduserer antall lovbrudd innenfor denne kriminalitetstypen. Innføring av nye arbeidsmetoder gjennom "Politiarbeid på stedet" hvor det blant annet er økt fokus på sporsikring antas å ha en positiv effekt.
- En stor andel av norske husstander har boligalarm og andre sikringstiltak¹⁹. I 2017 er det antatt at nærmere 18 prosent av norske privatboliger hadde alarm som var tilknyttet alarmstasjon²⁰.

En kombinasjon av økningen i anskaffelsene av boligalarmer og andre sikringstiltak og politiets målrettede innsats mot grove tyverier fra bolig er med på å forklare nedgangen i antall anmeldelser.

7.1.3. Tyveri/grovt tyveri fra person på offentlig sted

Ved ikrafttredelse av Straffeloven 2005 ble det innført en rekke statistikkgrupper for registrering av både alminnelige tyverier og grove tyverier fra person på offentlig sted. Etter Straffeloven 1902 ble tyverier fra person på offentlig sted normalt sett betegnet som grove. Etter Straffeloven 2005 må imidlertid tyveri på offentlig sted ha et profesjonelt preg før det betegnes som grovt. Ved inngivelse av anmeldelse vil det kunne være noe tilfeldig om tyveri fra person på offentlig sted registreres som grovt eller ikke. Samtidig antas det at det kan være variasjon i kodepraksis både innad i et distrikt og mellom distriktene.

Tabell 7.5 Tyveri fra person på offentlig sted, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser			19 951	17 732	17 901	1,0 %	-
Antall påtaleavgjorte saker			19 626	17 395	17 726	1,9 %	-
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart			446	380	329	-13,4 %	-
Oppklaringsprosent			3 %	3 %	2 %	-0,4	-
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker			51	92	106	13,8	-

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.6 Tyveri fra person på offentlig sted, per 2. tertial 2018

		Antall	Andel av vinningslovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018		17 901	27 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018		17 726	26 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	424	4 %
	Forhold m fnr.	504	3 %
	Forhold u fnr.	217	7 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	16 821	36 %
	Forhold m fnr.	17 333	36 %
	Forhold u fnr.	537	3 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018		39	4 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018, PSV

Per andre tertial 2018 er det registrert 17 901 anmeldelser for tyverier fra person på offentlig sted, noe som er på samme nivå som for samme periode i fjor. Dette er forhold som er anmeldt i Norge, men omfatter forhold både begått innenlands og utenlands. Av

¹⁹ Oslo politidistrikt (2015) "Trender i kriminaliteten 2016-2017", samt www.nhoservice.no/article.php?articleID=4870&categoryID=139

²⁰ Ifølge SSB var det 2 376 971 privathusholdninger i 2017 (www.ssb.no) og ifølge NHO Service (www.nhoservice.no/bransjer/sikkerhet-og-beredskap/nyheter-sikkerhet/2017/sikre-deg-en-god-paske/) har 425 000 norske boliger installert boligalarm.

alle forhold med fornærmede (både med og uten fødselsnummer) er gjerningsland i 77 prosent av tilfellene oppgitt å være Norge. De landene med flest forhold registrert etter Norge er Spania, Sverige og Danmark.

Tyverier fra person på offentlig sted er et typisk storbyfenomen og tyveriene skjer ofte der mange mennesker er samlet. De nasjonale tallene påvirkes sterkt av utviklingen i Oslo politidistrikt, som hadde 42 prosent av anmeldelsene med gjerningssted i Norge per andre tertial 2018²¹. I 8 av 12 politidistrikt var det en nedgang i antall anmeldelser per andre tertial 2018 i forhold til 2017, mens 4 distrikt har hatt en økning.

Forhold som er med på å forklare at antall anmeldelser har gått ned de siste årene er blant annet mindre bruk av kontanter og reduserte muligheter for misbruk av bankkort uten at man har kode, og nye tyverisikringstiltak som for eksempel tekniske sikringstiltak fra mobiltelefonselskapene²².

Per andre tertial 2018 ble det påtaleavgjort 504 forhold angående tyveri/grovt tyveri fra person på offentlig sted hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 424 unike personer (78 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 32 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 17 333 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 16 821 unike personer med en gjennomsnittsalder på 36 år. 50 prosent er menn.

Tyveri fra person på offentlig sted er en sakstype som det er krevende å oppklare da det sjelden angis en mistenkt samt at forholdene ofte oppdages en tid etter at de er begått. Oppklaringsprosenten er per andre tertial på kun 2 prosent.

7.1.4. Ran

Per andre tertial 2014 til 2018 har antall anmeldelser for ran gått ned hvert år. I femårsperioden (per andre tertial) har det vært en reduksjon på 41,1 prosent, fra 799 til 471 anmeldelser. I likhet med tyveri fra person på offentlig sted påvirkes de nasjonale tallene sterkt av utviklingen og trendene i Oslo politidistrikt.

Oppklaringsprosenten har de siste fem årene (per andre tertial) ligget på mellom 31 og 39 prosent, mens gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte saker økte fra 138 til 185 dager per andre tertial 2014 til 2018.

Tabell 7.7 Ran, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	799	634	521	484	471	-2,7 %	-41,1 %
Antall påtaleavgjorte saker	960	647	616	513	493	-3,9 %	-48,6 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	316	183	216	174	176	1,1 %	-44,3 %
Oppklaringsprosent	36 %	31 %	38 %	38 %	39 %	1,2	3,0
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	138	143	172	160	185	25,5	47,6

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

²¹ Kilde: JUS063

²² Oslo politidistrikt (2018) "Trender i kriminaliteten 2018-2021"

Tabell 7.8 Ran, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av vinningslovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	471	1 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	493	1 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	408 4 %
	Forhold m fnr.	508 3 %
	Forhold u fnr.	26 1 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	476 1 %
	Forhold m fnr.	488 1 %
	Forhold u fnr.	48 0 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	47	4 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. september 2018, PSV

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 508 forhold som gjaldt ran og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 408 unike personer (94 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 23 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 488 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 476 unike personer med en gjennomsnittsalder på 33 år. 80 prosent er menn.

Forhold som er med på å forklare nedgangen i antall anmeldelser er blant annet:

- Oslo politidistrikt, som per andre tertial 2018 hadde 51 prosent av det totale antallet ransanmeldelser med gjerningssted Norge²³, har hatt en målrettet innsats mot ranskriminaliteten generelt, og særlig mot de aktive unge ranerne. Per andre tertial 2018 har antall ran i Oslo politidistrikt blitt redusert med 4,0 prosent (- 9 saker) i forhold til samme periode i fjor.
- Ifølge Oslo politidistrikt omfatter ran nå i stor grad ran av person, og antall ran av butikker, drosjer eller annet har vært lavt gjennom de siste årene²⁴.
- Mobiltelefoner, andre elektroniske forbruksartikler og statusprodukter er gjenstander som oftest er ransutbytte. Mobiltelefonselskapene utvikler imidlertid stadig bedre tekniske sikringstiltak i sine produkter, noe som bidrar til at borttatte telefoner vanskelig kan brukes og at prisen på videre omsetning har sunket betydelig.
- Organiserte ran av finansinstitusjoner har de siste årene fremstått som en marginal utfordring i Norge. Med stadig bedre sikringstiltak og mindre tilgang til kontanter i bankene kreves det mer for å gjennomføre vellykkede ran.

²³ Kilde: JUS063

²⁴ Oslo politidistrikt (2018) "Trender i kriminaliteten 2018-2021"

7.2. Narkotikalovbrudd

Narkotikaovertrædelser reguleres av straffeloven (strl.) § 231 og § 232. Lovbestemmelsene rammer den som ulovlig tilvirker, innfører, utfører, erverver, sender eller overdrar stoff som etter regler med hjemmel i legemiddeloven § 22 er å anse som narkotika. Grove overtrædelser omfattes av strl. § 232. Bruk og besittelse av narkotika er imidlertid brudd på legemiddeloven. Samlet omtales narkotikaovertrædelser etter straffeloven og bruk/besittelse etter legemiddeloven som narkotikalovbrudd. Per andre tertial utgjør narkotikalovbruddene 11 prosent av totalt antall anmeldelser hittil i 2018.

Bruk og besittelse av dopingmidler omfattes av legemiddeloven § 24a, mens dopingovertrædelser og grove dopingovertrædelser omfattes av strl. § 234 og § 235. Det totale antall registrerte narkotikalovbrudd gjenspeiler i stor grad politiets og tollvesenets prioriteringer og ressurstilgang. Politiet prioriterer ikke anmeldelse av tunge rusavhengige for bruk og besittelse, noe som gjenspeiles i antall anmeldelser for bruk av narkotika. Når denne gruppen først blir anmeldt for bruk og besittelse av narkotika er det ofte hendelsesstyrt i forbindelse med andre straffbare forhold. Dette kan eksempelvis være at en rusavhengig blir pågrepet for et annet straffbart forhold, og at det under påfølgende ransaking blir funnet en mindre mengde narkotika. Dette vil kunne føre til en anmeldelse for besittelse. Politiets innsats på åpne russcener fokuserer hovedsakelig på tilstedeværelse og generell forebygging gjennom tverretatlig samarbeid.

Imidlertid vil personer som omsetter narkotika bli anmeldt av politiet etter strl. § 231/ § 232. Dette er i flere tilfeller også de samme personene som bruker narkotika. Videre er det fra riksadvokaten klart uttalt at grove narkotikaforhold skal gis høy prioritet og at det må avsettes ressurser og arbeides aktivt for å avdekke slike forhold.

Tabell 7.9 Hovedtall for narkotikalovbrudd, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	32 972	30 124	26 877	24 473	22 865	-6,6 %	-30,7 %
Antall påtaleavgjorte saker	33 358	31 941	28 511	24 875	23 399	-5,9 %	-29,9 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	27 772	26 629	23 718	20 083	18 724	-6,8 %	-32,6 %
Oppklaringsprosent	84 %	84 %	84 %	82 %	81 %	-0,7	-3,1
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	102	105	98	90	93	3,1	-8,5

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.10 gir en oversikt over antall anmeldelser per andre tertial fordelt på aktuelle straffebud

Tabell 7.10 Antall anmeldelser per lovbruddskategori, per 2. tertial 2014-18

Undergrupper	2014	2015	2016	2017	2018	Prosent endring 2017-18	Prosent endring 2014-18
Narkotikalovbrudd etter legemiddeloven	16 602	15 332	14 740	12 621	12 417	-1,6 %	-25,2 %
Dopinglovbrudd etter legemiddeloven	86	317	586	471	386	-18,0 %	348,8 %
Narkotikaloven etter straffeloven (narkotikaovertridelser)	14 510	13 037	10 241	10 110	8 959	-11,4 %	-38,3 %
Narkotikaloven etter straffeloven § 232 (grove narkotikaovertridelser)	849	718	706	652	586	-10,1 %	-31,0 %
Dopinglovbrudd etter straffeloven §234 (dopingovertridelser)	909	708	595	612	512	-16,3 %	-43,7 %
Annet	16	12	9	7	5	-28,6 %	-68,8 %
Totalsum	32 972	30 124	26 877	24 473	22 865	-6,6 %	-30,7 %

Kilde: JUS065, JUS309

Det totale omfanget av narkotika- og dopinglovbrudd er vanskelig å beregne fordi avdekkingsgraden ansees å være lav. Tabell 7.9 gir en oversikt over antall anmeldelser og utviklingen i narkotikalovbruddene. Totalt har antallet registrerte narkotika- og dopinglovbrudd per andre tertial blitt redusert med 6,6 prosent fra 2017 til 2018, og med 30,7 prosent siste femårsperiode. Årsaken til nedgangen er i hovedsak politiets prioriteringer og kapasitet.

Tabell 7.11 Hovedtall for narkotikalovbrudd, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av totalt antall
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	22 865	11 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	23 399	11 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	13 368 19 %
	Forhold m fnr.	22 095 17 %
	Forhold u fnr.	1 383 11 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	1 018	12 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Som vist i tabell 7.11 er det per andre tertial 2018 påtaleavgjort 22 095 forhold som gjaldt narkotikalovbrudd og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 13 368 unike personer (84 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 30 år.

7.2.1. Narkotikalovbrudd

Narkotikalovbrudd etter legemiddeloven (bruk/besittelse)

Tabell 7.12 Narkotikalovbrudd etter legemiddeloven, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	16 602	15 332	14 740	12 621	12 417	-1,6 %	-25,2 %
Antall påtaleavgjorte saker	17 220	16 246	15 436	12 878	12 538	-2,6 %	-27,2 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	15 308	14 508	13 595	11 021	10 649	-3,4 %	-30,4 %
Oppklaringsprosent	90 %	90 %	89 %	86 %	86 %	-0,7	-4,0
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	81	81	74	71	71	0,0	-10,2

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Antall anmeldelser for narkotikalovbrudd etter legemiddeloven er redusert med 1,6 prosent i forhold til tall per andre tertial 2017. Sammenlignet med samme periode i 2014 har reduksjonen vært på 25,2 prosent. Av de 12 417 anmeldelsene er 6 646 registrert som bruk av narkotika (54 prosent).

Oppklaringsprosenten på denne type saker er høy, og lå per andre tertial 2018 på 86 prosent. Sakstypen krever lite kapasitet i form av etterforskning og er i de fleste tilfeller å anse som oppklart ved opprettelse av anmeldelse. Sakene kan vanligvis påtaleavgjøres etter erkjennelse eller konkluderende svar på rusmiddeltesting.

57 prosent (6 963 forhold) av de påtaleavgjorte forholdene med mistenkt/siktet/domfelt, som omhandler brudd på legemiddeloven, inngår i sakskomplekser med ett eller flere andre straffesaker. Dette tallet vil sannsynligvis øke noe etter hvert som flere prøveresultater fra rusmiddeltesting i forbindelse med trafikklovbrudd per andre tertial blir klare da en stor andel av narkotikalovbruddene etter legemiddeloven knytter seg til kjøring i narkotikapåvirket tilstand.

I mange tilfeller hvor en bilfører blir siktet etter vegtrafikkloven § 22 første ledd og blodprøveresultatene viser inntak av narkotika, vil det også bli opprettet en anmeldelse for bruk og besittelse etter legemiddeloven. Eksempelvis rekvirerte politiet i 2017 rusmiddelanalyse i 6 439 saker som omhandlet kjøring i ruspåvirket tilstand. I 90 prosent av sakene ble det påvist minst et psykoaktivt stoff²⁵. Et stort antall av slike saker danner altså grunnlag for anmeldelse for brudd på legemiddeloven. Tallene for 2018 er ikke klare før Oslo universitetssykehus HF offentliggjør sin nasjonale statistikk for 2018. Politiet har per andre tertial opprettet 6 334 anmeldelser for ruspåvirket kjøring. En stor andel av disse sakene omhandler kjøring i alkoholpåvirket tilstand, og det er foreløpig usikkert hvor mange som omhandler narkotikapåvirkning og følgelig kan ha innvirkning på antall anmeldelser etter legemiddeloven.

Tabell 7.13 Narkotikalovbrudd etter legemiddeloven, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av narkotikalovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	12 417	54 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	12 538	54 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	8 966 67 %
	Forhold m fnr.	11 932 54 %
	Forhold u fnr.	356 26 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	285	28 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Per andre tertial 2018 har narkotikalovbrudd etter legemiddeloven utgjort 54 prosent av alle narkotikalovbruddene. 8 966 unike personer har per andre tertial 2018 blitt registrert som mistenkt/siktet/domfelt i påtaleavgjorte saker eller i sakskomplekser hvor narkotikalovbrudd etter legemiddeloven inngår. I 1 146 forhold i saker *anmeldt* i andre tertial 2018 var mistenkte/siktede under 18 år (885 unike personer), og i 120 av disse forholdene (92 unike personer) var mistenkte under kriminell lavalder (under 15 år gammel). Den største andelen av U18 sakene²⁶ som omhandler narkotikalovbrudd etter legemiddeloven blir avgjort med alternative reaksjoner, som eksempelvis påtaleunntelser med ulike vilkår eller bruk av ungdomsoppfølging gjennom konfliktråd. Den største

²⁵ Rusmiddelstatistikk – Funn i blodprøver hos bilførere mistenkt for ruspåvirket kjøring 2017, Oslo Universitetssykehus mars 2018

²⁶ Saker der mistenkte var under 18 år på gjerningstidspunktet.

gruppen (hvor fødselsnummer var registrert) som ble anmeldt per andre tertial 2018 for narkotikalovbrudd etter legemiddeloven er for øvrig unge fra 18 til og med og 23 år. Per andre tertial 2018 inngikk denne gruppen som mistenkt/siktet/domfelt i 3 882 saker (2 911 unike personer).

En stor andel av narkotikalovbruddene etter legemiddeloven blir avgjort med forelegg, mens alternative reaksjoner i hovedsak brukes i U18 sakene. Imidlertid finnes det samarbeid mellom politi og kommune enkelte steder i landet som muliggjør bruk av alternative reaksjoner også for grupper over 18 år. Eksempelvis kan personer opp til 25 år, som blir anmeldt for bruk og besittelse og som bor i Bergen kommune, tilbys påtaleunntatelse med vilkår om individuelt tilpasset sosialfaglig oppfølging i 6 måneder.

Fra og med 2016 er Narkotikaprogram med domstolskontroll innført i hele landet. Dette er straffegjennomføring i frihet som alternativ til ubetinget fengselsstraff for rusavhengige som dømmes for kriminalitet knyttet til rusavhengigheten. Dette kan være kriminalitet begått i ruspåvirkning eller for å finansiere narkotikabruk.

Det har tidligere oppstått noe uklarhet rundt statistikk som viser avsatte ubetingede dommer for narkotikalovbrudd etter legemiddeloven. Dommene gjelder med all sannsynlighet annen kriminalitet, eksempelvis vold, kjøring i narkotikapåvirket tilstand og vinningsforbrytelser, men hvor narkotikalovbrudd etter legemiddeloven inngår i sakskomplekset. Av rent tekniske grunner er narkotikalovbruddet etter legemiddeloven blitt stående som hovedsak, slik at det i statistikk fremstår som om vedkommende er dømt til ubetinget fengsel for brudd på legemiddeloven. I realiteten handler altså disse sakene om flere straffbare forhold, som i sum utløser en ubetinget dom.

Som vist i tabell 7.13 er det per andre tertial 2018 påtaleavgjort 11 932 forhold som gjaldt narkotikalovbrudd etter legemiddeloven og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 8 966 unike personer (85 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 28 år.

Narkotikalovbrudd etter straffeloven (narkotikaovertridelser)

Tabell 7.14 Narkotikalovbrudd etter straffeloven (narkotikaovertridelser), per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	14 510	13 037	10 241	10 110	8 959	-11,4 %	-38,3 %
Antall påtaleavgjorte saker	14 362	13 745	11 154	10 061	9 216	-8,4 %	-35,8 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	11 158	10 625	8 596	7 532	6 764	-10,2 %	-39,4 %
Oppklaringsprosent	79 %	78 %	78 %	76 %	75 %	-1,4	-4,0
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	121	124	119	104	116	11,6	-5,7

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Per andre tertial 2018 er det registrert 8 959 anmeldelser og påtaleavgjort 9 216 saker for narkotikaovertridelser jf. strl. § 231. 58 prosent (5 361 av 9 234forhold) av de påtaleavgjorte forholdene med mistenkt/siktet/domfelt per 2. tertial 2018, som omhandler narkotikalovbrudd etter straffeloven, inngår i sakskomplekser med ett eller flere andre

straffesaker. Det har vært en nedgang på 11,4 prosent i antallet anmeldelser sammenlignet med tall per andre tertial 2017. Sammenlignet med tall per andre tertial 2014 har imidlertid nedgangen i antall anmeldelser vært på hele 38,3 prosent.

Tabell 7.15 Narkotikalovbrudd etter straffeloven § 232 (grove narkotikaovertridelser), per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	849	718	706	652	586	-10,1 %	-31,0 %
Antall påtaleavgjorte saker	856	853	867	779	612	-21,4 %	-28,5 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	669	674	689	621	486	-21,7 %	-27,4 %
Oppklaringsprosent	80 %	81 %	81 %	83 %	82 %	-0,5	2,0
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	242	271	265	225	217	-8,3	-25,4

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Per andre tertial er antallet grove narkotikaovertridelser blitt redusert med 10,1 prosent fra 2017 til 2018 og med 31,0 prosent sammenlignet med 2014. Sett hen til at dette er saker som skal prioriteres og hvor det forutsettes en aktiv innsats fra politiets side for å avdekke slike forhold er dette en uønsket utvikling. Oppklaringsprosenten i de grove narkotikaovertridelsene er høy, med 82 prosent hittil i 2018.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 9 211 forhold som gjaldt narkotikalovbrudd etter straffeloven (inkludert grove narkotikaovertridelser) og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 6 724 unike personer (85 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 31 år.

7.2.2. Dopinglovbrudd

Tabell 7.16 Dopinglovbrudd etter legemiddeloven, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	86	317	586	471	386	-18,0 %	348,8 %
Antall påtaleavgjorte saker	47	305	461	517	452	-12,6 %	861,7 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	41	263	387	420	373	-11,2 %	809,8 %
Oppklaringsprosent	89 %	87 %	84 %	83 %	83 %	0,6	-568,5 %
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	52	89	102	115	118	3,4	65,9

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Politiet har per andre tertial 2018 registrert 386 anmeldelser for dopinglovbrudd etter legemiddeloven. Dette er en reduksjon i forhold til tall per andre tertial 2017 på 18,0 prosent. Bruk og besittelse av dopingmidler ble først kriminalisert ved lovendring i 2013.

Tabell 7.17 Dopinglovbrudd etter straffeloven, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	909	708	595	612	512	-16,3 %	-43,7 %
Antall påtaleavgjorte saker	851	776	579	632	577	-8,7 %	-32,2 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	583	544	441	483	448	-7,2 %	-23,2 %
Oppklaringsprosent	69 %	71 %	77 %	77 %	78 %	1,4	9,6
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	129	156	166	132	150	18,8	21,9

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Også når det gjelder dopingovertredelser etter straffeloven viser tall per andre tertial en nedgang fra 2017 til 2018 på 16,3 prosent. Sammenlignet med 2014 har nedgangen vært på hele 43,7 prosent i perioden. Nedgangen skyldes politiets kapasitet og prioritering.

Når det gjelder dopinglovbrudd har det per andre tertial 2018 blitt opprettet 32,6 prosent flere saker som omhandler dopingovertredelser etter straffeloven enn saker etter legemiddeloven.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 941 forhold som gjaldt dopinglovbrudd (både etter straffeloven og legemiddeloven) og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 779 unike personer (91 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 31 år.

7.3. Voldslovbrudd

Straffeloven 2005 har i stor grad videreført voldsstraffebudene fra Straffeloven 1902, men det er store endringer i terminologi og systematikk. Det som tidligere ble omtalt som legemsfornærmelse omtales nå som kroppskrenkelse, og legemsbeskadigelse omtales som kroppsskade, uten at det er tilsiktet realitetsendringer.

Voldslovbruddene inneholder flere lovbruddskategorier hvor anmeldelsestilbøyeligheten vil være varierende. Eksempelvis er mishandling i nære relasjoner et område hvor det er grunn til å tro at mørketallene kan være høye.

7.3.1. Voldslovbrudd generelt

Per andre tertial 2018 ble det anmeldt 21 754 voldslovbrudd, en økning på 1,8 prosent (383 anmeldelser) fra samme periode i 2017. Fra 2014 til 2018 var det en økning per andre tertial på 24,5 prosent, en økning på 4 286 anmeldelser. Også antall påtaleavgjorte saker viser en økning per andre tertial fra 2017 til 2018 og det ble påtaleavgjort omtrent like mange saker som det kom inn. Som vist i figur 7.3 er det imidlertid store forskjeller mellom ulike typer volds kategorier, noe som ses nærmere på senere i delkapitlet.

Tabell 7.18 Hovedtall for voldslovbrudd, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	17 468	17 956	20 765	21 371	21 754	1,8 %	24,5 %
Antall påtaleavgjorte saker	17 629	17 704	20 320	19 753	21 017	6,4 %	19,2 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	9 367	9 734	11 041	10 382	11 539	11,1 %	23,2 %
Oppklaringsprosent	55 %	57 %	56 %	55 %	58 %	2,8	2,8
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	125	119	109	115	126	11,1	0,6

Kilde: JUS065, JUS309

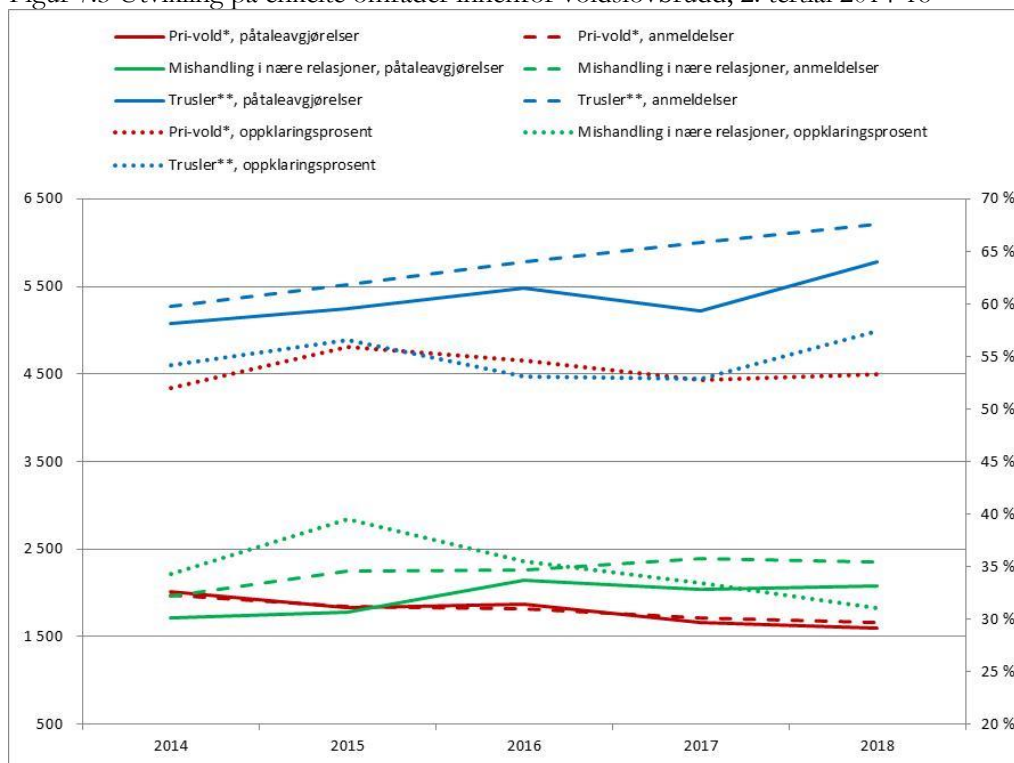
*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.19 Hovedtall for voldslovbrudd, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av totalt antall
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	21 754	10 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	21 017	10 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	14 702 21 %
	Forhold m fnr.	21 083 16 %
	Forhold u fnr.	726 6 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	17 495 18 %
	Forhold m fnr.	19 131 18 %
	Forhold u fnr.	1 240 4 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	1 330	16 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Figur 7.3 Utvikling på enkelte områder innenfor voldslovbrudd, 2. tertial 2014-18

Kilde: JUS065, JUS309

* Med pri-vold menes her voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist.

** Tall for trusler fra kriminalitetstypen annen er inkludert i tallmaterialet.

Det er flere lovbruddskategorier innenfor voldslovbrudd hvor antall anmeldelser er redusert per andre tertial 2017 til 2018, herunder voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist og grupper med særskilt vern. Samtidig ser man en økning i antall anmeldelser for blant annet menneskehandel og trusler.

Politiets saksbehandlingstid for oppklarte saker innenfor voldslovbrudd per andre tertial har de siste 5 årene ligget på mellom 109 og 126 dager. Saksbehandlingstiden for oppklarte saker økte med 11,1 dager per andre tertial 2017 til 2018. Oppklaringsprosenten har økt 2,8 prosentpoeng per andre tertial fra 2014 til 2018, og er nå den høyeste oppklaringsprosenten per andre tertial i femårsperioden.

Mishandling i nære relasjoner har hatt en økning i antallet anmeldelser per andre tertial fra 2014 til 2018 på 20,3 prosent, mens det er en liten nedgang (-1,5 prosent) per andre tertial i år sammenlignet med samme periode i fjor. Politiets saksbehandlingstid for oppklarte saker innen denne sakstypen har hatt en økning på 6 dager per andre tertial i den samme perioden.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 21 083 forhold som gjaldt voldslovbrudd og hvor det var en mistenkt/siktet/dømt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 14 702 unike personer (82 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 33 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 19 131 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 17 495 unike personer med en gjennomsnittsalder på 30 år. 56 prosent er menn.

7.3.2. Drap

Det er registrert 13 drapssaker (forsettlig og overløst drap) med 13 ofre og 14 gjerningspersoner i Norge per andre tertial 2018. Per andre tertial 2017 ble det registrert 22 drapssaker med 22 ofre og 25 gjerningspersoner. Tallene er hentet fra den nasjonale drapsstatistikken utarbeidet av Kripos.

7.3.3. Voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist

På bakgrunn av politiske føringer besluttet riksadvokaten i 2001²⁷ at politiet skal prioritere noen utvalgte voldssaker og at saksbehandlingstiden i oppklarte saker ikke skal overstige 90 dager fra anmeldelse til påtalevedtak i politiet²⁸. Dette er kroppskrenkelse og kroppsskade etter ny straffelov og legemsfornærmelse og legemsbeskadigelse etter gammel straffelov. Nøyaktig hvilke statistikkgrupper som er inkludert er gitt i vedlegg 2. Antallet anmeldelser har per andre tertial 2018 hatt en nedgang fra samme periode i 2014 på 15,9 prosent. Fra 2017 til 2018 var det per andre tertial en nedgang på 3,3 prosent.

Tabell 7.20 Voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	1 974	1 846	1 821	1 716	1 660	-3,3 %	-15,9 %
Antall påtaleavgjorte saker	2 018	1 836	1 869	1 662	1 603	-3,5 %	-20,6 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	1 031	1 006	1 000	859	837	-2,6 %	-18,8 %
Oppklaringsprosent	52 %	56 %	55 %	53 %	53 %	0,5	1,3
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	91	90	97	116	133	17,3	42,6

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.21 Voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av voldslovbrudd	
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	1 660	8 %	
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	1 603	8 %	
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	1 631	11 %
	Forhold m fnr.	1 801	9 %
	Forhold u fnr.	76	10 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	1 667	10 %
	Forhold m fnr.	1 697	9 %
	Forhold u fnr.	68	5 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	50	4 %	

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Fra 2014 til 2018 har saksbehandlingstiden for oppklarte saker per andre tertial hatt en jevn økning, fra 91 dager i 2014 til 133 dager i 2018. Oppklaringsprosenten har i den samme perioden per andre tertial vært relativt stabilt, og variert mellom 52 og 56 prosent.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 1 801 forhold som gjaldt voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 1 631 unike personer (89 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 28 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 1 697 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 1667 unike personer med en gjennomsnittsalder på 32 år. 81 prosent er menn.

²⁷ Fristen ble innført gjennom riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv nr. 1 2001.

²⁸ Fristen gjelder per forhold. I dette delkapitlet ser vi på antall saker. For omtale av frist og utvikling av andel innenfor frist se kapittel 3.3.2.

7.3.4. Mishandling i nære relasjoner

Mishandling i nære relasjoner omfatter mishandling med og uten kroppskrenkelse. Antallet anmeldelser per andre tertial har vært jevnt stigende fra 2014 til 2017, og har økt med 20,3 prosent i femårsperioden. Fra andre tertial 2017 til samme periode i 2018 har det imidlertid vært en nedgang i antall anmeldelser på 1,5 prosent. Den største økningen var fra 2014 til 2015, da antallet anmeldelser økte med 14,4 prosent.

Tabell 7.22 Mishandling i nære relasjoner, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	1 960	2 243	2 268	2 394	2 358	-1,5 %	20,3 %
Antall påtaleavgjorte saker	1 714	1 783	2 139	2 040	2 083	2,1 %	21,5 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	564	679	724	648	606	-6,5 %	7,4 %
Oppklaringsprosent	34 %	40 %	36 %	33 %	31 %	-2,4	-3,2
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	224	217	209	195	232	37,1	8,3

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.23 Mishandling i nære relasjoner, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av voldslovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	2 358	11 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	2 083	10 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	2 006
	Forhold m fnr.	2 416
	Forhold u fnr.	55
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	3 086
	Forhold m fnr.	3 257
	Forhold u fnr.	56
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	422	32 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

90,5 prosent av anmeldelsene innen lovbruddskategorien mishandling i nære relasjoner var per andre tertial 2018 mishandling med kroppskrenkelse. I 2017 var tilsvarende tall 88,0 prosent.

Forhold som kan forklare endringene i antall anmeldelser er blant annet:

- En stor del av økningen per andre tertial fra 2014 til 2018 antas å være avdekking av mørketall som følge av økt oppmerksomhet mot lovbruddene, og er en ønsket utvikling.
- Informasjonskampanjen "Hvor lite skal du finne deg i" (Kripes) har som målsetting å gi økt kunnskap om vold i nære relasjoner og hva politiet kan bistå med, samt trygge flere voldsutsatte til å søke hjelp og komme ut av den voldelige situasjonen²⁹. NKVTS har laget nettportalen dinutvei.no, som er en nasjonal veiviser til hjelpetilbud, informasjon og kunnskap om vold i nære relasjoner, voldtekt og andre seksuelle overgrep³⁰.
- Politiets fokus på familievoldsanalyse, og bruk av verktøy i dette arbeidet, kan ha bidratt til at trussel- og voldsutsatte føler seg tryggere på at de blir ivaretatt, noe som kan stimulere til at flere anmelder.
- Den nære relasjonen mellom fornærmede og voldsutøver kan føre til at fornærmede ikke ønsker å anmelde straffbare forhold.

²⁹ <http://www.hvorlite.no/>

³⁰ <https://dinutvei.no/om-portalen>

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 2 416 forhold som gjaldt mishandling i nære relasjoner og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 2 006 unike personer (71 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 38 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 3 257 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 3 086 unike personer med en gjennomsnittsalder på 18 år. 35 prosent er menn.

Det påpekes at Høyesterett³¹ har slått fast at barn *kan* være fornærmet ved å være vitne til mishandling av mor. Disse barna inngår i tallgrunnlaget.

7.3.5. Trusler

Lovbruddskategorien trusler omfatter en rekke ulike straffbare forhold, blant annet trusler mot polititjenestemenn/-kvinner og andre særskilt utsatte yrkesgrupper, samt trusler med våpen og farlige redskaper. Trusler, forulemping og hindring av offentlige tjenestemenn og andre særskilte yrkesgrupper er nå tilordnet voldslovbruddene, mens de før innføringen av ny straffelov var tilordnet kriminalitetstypen annen. I omtalen nedenfor er også tall for trusler fra kriminalitetstypen annen *inkludert* i tallmaterialet.

Tabell 7.24 Trusler, per 2. tertial 2014-18**

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	5 280	5 526	5 778	5 998	6 210	3,5 %	17,6 %
Antall påtaleavgjorte saker	5 082	5 251	5 482	5 225	5 787	10,8 %	13,9 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	2 619	2 787	2 730	2 559	3 061	19,6 %	16,9 %
Oppklaringsprosent	54 %	57 %	53 %	53 %	57 %	4,6	3,3
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	132	118	113	117	132	15,1	0,2

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

** Tallene inkluderer også trusler som i gammel straffelov var inkludert i kriminalitetstypen annen.

Tabell 7.25 Trusler, per 2. tertial 2018*

	Antall	
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	6 210	
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	5 787	
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	4 008
	Forhold m fnr.	5 430
	Forhold u fnr.	198
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	4 927
	Forhold m fnr.	5 183
	Forhold u fnr.	657
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	330	

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

* Tallene inkluderer også trusler som i gammel straffelov var inkludert i kriminalitetstypen annen.

Trusler med skytevåpen og kniv eller andre liknende redskaper, grove inkludert, utgjorde 16 prosent av alle anmeldte trusler per andre tertial 2018.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 5 430 forhold som gjaldt trusler og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det

³¹ Rettstidene 2010 s. 942

registrert 4 008 unike personer (86 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 34 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 5 183 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 4 927 unike personer med en gjennomsnittsalder på 36 år. 56 prosent er menn.

I forbindelse med innføring av den nye straffeloven er det opprettet nye koder under trusler og det er nå særskilte koder for særlig utsatte yrkesgrupper, herunder helsepersonell, transportarbeider, og personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole. Per andre tertial 2018 var det registrert 524 anmeldelser vedrørende trusler mot politi, 132 trusler mot helsepersonell, 379 trusler mot annen offentlig tjenestemann, 16 trusler mot transportarbeider og 9 trusler mot personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole. Det påpekes at enkelte trusler som var rettet mot ovennevnte yrkesgrupper kan ha blitt registrert med en annen statistikk-kode. Tallene i dette avsnittet er også med i kategorien under; grupper med særskilt vern.

7.3.6. Grupper med særskilt vern

Enkelte grupper har et særskilt vern mot vold og trusler, jf. straffeloven §§ 155 og 286. I tillegg er det straffbart å hindre eller forulempe en offentlig tjenestemann i forbindelse med vedkommendes tjenesteutførelse, jf. straffeloven § 156. Straffeloven §§ 155 og 156 verner personer som utøver offentlig myndighet på vegne av stat eller kommune, eller som har slik kompetanse i kraft av sin stilling, som eksempelvis saksbehandlere i statlig og kommunal sektor, politi, ansatte i fengselsvesenet, dommere og oppsynspersonell. Helsepersonell, transportarbeidere og lærere er gitt et særskilt vern mot vold utøvet for å påvirke deres yrkesutøvelse i straffeloven § 286.

Hvilke statistikkgrupper som inngår i denne kategorien er angitt i vedlegg 2. Siden disse statistikkgruppene innbefatter både grupper fra kriminalitetstype vold og kriminalitetstype annen er ikke andel av kriminalitetstype oppgitt i tabell 7.27.

Tabell 7.26 Grupper med særskilt vern, per 2. tertial 2014-18**

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	3 109	3 162	3 796	3 812	3 938	3,3 %	26,7 %
Antall påtaleavgjorte saker	3 054	3 097	3 515	3 390	3 728	10,0 %	22,1 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	2 776	2 855	3 103	2 928	3 272	11,7 %	17,9 %
Oppklaringsprosent	92 %	93 %	89 %	88 %	89 %	1,1	-2,4
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	85	88	87	93	107	13,3	21,9

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

** Inkluderer statistikkgrupper både fra kriminalitetstype vold og annen

Tabell 7.27 Grupper med særskilt vern, per 2. tertial 2018*

		Antall
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018		3 938
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018		3 728
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	2 384
	Forhold m fnr.	3 558
	Forhold u fnr.	180
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	722
	Forhold m fnr.	802
	Forhold u fnr.	334
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018		185

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

* Inkluderer statistikkgrupper både fra kriminalitetstype vold og annen

Som vist i tabell 7.26 har det per andre tertial 2017 til samme periode i 2018 vært en økning på 3,3 prosent i antall anmeldelser, mens det per andre tertial 2014 til 2018 har vært en økning på 26,7 prosent. Oppklaringsprosenten har i perioden variert mellom 88 og 93 prosent.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 3 558 forhold som gjaldt lovbrudd mot grupper med særskilt vern og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 2 384 unike personer (83 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 31 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 802 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 722 unike personer med en gjennomsnittsalder på 38 år. 54 prosent er menn.

7.3.7. Menneskehandel

Menneskehandel er grenseoverskridende, organisert kriminalitet og et alvorlig brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Sårbare mennesker blir utnyttet av organiserte kriminelle til prostitusjon, tvangsarbeid, tigging, m.v.

Per andre tertial har det fra 2014 til 2018 vært en nedgang i antall anmeldelser av menneskehandel på 20,0 prosent. Per andre tertial 2017 til 2018 er det imidlertid en økning i antall anmeldelser på 28,6 prosent (fra 28 til 36 anmeldelser). Det lave antallet anmeldelser gjør at en enkelt sak kan gjøre store prosentvise utslag.

Av de 36 anmeldte lovbruddene per andre tertial 2018 var 10 saker knyttet opp til grov menneskehandel (7 prostitusjonssaker, 2 tvangsarbeidssaker og 1 tilretteleggingssak). I samme periode i 2017 var det anmeldt 3 grove menneskehandelsaker, som alle var prostitusjonssaker.

Tabell 7.28 Menneskehandel (inkl. grov menneskehandel), per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	45	35	28	28	36	28,6 %	-20,0 %
Antall påtaleavgjorte saker	45	32	43	26	24	-7,7 %	-46,7 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	13	9	8	1	9	800,0 %	-30,8 %
Oppklaringsprosent	32 %	31 %	21 %	4 %	47 %	43,0	15,7
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	504	267	314	2	419	417,0	-84,6

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.29 Menneskehandel (inkl. grov menneskehandel), per 2. tertial 2018

		Antall	Andel av volds- lovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018		36	0 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018		24	0 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	17	0 %
	Forhold m fnr.	18	0 %
	Forhold u fnr.	9	1 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	4	0 %
	Forhold m fnr.	4	0 %
	Forhold u fnr.	25	2 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018		9	1 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

* 4 mistenkte/siktede/domfelte og 9 fornærmede hvor det ikke er oppgitt fødselsnummer.

Majoriteten av anmeldelsene dreier seg om utnyttelse til prostitusjon eller andre seksuelle formål.

Politiet har fått mer kunnskap om menneskehandel og større erkjennelse av at menneskehandel også finner sted i Norge, men antall anmeldelser er av ulike årsaker fortsatt lavt. Svært mange av ofrene for menneskehandel tør ikke, kan ikke eller ønsker ikke å anmelde utnyttelsen. En grunn til det lave antallet anmeldelser kan også være at saker om menneskehandel ved prostitusjon eller seksuell ytelse bevismessig kan henføres under andre straffebestemmelser (formidling av prostitusjon) på grunn av utfordringen med å avdekke utnyttelsesaspektet.

Anmeldelsestallene for menneskehandel speiler i stor grad politiets innsats på området. 5 av 12 politidistrikter hadde per 1. januar 2018 egen menneskehandelgruppe. De resterende 7 politidistrikter vil etablere en særskilt gruppe i løpet av 2018. Politiets nasjonale kompetansegruppe mot menneskehandel skal bidra til økt fenomenforståelse og kunnskap om menneskehandel i norsk politi. Hovedfokuset til kompetansegruppen i 2018 er opplæring av medarbeidere i de nye menneskehandelgruppene. Det er gjennomført et samarbeidmøte mellom A-krimsentrene og menneskehandelgruppene, og dette vil forhåpentligvis også bidra til økte anmeldelsestall.

7.4. Seksuallovbrudd

I Straffeloven 2005 betegnes både seksuell omgang og kvalifisert seksuell handling med barn under 14 år som voldtekt, jf. straffeloven § 299 bokstav c. Dette er gjort for å styrke barns vern mot overgrep og for å signalisere alvoret i seksuelle overgrep mot barn. Det innebærer også en understrekning av at barn under den seksuelle lavalder ikke kan samtykke i seksuell omgang.

Seksuallovbrudd kan både bestå av fysiske overgrep og overgrep som ikke involverer fysisk kontakt mellom offer og gjerningsperson.

7.4.1. Seksuallovbrudd generelt

Antall anmeldelser per andre tertial for seksuallovbrudd totalt har økt med 17,5 prosent fra 2017 til 2018, fra 5 152 til 6 056 anmeldelser. Per andre tertial 2014 til 2018 økte antallet anmeldelser med 94,5 prosent.

Tabell 7.30 Hovedtall for seksuallovbrudd, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	3 114	3 690	4 552	5 152	6 056	17,5 %	94,5 %
Antall påtaleavgjorte saker	3 330	3 087	3 993	4 838	5 895	21,8 %	77,0 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	1 937	1 794	2 468	2 916	3 809	30,6 %	96,6 %
Oppklaringsprosent	61 %	61 %	65 %	64 %	68 %	4,5	7,3
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	156	161	151	165	207	41,8	51,1

Kilde: JUS065, JUS309

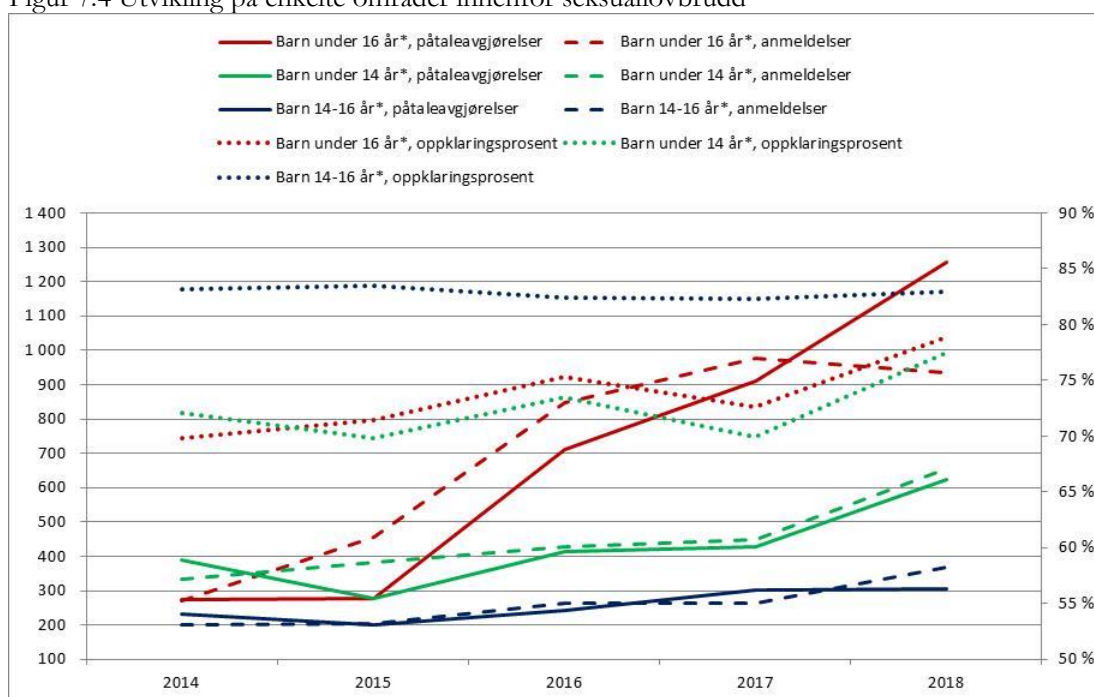
*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.31 Hovedtall for seksuallovbrudd, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av totalt antall	
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	6 056	3 %	
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	5 895	3 %	
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	2 957	4 %
	Forhold m fnr.	5 427	4 %
	Forhold u fnr.	102	1 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	3 890	4 %
	Forhold m fnr.	4 367	4 %
	Forhold u fnr.	147	0 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	929	11 %	

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Figur 7.4 Utvikling på enkelte områder innenfor seksuallovbrudd

Kilde: JUS065, JUS309

* Med "Barn under 16 år" menes kategorien Seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år. Med "Barn 14-16 år" menes Seksuell omgang med barn 14-16 år. Med "Barn under 14 år" menes Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år

Det er lovbruddskategorien seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år som har hatt den største økningen i anmeldelser, 46,0 prosent per andre tertial 2017 til 2018.

Politiets saksbehandlingstid for oppklarte saker innenfor seksuallovbrudd per andre tertial 2017 til 2018 økte med 42 dager, fra 165 til 207 dager. Saksbehandlingstiden for oppklarte saker per andre tertial 2014 til 2018 økte med 51 dager.

Antall oppklarte seksuallovbrudd økte med 96,6 prosent per andre tertial 2014 til 2018. Den største økningen er innenfor kategorien seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år der antall oppklarte saker økte med 422,4 prosent. Årsaken er de nettrelaterte sakene der politidistriktene gjennom sin etterforskning har identifisert et stort antall fornærmede og dermed oppklarer mange saker.

Forhold som er med på å forklare endringene i antall anmeldelser er blant annet:

- Økt avdekking av mørketall, men også en reel økning.
- Den reelle økningen tilskrives i hovedsak at gjerningspersonene når mange ofre gjennom internett, noe som gir seg utslag i at det ofte er mange fornærmede i hver sak. Mange gjerningspersoner utnytter den opplevde anonymiteten som internett gir, de kjenner arenaene der de fornærmede ferdes og kommunikasjonsformen. Gjerningspersonene flytter også grenser som de ikke ville gjort i den analoge verden. De fornærmede ser ikke konsekvensene av sin adferd på internett og lar seg utnytte gjennom dette³².
- Fokuset på seksuelle overgrep mot barn har økt de senere år, noe som kan ha bidratt til at flere forhold anmeldes. Politiet har etterforsket flere store saker som har fått fokus i media og fornærmede kan se at det nytter å anmelde.

³² Kripos (2016) "Seksuelle overgrep mot barn under 14 år"

- I nettrelaterte saker har politiet gjennom sine etterforskinger identifisert mange fornærmede i det som ofte i utgangspunktet var en sak med en eller få fornærmede. Oslo politidistrikt omtaler dette i sin rapport *Trender i kriminalitet 2018- 2021*³³ slik: "Siden hver av de seksualiserte kommunikasjonsrelasjonene i en sak kan bli en egen straffesak, kan etterforskning av ett overgrep fort generere et stort antall straffesaker både i eget politidistrikt og andre".
- Kampanjer som "Ikke alle hemmeligheter skal holdes", som Kripøs har gjennomført og som ble relansert i desember 2017, når mange gjennom publisering på sosiale medier og flere har i etterkant tatt kontakt og fortalt om overgrep de har vært utsatt for. Den verdensomspennende #MeToo kampanjen i sosiale medier som startet høsten 2017 retter stor oppmerksomhet mot uønsket seksuell oppmerksomhet og har bidratt til at flere har fortalt om overgrep de har vært utsatt for. Trolig har dette også ført til flere anmeldte forhold.
- Flere aktører som skole, helsemyndigheter, barnevern og politi har blitt bedre til å avdekke forhold. Sterkere fokus på og kunnskap om avvergeplikten kan også ha betydning.
- Det er fortsatt høye mørketall innenfor seksuallovbrudd. Mange av ofrene anmelder ikke straffbare forhold fordi de føler skam og skyld eller fordi de ikke vet at de over internett har kommunisert med en annen enn den de trodde.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 5 427 forhold som gjaldt seksuallovbrudd og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 2 957 unike personer (96 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 32 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 4 367 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 3 890 unike personer med en gjennomsnittsalder på 18 år. 17 prosent er menn.

7.4.2. Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år

Seksuell omgang med barn mv. under 14 år betegnes etter Straffeloven 2005, jf. § 299, som voldtekt. Bestemmelsen setter ikke noe krav om at handlingene er oppnådd ved vold eller truende adferd m.v. Ved siden av seksuell omgang omfattes også det å få et barn til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv eller å foreta kvalifiserte seksuelle handlinger med barn under 14 år. Handlinger som typisk vil falle inn under sistnevnte alternativ er berøring av nakne kjønnsorganer.

Det bemerkes at barn under 14 år også er representert i lovbruddskategorien omtalt under kapittel 7.4.4 seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år. En oversikt over hvilke statistikkgrupper som er inkludert i de ulike kategoriene er gitt i vedlegg 2.

Tabell 7.32 Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	335	382	427	448	654	46,0 %	95,2 %
Antall påtaleavgjorte saker	389	276	412	426	622	46,0 %	59,9 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	268	180	286	286	461	61,2 %	72,0 %
Oppklaringsprosent	72 %	70 %	74 %	70 %	77 %	7,6	5,4
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	182	178	177	187	169	-18,0	-12,9

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

³³ Oslo politidistrikt (2018) "Trender i kriminaliteten 2018-2021"

Tabell 7.33 Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av seksuallovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	654	11 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	622	11 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	383 13 %
	Forhold m fnr.	599 11 %
	Forhold u fnr.	1 1 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	429 11 %
	Forhold m fnr.	445 10 %
	Forhold u fnr.	1 1 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	107	12 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Som omtalt ovenfor er det denne lovbruddskategorien som har hatt den største økningen i antall anmeldelser innenfor kriminalitetstypen seksuallovbrudd. Anmeldelsene per andre tertial for seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år økte med 46,0 prosent fra 2017 til 2018. Det er de internettrelaterte sakene som er årsaken til økningen.

For denne kategorien er det påtaleavgjort omtrent like mange saker som det ble anmeldt i andre tertial 2018. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har gått ned med 18 dager i forhold til samme periode i fjor, samtidig som oppklaringsprosenten har økt.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 599 forhold som gjaldt seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år, og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 383 unike personer (94 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 33 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 445 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 429 unike personer med en gjennomsnittsalder på 9 år. 28 prosent er menn.

7.4.3. Seksuell omgang med barn 14-16 år

Seksuell omgang med barn i alderen 14 - 16 år betegnes ikke som voldtekt, slik som for barn under 14 år, så fremt ikke forholdet omfatter de subjektive og objektive straffbarhetsvilkårene som fremgår av voldtektsbestemmelsen i straffeloven § 291 (bruk av makt, tvang eller seksuell omgang med en forsvarsløs person).

Det bemerkes at barn på 14 og 15 år også er representert i lovbruddskategorien omtalt under kapittel 7.4.4 seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år. En oversikt over hvilke statistikkgrupper som er inkludert i de ulike kategoriene er gitt i vedlegg 2.

Tabell 7.34 Seksuell omgang med barn 14-16 år, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	200	205	263	265	370	39,6 %	85,0 %
Antall påtaleavgjorte saker	231	200	241	302	305	1,0 %	32,0 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	188	162	192	238	249	4,6 %	32,4 %
Oppklaringsprosent	83 %	84 %	82 %	82 %	83 %	0,6	-0,2
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	169	177	210	193	212	18,5	43,1

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.35 Seksuell omgang med barn 14-16 år, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av seksuallovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	370	6 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	305	5 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	209 7 %
	Forhold m fnr.	299 6 %
	Forhold u fnr.	4 4 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	267 7 %
	Forhold m fnr.	290 7 %
	Forhold u fnr.	5 3 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	51	5 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Anmeldelsene per andre tertial for lovbruddskategorien hadde en økning på 39,6 prosent fra 2017 til 2018, fra 265 til 370 anmeldelser.

I denne kategorien er det påtaleavgjort færre saker enn det ble anmeldt per andre tertial 2018. Oppklaringsprosenten økte fra 82 til 83 prosent og gjennomsnittlig saksbehandlingstid økte med 18,5 dager per andre tertial 2017 til samme periode i 2018.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 299 forhold som gjaldt seksuell omgang med barn 14-16 år og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 209 unike personer (98 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 26 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 290 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 267 unike personer med en gjennomsnittsalder på 14 år. 18 prosent er menn.

7.4.4. Seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år

Tabell 7.36 Seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	272	454	848	977	935	-4,3 %	243,8 %
Antall påtaleavgjorte saker	273	277	712	909	1 256	38,2 %	360,1 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	183	190	515	627	956	52,5 %	422,4 %
Oppklaringsprosent	70 %	71 %	75 %	73 %	79 %	6,2	9,0
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	175	184	128	152	278	125,5	102,7

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.37 Seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av seksual-lovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	935	15 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	1 256	21 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	503 17 %
	Forhold m fnr.	1 179 22 %
	Forhold u fnr.	9 9 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	729 19 %
	Forhold m fnr.	750 17 %
	Forhold u fnr.	9 6 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	106	11 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Etter en betydelig økning i antall anmeldelser i denne lovbruddskategorien fra 2014 registreres det per andre tertial 2018 en liten nedgang på 4,3 prosent, fra 977 til 935 anmeldelser i forhold til samme periode i 2017.

Det er påtaleavgjort betydelig flere saker enn det ble anmeldt per andre tertial 2018. Dette er i stor grad knyttet opp mot noen store sakskompleks med mange saker/fornærmede. Oppklaringsprosenten økte fra 73 til 79 prosent og den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden økte fra 152 til 278 dager per andre tertial fra 2017 til 2018 og kan indikerer at det her er påtaleavgjort en del restansesaker.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 1 179 forhold som gjaldt seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd overfor barn u/16 år og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 503 unike personer (96 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 31 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 750 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 729 unike personer med en gjennomsnittsalder på 11 år. 22 prosent er menn.

7.4.5. Voldtekt

Lovbruddskategorien voldtekt omfatter ikke seksuell omgang med barn under 14 år som etter Straffeloven 2005 betegnes som voldtekt. Disse lovbruddene er omhandlet i kategorien Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år i kapittel 7.4.2.

Tabell 7.38 Voldtekt, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	791	870	1 060	1 050	1 146	9,1 %	44,9 %
Antall påtaleavgjorte saker	825	844	910	1 066	1 076	0,9 %	30,4 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	262	314	350	371	332	-10,5 %	26,7 %
Oppklaringsprosent	34 %	39 %	41 %	37 %	33 %	-3,8	-0,3
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	162	168	163	188	207	18,5	44,5

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.39 Voldtekt, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av seksuallovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	1 146	19 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	1 076	18 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	896 30 %
	Forhold m fnr.	972 18 %
	Forhold u fnr.	35 34 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	1 060 27 %
	Forhold m fnr.	1 086 25 %
	Forhold u fnr.	23 16 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	218	23 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Anmeldelsene per andre tertial for lovbruddskategorien økte med 9,1 prosent fra 2017 til 2018, fra 1 050 til 1 146 anmeldelser. Per andre tertial 2014 til 2018 økte antallet anmeldelser med 44,9 prosent.

Etter Kripas' vurdering er det naturlig at antall anmeldelser nå synes å stabilisere seg noe, etter en stor økning de siste årene. Antall festvoldtekter holder seg stabilt høyt, de siste årene har disse representert ca. 40 prosent av alle voldtekter. Etter Kripas' oppfatning er det grunn til å tro at økt åpenhet omkring temaet, med blant annet ulike former for kampanjer, gjør at flere velger å anmelde.

Antall påtaleavgjorte saker holdt seg omtrent på samme nivå som for samme periode i fjor, mens gjennomsnittlig saksbehandlingstid har hatt en betydelig økning.

Per andre tertial 2018 er det påtaleavgjort 972 forhold som gjaldt voldtekt og hvor det var en mistenkt/siktet/domfelt registrert med fødselsnummer. For disse forholdene er det registrert 896 unike personer (98 prosent menn) som hadde en gjennomsnittsalder ved gjerningstidspunktet på 28 år. Det er per andre tertial 2018 registrert 1 086 forhold med fornærmede (som har fødselsnummer), hvorav 1 060 unike personer med en gjennomsnittsalder på 23 år. 6 prosent er menn.

7.4.6. Andre seksuallovbrudd

Lovbrudd som er tilordnet kriminalitetstypen seksuallovbrudd, men som ikke er tilordnet noen av lovbruddskategoriene omtalt tidligere, omfatter en rekke straffbare forhold som for eksempel fremvisning og fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller som seksualiserer barn, og seksuelt krenkende atferd. Per andre tertial 2018 sto kategorien for 2 951 av totalt 6 056 anmeldelser innenfor seksuallovbrudd (49 prosent).

Antall anmeldelser per andre tertial 2014 til 2018 har økt med 94,7 prosent, og per andre tertial 2017 til 2018 med 22,3 prosent.

Tabell 7.40 Andre seksuallovbrudd, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Endring 2017-18*	Endring 2014-18*
Antall anmeldelser	1 516	1 779	1 954	2 412	2 951	22,3 %	94,7 %
Antall påtaleavgjorte saker	1 612	1 490	1 718	2 135	2 636	23,5 %	63,5 %
Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	1 036	948	1 125	1 394	1 811	29,9 %	74,8 %
Oppklaringsprosent	67 %	67 %	68 %	69 %	73 %	3,8	5,8
Gj.snittlig saksbehandlingstid, oppklarte saker	142	148	142	155	178	23,0	36,9

Kilde: JUS065, JUS309

*For antall anmeldelser og påtaleavgjorte saker er det prosentvis endring, for oppklaringsprosent er det endring i prosentpoeng og for saksbehandlingstid er det endring i antall dager.

Tabell 7.41 Andre seksuallovbrudd, per 2. tertial 2018

	Antall	Andel av seksuallovbrudd
Antall anmeldelser per 2. tertial 2018	2 951	49 %
Antall påtaleavgjorte saker per 2. tertial 2018	2 636	45 %
Mistenkt/siktet/dømt - påtaleavgjort per 2. tertial 2018	Unike personer	1 377 47 %
	Forhold m fnr.	2 378 44 %
	Forhold u fnr.	53 52 %
Fornærmede - saker anmeldt per 2. tertial 2018	Unike personer	1 605 41 %
	Forhold m fnr.	1 796 41 %
	Forhold u fnr.	109 74 %
Antall restanser eldre enn 12 måneder per 31. august 2018	437	47 %

Kilde: JUS065, JUS309, PAL STRASAK uttrekk 3. mai 2018, PSV

Flest anmeldelser omfattes av statistikkgruppene fremvisning og fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller som seksualiserer barn (Straffeloven 2005) og pornografi, skrifter/film/video (Straffeloven 1902) (til sammen 49,0 prosent av anmeldelsene knyttet til kategorien). Årsaken til økningen er at flere politidistrikter har etterforsket store internettrelaterte saker med mange fornærmede der det har blitt tatt beslag i mange lagringsenheter. Økt hastighet på internett og større kapasitet på hver lagringsenhet gjør at politiets beslag av overgrepsmateriale (bilder og film som inneholder seksuelle overgrep mot barn) har økt betydelig de senere årene.

8. Barne- og ungdomskriminalitet

8.1. Positive påtaleavgjørelser

I dette kapitlet ser vi spesifikt på andel personer under 18 år som er registrert med ny påtaleavgjørelse inneværende år (tilbakefall). Politidirektoratet ble i tildelingsbrevet fra Justis- og beredskapsdepartementet for 2018 bedt om å utarbeide statistikk på dette.

Datagrunnlaget for statistikken tar utgangspunkt i personer under 18 år (ungdom) som er registrert med minst en positiv påtaleavgjørelse mellom 1. januar 2018 og 31. august 2018, det vil si per andre tertial 2018, i PAL STRASAK. At forholdets oppklaringsdato er registrert per andre tertial er grunnlaget for hvilke forhold, og dermed hvilke enkeltpersoner som blir inkludert i datagrunnlaget. Det at personene var under 18 år per 31. august 2018 er et premiss for inkludering. Disse personene følges tilbake til 1. januar 2012 og alle positive påtaleavgjørelser telles fra og med 1. januar 2012. Dette innebærer at kriminalitet begått av ungdom som er registrert tidligere enn 1. januar 2018 er inkludert – dersom forholdet er registrert med en positiv påtaleavgjørelse i løpet av 2018 (til og med andre tertial).

Påtaleavgjørelsen er knyttet til forholdets oppklaringsdato. Siktelsler med forslag om tilståelsesdom, tiltaler, forelegg, overføring til konfliktråd, påtaleunntatelser og prosessøkonomiske påtaleunntatelser betegnes som positive påtaleavgjørelser. Påtaleavgjørelsene er positive i den forstand at påtalemyndigheten er av den oppfatning at straffeskyld kan bevises og at øvrige vilkår for straff er tilstede, herunder at gjerningspersonen er over kriminell lavalder (15 år) på gjerningstidspunktet. I tillegg til de positive påtaleavgjørelsene benyttes også en rekke andre påtaleavgjørelser. Disse inngår ikke i datagrunnlaget. Uttrekket er avgrenset til de positive påtaleavgjørelsene siden disse signaliserer at straffeskyld er bevist.

Som det fremkommer av tabellen under var det per andre tertial 2018 til sammen 2 937 ungdom som ble registrert med minst en positiv påtaleavgjørelse.

Tabell 8.1 Antall og andel personer under 18 år registrert med en positiv påtaleavgjørelse per 2. tertial 2018

	Antall personer med positive påtaleavgjørelser	Andel i prosent med positive påtaleavgjørelser
Førstegangskriminelle	1 718	58 %
Tilbakefall	731	25 %
Gjenganger	488	17 %
Totalsum	2 937	100 %

Kilde: PAL STRASAK, uttrekksdato 18. sept. 2018

Over halvparten av ungdom som blir anmeldt og straffeforfulgt for kriminalitet, blir straffeforfulgt for kun ett straffbart forhold. Disse blir ofte omtalt som førstegangskriminelle. Førstegangskriminelle defineres her som personer som per andre tertial 2018 for første gang³⁴ ble registrert med en positiv påtaleavgjørelse i PAL STRASAK. Blant de 2 937 ungdommene som ble registrert med minst en positiv påtaleavgjørelse per andre tertial 2018 var det 58 prosent som fikk en positiv

³⁴ Dataene går tilbake til 1. januar 2012.

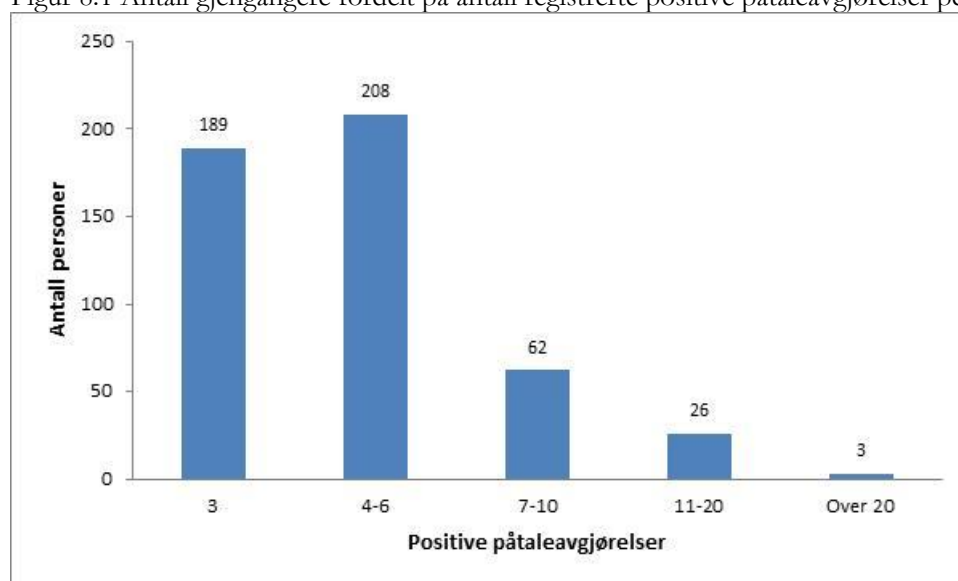
påtaleavgjørelse for første gang. Ungdom som har to påtaleavgjørelser registrert, og minst en av dem er registrert per andre tertial 2018, defineres her som *tilbakefall*. Ungdom med tilbakefall utgjorde 25 prosent av alle de registrerte med positive påtaleavgjørelser. Personer under 18 år som er registrert med tre eller flere positive påtaleavgjørelser, og hvor minst en av dem er registrert i andre tertial, defineres her som *gjenganger*. Gjengangerne utgjorde 17 prosent av de med positive påtaleavgjørelser.

Omtrent en tredjedel av de såkalte førstegangskriminelle hadde fått en positiv påtaleavgjørelse knyttet til vinningslovbrudd. Ungdom som per andre tertial 2018 var registrert med to positive påtaleavgjørelser var i hovedsak påtalt for vinnings- og narkotikalovbrudd. Til sammen utgjorde disse kriminalitetstypene omtrent 50 prosent. 50 prosent av de såkalte gjengangerne hadde fått positive påtaleavgjørelser knyttet til narkotika- og voldslovbrudd.

Forhold som er registrert innenfor det samme døgnet er definert som **ett** forhold. Dette for å unngå at ungdom som har utført flere kriminelle handlinger i det samme tidsintervallet eller hvor et forhold har resultert i flere anmeldelser (konkurrens) skal bli definert som *tilbakefall* eller *gjenganger*. Eksempelvis at en gutt/jente stjeler en sjokolade fra Narvesen og begår tyveri av to lommebøker, mens han/hun venter på t-banen eller kjører i ruspåvirket tilstand og blir anmeldt for både kjøring uten førerkort og kjøring i påvirket tilstand. Det vil i slike tilfeller være uhensiktsmessig å definere vedkommende som gjenganger.

Noen ungdommer begår imidlertid, og blir påtalt for, mange straffbare forhold over en lengre tidsperiode. Figur 8.1 viser antall ungdommer som i vårt uttrekk er definert som gjengangere (minst tre påtaleavgjørelser) og fordeling på hvor mange positive påtaleavgjørelser de er registrert med. Til sammen var det per andre tertial 2018 488 barn/personer under 18 år som var registrert med tre eller flere positive påtaleavgjørelser. Majoriteten av disse, omtrent 80 prosent, var registrert med tre til seks avgjørelser. En gruppe ungdommer, om enn liten, er registrert med over 10 positive påtaleavgjørelser.

Figur 8.1 Antall gjengangere fordelt på antall registrerte positive påtaleavgjørelser per 2. tertial 2018

Kilde: PAL STRASAK, uttrekksdato 18. sept. 2018

8.2. Alternative straffereaksjoner

I straffesaker som omhandler unge under 18 år benytter politiet primært alternative straffereaksjoner. I riksadvokatens rundsskriv nr. 1/ 2018 heter det at "Ved bekjempelse av barne- og ungdomskriminalitet bør påtalemyndigheten være en pådriver for å prøve ut alternative reaksjonsformer og finne andre straffereaksjoner enn fengsel, i tråd med lovgivers intensjoner."

I all hovedsak benyttes alternative reaksjoner i U18 saker, der disse er egnet. Eksempler på alternative reaksjoner kan være påtaleunntatelser på vilkår, ungdomskontrakter, ungdomsoppfølging og ungdomsstraff. Vilkårene eller innholdet i reaksjonene kan være ulike, både i forhold til den enkeltes ungdoms behov samt tilbudet som finnes lokalt i kommunene. Hensikten med de alternative reaksjonene er blant annet å snu en negativ adferd og bidra til å redusere risikoen for fortsatt negativ utvikling. For politiet er det viktig å finne egnet reaksjon til den enkelte ungdom. Alle positive påtaleavgjørelser i straffesaker mot ungdom under 18 år, skal vurderes opp mot alternative reaksjoner. I alle saker eller bekymringer politiet har i forhold til ungdom under 18 år vil det også bli vurdert bekymringssamtale med eventuell oppfølging.

Ungdomsoppfølging

Unge lovbrøyttere mellom 15 og 18 år som har begått en eller flere kriminelle handlinger, kan ilegges ungdomsoppfølging dersom det vurderes at tett oppfølging vil kunne forebygge ny kriminalitet. Det er påtalemyndigheten som avgjør om ungdomsoppfølging er en egnet reaksjon for ungdommen, etter at lovbrøytter og verge har samtykket. Ungdomsoppfølging er en strafferettslig reaksjon som bygger på prinsippet om gjenopprettende prosess og er en tredelt reaksjon der ungdommen forplikter seg til å være med i ungdomsstormøte, delta i utarbeidelsen av ungdomsplan, samt at et oppfølgingsteam følger ungdommen i gjennomføringstiden. Ungdomsoppfølging krever at ungdommen er villig til å ta ansvar for handlingen og er motivert til å endre adferd og livsførsel. Dette krever en egeninnsats av ungdommen³⁵. Ungdomsoppfølging er altså en straffereaksjon som blir tilpasset den enkelte ungdoms oppfølgingsbehov og som mobiliserer tverretatlige hjelpetiltak.

Politiet og konfliktrådene samarbeider tett med å få opp andelen av U18-saker som blir avgjort med vilkår om ungdomsoppfølging, ettersom dette ansees å være en reaksjon som er egnet til å forebygge videre kriminalitet. Per andre tertial 2018 har politiet oversendt 271 saker til konfliktrådene for iverksetting av ungdomsoppfølging.

Ungdomsstraff

For de mest alvorlige lovbrudd som ellers ville føre til fengsel eller de strengeste samfunnsstraffene, kan ungdommer mellom 15-18 år idømmes ungdomsstraff. Konfliktrådet er ansvarlig for gjennomføringen av ungdomsstraff. Straffereaksjonene bygger på prinsippet om gjenopprettende prosess.

Dersom en ung lovbrøytter skal idømmes ungdomsstraff, må ungdommen og verge samtykke til at det gis en slik reaksjon. Ungdomsstraff krever stor egeninnsats fra ungdommene og de må vise at de er motivert og villig til å ta ansvar for å endre adferd og livsførsel. I de fleste

---

³⁵ www.konfliktraadet.no

tilfeller vil det også bli foretatt en personundersøkelse for å vurdere om dette er egnet straff for den aktuelle ungdommen³⁶.

Per andre tertial 2018 har politiet oversendt 31 saker til konfliktrådet hvor ungdommen er idømt ungdomsstraff.

Bekymringssamtalen

Norsk politi benytter i stor grad bekymringssamtalen i oppfølgingen av barn og unge. Bekymringssamtalen er en kartleggings- og dialogsamtale som retter seg mot barnet/ungdommen og foresatte. Bekymringssamtalen er et forebyggende tiltak, og ikke en del av straffesaksbehandlingen. Politiet kan ofte velge å følge opp en ungdom i bekymringssporet, der dette er egnet og mulig, istedenfor å opprette straffesak. Bekymringssamtale gjennomføres også i forbindelse med straffesak, men da adskilt fra selve avhøret. Det skal vurderes om bekymringssamtale er det best egnede virkemiddelet for å oppnå motivasjon til endring hos den unge og de foresatte i det enkelte tilfelle. Barnets beste skal alltid være et utgangspunkt når politiet griper inn ovenfor barn og unge.

Bekymringssamtalen har fokus på beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer rundt den enkelte ungdom, konsekvenser av kriminalitet og på å avdekke eventuelle oppfølgingsbehov.

I 2018 har politiet begynt å måle antall gjennomførte bekymringssamtaler og hvor mange forebyggende enkeltoppfølginger som iverksettes. Arbeidet som nedlegges i bekymringssamtaler og forebyggende oppfølginger av ungdom utenfor straffesak har ikke tidligere blitt synliggjort i norsk politi.

Per andre tertial 2018 har politiet gjennomført 2 268 registrerte bekymringssamtaler. Disse har ført til 434 registrerte tverretatlige enkeltoppfølginger. Antallet registrerte bekymringssamtaler per andre tertial 2018 er imidlertid langt lavere enn det reelle antallet bekymringssamtaler. Dette handler blant annet om kvalitet og riktig bruk av registreringsverktøy.

Politidirektoratet har nedsatt en arbeidsgruppe som jobber med oppdatering av både metode og registreringsverktøy. Nytt oppdatert registreringsverktøy vil være på plass til 1. januar 2019. Tiltakene vil føre til økt kvalitet på registreringene.

---

³⁶ www.konfliktraadet.no

9. Inndragning

Politiet har over flere år hatt høyt fokus på inndragning av lovovertrederens utbytte av straffbare handlinger.

Inndragningsstatistikken er hentet ut 11. september fra PAL STRASAK. Årsaken til at det ikke brukes fryste tall som for store deler av STRASAK-rapporten er at en stor del av inndragningsbeløpene da ikke hadde blitt inkludert siden det tar tid før en dom blir rettskraftig. Politidirektoratet har tidligere benyttet fryste tall, men vil inntil ny inndragningsstatistikk er på plass innhente tallgrunnlaget så nært opp til utarbeidelse av denne rapport som mulig. Det antas at inndragningstallene per andre tertial 2018 vil kunne øke gitt at det er påtaleavgjorte saker som enda ikke er rettskraftig.

Statistikken teller antall inndragninger av *utbytte* etter gammel straffelov § 34 og ny straffelov § 67, antall inndragninger av *gjenstander* etter gammel straffelov § 35 og ny straffelov § 69 og *utvidet* inndragning etter straffeloven § 34a og ny straffelov § 68. Statistikken dekker ikke bestemmelsen om forebyggende inndragning i straffeloven § 70 (gammel straffelov § 37b) om forebyggende inndragning.

Tabell 9.1 Inndragning av utbytte og gjenstander, per 2. tertial 2014-18

	2014	2015	2016	2017	2018	Prosent endring 2017-18	Prosent endring 2014-18
Utbytte	1 627	857	767	1 063	625	-41 %	-62 %
Utvidet	42	279	44	54	46	-15 %	10 %
Gjenstand	4 533	4 768	4 018	4 407	4 361	-1 %	-4 %
Sum antall inndragninger	6 202	5 904	4 829	5 524	5 032	-9 %	-19 %
Beløp i mill. kr	172,3	290,5	129,8	126,0	64,7	-49 %	-62 %

Kilde: JUS624 – alle tall kjørt i PAL STRASAK 11.09.18

Samlet inndragningsbeløp per andre tertial 2018 var 64,7 millioner kroner, hvilket er en ikke ubetydelig nedgang fra samme periode i 2017 og tidligere år. Noe av bakgrunnen for variasjonene er at enkeltsaker slår kraftig ut på statistikken. Eksempelvis kan det nevnes at ØKOKRIM hadde to rettskraftige inndragningssaker i første tertial 2018, på samlet beløp på 20,8 millioner kroner.

Videre kan det nevnes at det er gjennomført økonomisk etterforskning i en større narkotikasak som ble iretteført i 2017. Saken omfatter store verdier, og inndragningskravene er betydelige (herunder kontanter og gjenstandsinnndragning). Det er avsagt dom i tingretten, men dommen er ikke rettskraftig.

Som et annet eksempel kan det nevnes at gjennom hele 2016 ble iretteført en større sak innen arbeidslivskriminalitet i dagligvarebransjen som omfattet blant annet grov menneskehandel, menneskesmugling, sosial dumping, hvitvasking, bankbedragerier, NAV-bedragerier, skatteunndragelser, trusler m.m. Etterforskningen ble påbegynt i 2013 og dom i hovedsaken i første instans antas å foreligge i 2018. Det ble nedlagt påstand i tingretten om inndragning av til sammen over 103 millioner kroner.

Selv om saker som nevnt over forekommer sjeldent, viser det at enkeltsaker vil kunne ha betydelig innvirkning på statistikken. Det er videre en viss grad av tilfeldigheter knyttet til hvilket år slike saker blir rettskraftige.

Som tidligere er det fortsatt knyttet noe usikkerhet til inndragingsstatistikken, herunder om den fanger opp korrekt antall krav og beløp fra straffesakssystemene til politiet. Det bemerkes særlig at politiet i en rekke saker fremmer erstatningskrav på vegne av fornærmede, fremfor å legge ned påstand om inndragning. Dette kan være en av flere forklaringer på at antall utbytteinndragninger går betydelig ned. Herværende statistikk omfatter ikke rettskraftige erstatningskrav fremmet på vegne av fornærmede. Ny inndragingsstatistikk forventes å være på plass i 2019.

VEDLEGG 1 Datagrunnlag

Det statistiske grunnlaget i rapporten er hentet fra politiets straffesaksregister (STRASAK). STRASAK benyttes både til den offisielle kriminalstatistikken, som Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserer, og politiets driftsstatistikk. Selv om både SSB og Politidirektoratet henter sitt tallgrunnlag fra STRASAK, forekommer det noen forskjeller i det tallmaterialet som presenteres, blant annet på grunn av ulik bearbeiding av data, ulike tidspunkt for dataauthenting og ulik gruppering av dataene.

Hvis annet ikke er oppgitt er tallmaterialet hentet ut per 1. september det enkelte år. Kodeendringer som har skjedd etter 1. september påfølgende år vil derfor ikke få betydning. Dette er gjort for å ha mest mulig sammenliknbare tall.

Dataene i STRASAK er basert på de kodene som politiet manuelt legger inn når en sak blir registrert og kvaliteten på driftsstatistikken er derfor avhengig av riktig koding av den enkelte sak. Økt fokus og kunnskap kan i enkelte tilfeller føre til endret kodepraksis og riktigere koding av sakene. Endring i kodepraksis kan derfor gjøre det utfordrende å følge utviklingstrekk på detaljert nivå.

Straffeloven 2005 trådte i kraft 1. oktober 2015 og førte til flere endringer i driftsstatistikken. Samtidig valgte politiet å gjøre enkelte endringer. Det fremheves spesielt at enkelte lovbrudd ble tilordnet en annen kriminalitetstype enn hva som var tilfelle før lovendringen. Blant annet ble bedrageri tilordnet økonomilovbrudd (fra kriminalitetstypen vinningslovbrudd) og enkelte lovbrudd knyttet til trusler ble tilordnet voldslovbrudd (fra kriminalitetstypen andre lovbrudd). En nærmere oversikt over endringene er gitt i kap. 6.

Straffeloven 2005 medfører i all hovedsak ingen nykriminalisering eller avkriminalisering. Det er likevel ikke mulig å sammenligne alle straffebestemmelsene i gammel og ny lov én til én. For å kunne sammenligne statistikk på et lavere nivå enn kriminalitetstype er det derfor laget lovbruddskategorier for å kunne se utviklingen over tid på et område. Hvilke lovbrudd som er definert inn i de ulike lovbruddskategorier fremkommer i vedlegg 2 til denne rapporten.

Antall anmeldelser er gitt ved antall saker. I forbindelse med omtale av mistenkt/siktet/domfelt og fornærmede benyttes begrepet forhold. Forhold sier noe om knytningen mellom sak og person, dvs. gjerningsperson og fornærmet. På grunn av dette kan en sak generere flere forhold. Forhold benyttes også i forbindelse med saker med særskilt saksbehandlingsfrist, nærmere omtalt i kapittel 3.3.

Tall vedrørende fornærmet og mistenkt/siktet/domfelt er hentet ut manuelt fra PAL STRASAK 3. september 2018. Som nevnt over er statistikken basert på det som politiet manuelt legger inn. Politidirektoratet har ikke ettergått de registreringer politidistriktene har foretatt, og det må derfor tas et forbehold om at det kan forekomme tilfeller av feilregistreringer. Det bør derfor utvises noe forsiktighet med å legge til grunn at det antall mistenkte/siktede/domfelte og fornærmede er absolutt.

For fornærmede er det valgt å hente ut antall forhold hvor sakens *registreringsdato* er angitt per andre tertial 2018 (jan-august 2018). Tallet for antall fornærmede viser hvem som er identifisert som offer i perioden rapporten omhandler. Det påpekes at etterforskning og den videre påtalebehandling kan legge til grunn at det ikke er begått noen lovbrudd i en sak hvor det er registrert en fornærmet. Det påpekes også at det som regel kun er den som

anmelder forholdet som blir oppført som fornærmet. Det innebærer at ved for eksempel et boliginnbrudd kan det være registrert kun en fornærmet, selv om det bor flere i boligen.

Når det gjelder mistenkt/siktet/domfelt er det hentet ut antall forhold hvor forholdets *oppklaringsdato* er innenfor første og andre tertial 2018. Saken kan dermed ha blitt anmeldt/registrert i en annen tidsperiode. Tallet for antall mistenkt/siktet/domfelt viser dermed antall forhold som er ferdig etterforsket og påtaleavgjort av politiet i den periode rapporten omhandler. En påtaleavgjørelse kan både innebære at en sak anses som oppklart, eller at den regnes som ikke oppklart.

Det gjøres oppmerksom på at det i tabeller kan forekomme at avrunding medfører at summen/endring i prosentpoeng ikke blir lik summen av de oppgitte tallene.

VEDLEGG 2 Lovbruddskategorier

Krim.type	Lovbruddskategori	Statistikkgrupper/-koder
Vinning	Grovt tyveri fra bolig	921 Grovt tyveri fra bolig 2201 GROVT TYVERI FRA VILLA 2202 GROVT TYVERI FRA LEILIGHET
Vinning	Tyveri fra person på offentlig sted	910 Tyveri fra person i kollektiv transport eller stoppested 911 Tyveri fra person i gate, park, annet friområde 912 Tyveri fra person i anlegg / lokaler for idrett, kultur o.l. 913 Tyveri fra person i salgslokaler (kafe, butikk o.l.) 914 Tyveri fra person i annet næringsbygg eller -areal 915 Tyveri fra person på annet offentlig sted 925 Grovt tyveri fra person i kollektiv transport / stoppested 926 Grovt tyveri fra person i gate, park, annet friområde 927 Grovt tyveri fra person i anlegg/lokaler for idrett, kultur 928 Grovt tyveri fra person i salgslokaler (kafe, butikk o.l.) 929 Grovt tyveri fra person i annet næringsbygg eller -areal 930 Grovt tyveri fra person på annet offentlig sted
Vinning	Ran	954 Ran 955 Grovt ran 956 Grovt ran, med død/betydelig skade til følge 957 Forbund om ran 2502 RAN (\$ 267) 2503 RAN,GROVT (\$ 268) 2504 RAN FRA BERUSET PERSON 2505 BANKRAN (\$ 268,2) 2506 POSTRAN (\$ 268,2) 2507 RAN AV VERDITRANSPORT (\$ 268,2) 2508 DROSJERAN 2509 RAN FRA FORRETNING/KIOSK (\$ 267) 2510 GROVT RAN FRA FORRETNING/KIOSK (\$ 268) 2599 RAN/UTPRESSING, DIVERSE
Narkotika	Narkotikalovbrudd etter legemiddelloven	7101 Narkotika, bruk (\$24) 7102 Narkotika, besittelse (\$24) 7199 Narkotika, diverse
Narkotika	Narkotikalovbrudd etter straffeloven (narkotikaovertr delser)	704 NARKOTIKA (\$ 162,1.LEDD) 711 NARKOTIKA, UAKTSOM (\$ 162,4.LEDD) 751 Narkotikaovertr delser
Narkotika	Narkotikalovbrudd etter straffeloven (grove narkotikaovertr delser)	703 NARKOTIKA (\$ 162,2.LEDD) 708 NARKOTIKA (\$ 162,3.LEDD) 752 Grov narkotikaovertr delser 753 Grov narkotikaovertr delser, betydelig mengde 754 Grov narkotikaovertr delser, særdeles skjerpender 755 Uaktsom grov narkotikaovertr delser
Narkotika	Dopinglovbrudd etter legemiddelloven	7110 Doping bruk (\$24a) 7111 Doping besittelse (\$24a)
Narkotika	Dopinglovbrudd etter straffeloven (dopingovertr delser)	710 DOPINGMIDLER (\$ 162B,1.LEDD)162B,1.LEDD) 712 DOPINGMIDLER (\$ 162B,2.LEDD) 713 DOPINGMIDLER, UAKTSOM (\$ 162B,3.LEDD) 757 Dopingovertr delser 758 Grov dopingovertr delser 759 Uaktsom grov dopingovertr delser
Vold	Voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist	1703 LEGEMSBESKADIGELSE (\$ 229) 1704 LEGEMSBESKADIGELSE, KNIV (\$ 229) 1705 LEGEMSBESKADIGELSE, SKYTEVÅPEN (\$ 229)

		<p>1716 LEGEMSFORNÆRMELSE M/SKADEFØLGE (\$ 228,2.LEDD)</p> <p>1752 Grov kroppskrenkelse</p> <p>1753 Grov kroppskrenkelse, med følge død</p> <p>1754 Kroppsskade</p> <p>1755 Grov kroppsskade</p> <p>1756 Grov kroppsskade, med følge død</p>
Vold	Menneskehandel	<p>1607 MENNESKEHANDEL - PROSTITUSJON (\$224)</p> <p>1611 MENNESKEHANDEL - KRIGSTJ. I FREMMED LAND (\$224)</p> <p>1613 MENNESKEHANDEL - TVANGSARBEID (\$224)</p> <p>1615 MENNESKEHANDEL - MENNESKEORGANER (\$224)</p> <p>1658 Menneskehandel, prostitusjon</p> <p>1659 Menneskehandel, tvangsarbeid</p> <p>1660 Menneskehandel, krigstjeneste</p> <p>1661 Menneskehandel, indre organer</p> <p>1668 Menneskehandel tilrettelegge mv</p>
Vold	Grov menneskehandel	<p>1608 MENNESKEHANDEL - PROSTITUSJON, GROV (\$224)</p> <p>1610 MENNESKEHANDEL - MENNESKEORGANER, GROV (\$224)</p> <p>1612 MENNESKEHANDEL - KRIGSTJ. I FREMMED LAND, GROV (\$224)</p> <p>1614 MENNESKEHANDEL - TVANGSARBEID, GROV (\$224)</p> <p>1662 Grov menneskehandel, prostitusjon</p> <p>1663 Grov menneskehandel, tvangsarbeid</p> <p>1664 Grov menneskehandel, krigstjeneste</p> <p>1665 Grov menneskehandel, indre organer</p> <p>1669 Menneskehandel tilrettelegge mv – grov</p>
Vold	Mishandling i nære relasjoner	<p>1506 MISHANDLING I FAMILIEFORH, MED LEGEMSKRENK (\$ 219, 1. LEDD)</p> <p>1507 MISHANDLING I FAMILIEFORH, UTEN LEGEMSKRENK (\$219,1.LEDD)</p> <p>1508 MISHANDLING I FAM.FORH, GROV, M LEGEMSKRENK (\$219. 2. LEDD)</p> <p>1509 MISHANDLING I FAM.FORH, GROV, U LEGEMSKRENK (\$219,2. LEDD)</p> <p>1768 Mishandling i nære relasjoner, med legemskrenkelse</p> <p>1769 Mishandling i nære relasjoner, uten legemskrenkelse</p> <p>1770 Grov mishandling i nære relasjoner, med legemskrenkelse</p> <p>1771 Grov mishandling i nære relasjoner, uten legemskrenkelse</p>
Vold	Trusler	<p>506 PÅVIRKNING AV OFF. TJENESTEMANN VED TRUSLER (\$128) [<i>Tilordnet kriminalitetstypen annen</i>]</p> <p>557 Trusler mot offentlig tjenestemann, politi</p> <p>558 Trusler mot offentlig tjenestemann, annen tjenestemann</p> <p>1601 TRUSLER, DIVERSE (\$ 227)</p> <p>1603 TRUSLER, KNIV (\$ 227)</p> <p>1604 TRUSLER, SKYTEVÅPEN (\$ 227)</p> <p>1605 BOMBETRUSSEL(\$227)</p> <p>1609 TRUSLER, DIVERSE (\$227)</p> <p>1674 Trusler</p> <p>1675 Trusler, med skytevåpen</p> <p>1676 Trusler, med kniv eller annen liknende redskap</p> <p>1677 Grove trusler</p> <p>1678 Grove trusler, med skytevåpen</p> <p>1679 Grove trusler, med kniv eller annen liknende redskap</p>

		1680 Trussel mot særskilt utsatte yrkesgrupper, helsepersonell 1681 Trussel mot særskilt utsatte yrkesgrupper, transportarbeider 1682 Trussel særskilt utsatte yrkesgr, oppl i grunn- og videregå utda
Vold og Annen	Grupper med særskilt vern	501 VOLD MOT POLITITJ.MANN (§ 127) 506 PÅVIRKNING AV OFF. TJENESTEMANN VED TRUSLER (§128) 555 Vold mot offentlig tjenestemann, politi 556 Vold mot offentlig tjenestemann, annen tjenestemann 557 Trusler mot offentlig tjenestemann, politi 558 Trusler mot offentlig tjenestemann, annen tjenestemann 559 Hindring av offentlig tjenestemann, politi 560 Hindring av offentlig tjenestemann, annen tjenestemann 561 Forulemping av offentlig tjenestemann, politi 562 Forulemping av offentlig tjenestemann, annen tjenestemann 1680 Trussel mot særskilt utsatte yrkesgrupper, helsepersonell 1681 Trussel mot særskilt utsatte yrkesgrupper, transportarbeider 1682 Trussel særskilt utsatte yrkesgr, oppl i grunn- og videregå utda 1774 Vold mot særskilt utsatte yrkesgrupper, helsepersonell 1775 Vold mot særskilt utsatte yrkesgrupper, transportarbeider 1776 Vold særskilt utsatte yrkesgr, oppl i grunn- og videregå utda 1802 ÆREKRENK. MOT OFF. TJ. M. (§251) 5001 HINDRING AV OFFENTLIG TJENESTEMANN (§ 326 NR.1) 5002 FORULEMPING AV OFFENTLIG TJENESTEMANN (§326 NR.2) 5011 HINDRING AV OFFENTLIG TJENESTEMANN (§ 326 NR.1) 5012 FORULEMPING AV OFFENTLIG TJENESTEMANN (§ 326 NR.2)
Seksuallovbrudd	Voldtekt	1401 VOLDTEKT (§ 192,1.LEDD) 1401 VOLDTEKT (§ 192,1.OG 2.LEDD) 1413 FORSØK PÅ VOLDTEKT (§ 192,JFR.PAR 49) 1420 VOLDTEKT (§ 192,2.LEDD) 1420 VOLDTEKT (§ 192,3.LEDD) 1423 GROVT UAKTSOM VOLDTEKT (§ 192,4.LEDD) 1451 Voldtekt u. samleie 1452 Voldtekt til samleie 1453 Grov voldtekt 1454 Grov uaktsom voldtekt 1455 Voldtekt forsøk
Seksuallovbrudd	Seksuell omgang og voldtekt av barn u/14 år	1402 SEKSUELL OMGANG MED BARN U/14 ÅR (§ 195) 1402 UTUKTIG OMGANG MED BARN U/14 ÅR (§ 195) 1403 SEKSUELL OMGANG MED BARN U/10 ÅR (§ 195) 1403 UTUKTIG OMGANG MED BARN U/10 ÅR (§ 195) 1460 Voldtekt av barn under 14 år 1461 Voldtekt til samleie av barn under 14 år 1462 Grov voldtekt av barn under 14 år 1463 Forsøk på voldtekt av barn under 14 år
Seksuallovbrudd	Seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen	1418 SEKSUELL HANDLING MM MED BARN U/16 ÅR (§ 200,2.LEDD) 1418 UTUKTIG HANDLING M.V MED BARN U/16 ÅR (§

	uanstendig atferd overfor barn u/16 år	212,2.LEDD) 1466 Seksuell handling med barn under 16 år 1467 Seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år
Seksual- lovbrudd	Seksuell omgang med barn 14-16 år	1404 SEKSUELL OMGANG MED BARN U/16 ÅR (\$ 196) 1404 UTUKTIG OMGANG MED BARN U/16 ÅR (\$ 196) 1464 Seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år 1465 Grov seksuell omgang mv. med barn mellom 14 og 16 år
Seksual- lovbrudd	Annet eller uspesifisert seksuallovbrudd	1405 PORNOGRAFI, SKRIFTER/FILM/VIDEO MV (\$204) 1405 UTUKTIGE SKRIFTER/FILM/VIDEO M.V (\$ 211) 1406 UTUKTIG ADFERD INKL. BLOTING 1407 INCEST (\$ 197) 1408 HALLIKVIRKS. TILBY, FORMIDLE, ETTERS. PROSTITUSJON (\$202) 1408 HALLIKVIRKS. TILBY, FORMIDLE, ETTERS. PROSTITUSJON (\$202) 1409 KIKKING (\$212) 1410 PROSTITUSJON 1411 HELSERÅDSMELDING 1412 SEKSUELT KRENKENDE/UANSTENDIG ADFERD, BLOTING MM (\$201) 1414 SKAFFE SEG UTUKTIG OMG.M/TRUSLER, UNDERF. ADFERD O.L (\$ 194) 1415 SEKSUELL OMGANG MED FOSTERBARN, STEBARN OL (\$ 199) 1416 UTUKTIG OMGANG MED BEVISSTLØS (\$ 193) 1417 SAMLEIE MED BROR/SØSTER (\$ 198) 1419 UTUKTIG OMGANG, MISBRUK AV STILLING (\$ 198) 1421 PORNOGRAFI,SKRIFTER/BILDER/VIDEO MV VIA DATASYST. (\$204) 1422 SEKSUELT KRENKENDE/UANSTENDIG ADFERD VIA DATASYSTEMER (\$201) 1422 UTUKTIGE KRENKELSER VIA DATASYSTEMER (\$ 212 1.LEDD) 1424 SEKSUELL OMG. MISBR AV STILLING, AVH.FORH. MM (\$ 193,1.LEDD) 1424 SEKSUELL OMG. MISBR AV STILLING, AVH.FORH. MM (\$ 193,1.LEDD) 1425 SEKSUELL OMG. UTNYTT. AV PSYKISK LIDELSE MM (\$193,2.LEDD) 1426 SEKSUELL HANDLING UTEN SAMTYKKE (\$200,1.LEDD) 1427 KJØP AV SEKSUELLE TJENESTER FRA PERSON UNDER 18 ÅR (\$203) 1428 KJØP AV SEKSUELLE TJENESTER (\$202A) 1429 Grooming - Bygge opp tillit for å utnytte barn seksuelt 1456 Misbruk av overmaktsforhold 1457 Seksuell omgang med innsatte mv. i institusjon 1458 Seksuell handling uten samtykke 1459 Seksuelt krenkende atferd 1468 Avtale om møte for å begå seksuelt overgrep 1469 Kjøp av seksuelle tjenester fra mindreårige 1470 Fremvis/still av seksu overgr mot barn el seksualiserer barn 1471 Incest 1472 Søskenincest 1473 Seksuell omgang mellom andre nærstående

		1474 Hallikvirksomhet 1475 Formidling av prostitusjon 1476 Kjøp av seksuelle tjenester fra voksne 1477 Pornografi 1478 Utstillingsforbud 1498 Seksuallovbrudd, diverse (strl. kap 26) 1499 SEKSUALLOVBRUDD, DIVERSE 1499 Seksuallovbrudd, DIVERSE 3899 Seksuallovbrudd, DIVERSE
Annen	Menneskesmugling	6151 Menneskesmugling 6151 MENNESKESMUGLING (§ 47,3.LEDD) 6157 Organisert menneskesmugling 6157 Organisert menneskesmugling (§47, 4. ledd) 9898 MENNESKESMUGLING